

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

חקת

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

נודע מה ש'אמר הבעש"ט ז"ל, ש'ש'אלוהו על פ'רה א'דומ'ה
ש'מ'ט'ה'רת ה'ט'מ'אים ו'מ'ט'מ'את ה'ט'ה'ו'רים ו'כו', ש'א'ה ע'נ'ו ה'ג'ב'ה'ות,
ש'מ'ת'ח'לה א'ם ה'א'דם מ'ת'נ'ה'ג ב'ד'ר'ך ל'א ט'וב ו'ר'ח'וק מ'ה'ש'י"ת, ה'ת'ח'לת
ת'קו'נו ה'וא מ'צ'ד ה'ג'ב'ה'ות ו'ש'ל'א ל'ש'מ'ה ו'כו', ו'מ'ת'ו'ך ש'ל'א ל'ש'מ'ה י'ב'א
ל'ש'מ'ה. ו'ב'ל'ש'מ'ה צ'ר'ו ל'ה'י'ו'ת ו'ן מ'פ'ל ס'י'ג ג'ב'ה'ות, פ'י א'ם י'ת'ע'ר'ב ב'ל'ש'מ'ה
פ'נ'יה מ'צ'ד ה'ג'ב'ה'ות ת'פ'ס'ל ה'ע'ב'ו'דה. נ'מ'צ'א ה'ג'ב'ה'ות מ'ט'ה'רת ה'ט'מ'אים
- ה'ר'ח'וק'ים מ'ה'ש'י"ת, ו'מ'ט'מ'א א'ת ה'ט'ה'ו'רים - ש'נ'ת'ק'ר'בו כ'ב'ר ל'ה'ש'י"ת

(יושר דברי אמת אות לב)

אוצר פניני החסידות:

א אור החיים | אדם מישראל מלא קדושה מתוקה ועברה ולכן משתוקקים כחות השמאה לדבק בו
א לקוטי מהרי"ל | הפרה היא חקה קדי שלא יעוררו אמות העולם קטרוג על חטא העגל שהפירה היא פפרתו
א קדושת לוי | הטעם שיש מצוות שלא נתגלו טעמיהם – כדי שיהיה נכר שקיים כל המצוות הוא אך ורק מפני צווי השם
ב ישמח ישראל | התשובתו לאמות היא שאנו מאמינים בדברי הבורא אף ללא ידיעת כל טעם
ב נעם מגדים | הצדיקים היו יכולים להתפלל במחשבה בלבד אלולא שצריכים להשפיע על הקהל
ג מאור עינים | מלבד הבאור הפשוט שבתורה יש להתדבק גם בפנימיות הרוחנית הגנוזה בה
ג לקוטי הלכות | המצוי במדרגה פחותה עליו למצא בעצמו רק נקודות טובות
ד עבודת ישראל | זר שחט ואלעזר רואה – שיהיה האדם ראוי לראות פני השכינה במותו
ד שלי"ה הקדוש | פרה אדמה מטמאת טהורים – רמז שלא יחזקו בהשגות אלקיות המפלאות ממנו
ה אמרי פנחס | ככל שמתעלה האדם מתעדינת הרגשות הרוחניות ומרגיש בחסידים דקים
ה דברי יואל | למוד מוסר ממה שהיו מטמאים את הפרה את השורף את הפרה כדי להוציא מלבן של צדוקים
ו שלי"ה קדוש | מי שאינו מוסר עצמו בתורה באלף השלישי לא יזכה לטהרה באלף השביעי
ו תפארת שלמה | ככל יום יהיה נדמה בעיני האדם כאילו כבר מת ורחמו עליו משמים והניחו לו עוד יום לחיות
ז אור החיים | הצדיקים זומים למעלות המנוחות בארנו, כשחפץ הקב"ה באחת מהם מוציאה וקובעה תכשיט
ז עטרה לראש צדיק | הצדיק מדבר עם האדם דברים של מה בכך ועומד לבו לתשובה
ח חתם סופר | באור נפלא בטעם הדבר שנקרא מש"ר שוטים
ח אור החיים | אם היו משה ואהרן מקדשים שם ה' במעשה זה היתה נחלשת האמונה בקרב ישראל לדורי דורות
ט ריסי' לילה | בבני עמק התאנה הוא תשוקה לבורא יתברך
ט תולדות יעקב יוסף | באור נפלא בדברי הגמרא הא האמנתם בי עדיו לא היגיע זמנכם לפטר מן העולם
ט שפת אמת | כמו נפיש להאמין בהקמת הבורא על אף שאינה מובנת פן יש להאמין בבני אפילו אם מעשיהם לא הגונים
י תפארת שלמה | נשמות הצדיקים מסתלקים מהעולם רק למראית עין אף ממשיכים לחופף על עם ישראל
י מהרי"ד מבעלזא זיע"א | שנוי הלבוש גורם שונו במהות האדם / מעשה בהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א
יא באר מים חיים | בני ישראל התרגמו בראותם שמשנה רבנו נענש על אף גדלתו
יא נער אלקים | על האדם להשתוקק להתנתק ממשבע תוך כדי עסקו בפעולות טבעיות
יב שפת אמת | כל מי שחסר לו דבר מה, וראה אתו – את הצדיק וחס' – תכון תקוה וישיב במונו אחר
יב דגל מתינה אפרים | עשה לך שרף ושים אתו על נס' – תפעל נסים ע"י עושים ריבוא פרושים שבתורה
יג שלי"ה קדוש | הקב"ה הודיע למש"ר שהוא חס על כבודו יותר מעל כבודו שלו
יג לקוטי תורה | ככל דור שחולף מתעבה כח הנע ונצרך להתפלל ביהר התלכות מהדורות הקודמים כדי לברוא
יג פתחי חותם | כיצד תכון תקוה וישיב במונו אחר אם בכל מקום מתפללים במונו אחר
טו שפת אמת | אנשים פשוטים רבב תשוקתם ממשיכים הארת קדושה למקומות שאין ביד הצדיקים לרדת
טו דברי יתקאל | שונה חלקם של הלומדים והתומכים בהם
טז פתחי חותם | נשמתו של הנפש בליה פוגעת בקטרא אחרא ולא בקדושה
יז דגל מתינה אפרים | תבנה ותבוננו עיר יסחון – ע"י התורה בונה האדם מלאך עיר וקדוש שישותח עמו
יז אור התורה | על ידי שבירת התאוות מתגלה כבוד ה' בתוך ההעלם
יח מאור עינים | ע"י שנגבר העולם בעשרה מאמרות ביכלת האדם בכל דרגה שהיא להתעלות
יח בת עין | אלולא שנגבר העולם בעשרה מאמרות היה בא האדם לגאון
יט עבודת ישראל | לא הקרים בש"ה הקדש' – שמירה בקדושה
יט סיפורי החסידות
יט יומא דהילולא

אוצרות גאוני הדורות:

כה אפריון | פרשת החוק תלמד על כל התורה שיש לעשותה בתורת חק פי כף צוה הבורא
כה חמדת ישראל | משה רבנו היה ענו ובקש שרבי אילעזר שאחז במדת ענוה יהיה מיצאי חלציו
כו קתב סופר | פרשת החוק תלמד על כל התורה שיש לעשותה בתורת חק פי כף צוה הבורא
כז הדר זקנים | מפרה אדמה למדו על מעלת התורה שבה כח לזכור האדם בכל מצב
כז משך חכמה | חסר בחלק אחד ברוחניות מעיד על הכלל כלו
כח כלי יקר | התועלת שיש ללמד מהגדולים בדרכי העלילה לבני הדור כלו
כח פנים יפות | קשאיו האדם חי באמונה חזקה הדרך הנס להיות בתוככי השבע
כח מדרגת האדם | החסרון באמונה הביאו לטעות שמה עליו לנסות דבר אחר מצויו ד' ויכר פגם קדושו שמו יתברך
כט תולדות יצחק | ארבע הסבות לאתנה שבעטנה ישמעו לד' וילכו בדרכיו
ל אהבת והנחן | הקדוש בריו הוא מתאנה לצדיקים שבוואו לחסות בצלו וזאת אם לא נסתלק מחמת החסא
לא פתח האהל | ה"כנעני" הוא יצר הרע וכנגדו נדרו ישראל את הנדר לנחשו במלחמתו
לא משיבת נפש | גדל הזוהרות מפגיעה בחכם כפי הנלמד ממשנה רבנו
לב פני דוד | כל הקרב למסר נפשו בתורה וזכה שנתתים לו שערי אוהר בה
לג פתח האהל | ההכנה לקבלת התורה היא באמצעות האבות המנחילים לבניהם
לג משנת רבי אהרן | התורה היא של כלל ישראל ולכן על האדם להפקיר עצמו לכלל
לד חפץ חיים | המושלים ביצרים זוכים לבנינם העתידי לקבל גם חלק הרשעים
לה זרע משה | ההשפעה שיש לכל מעשה טוב או רע ואף לגורם לעשיתו
לו מעשי רבותינו
לו ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

פְּרַשְׁת חֻקַּת

זאת חקת התורה (יט ב)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

אדם מישראל מלא קדשה מתוקה וערכה וכלו משתוקקים כחות השמאה לרבק בו

זאת חקת התורה. פרוש חקה זו של השמאה ותנאי טהרתה תסבב מ'התורה', כי על ידי שקבלו התורה, נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאביס להרבק בהם, להיותם חטיבה של קדשה עליונה בחייהם גם במתם בחייהם וכו'.

ובקרב המשלתי במקום אחר ענין זה, לשני כלים שהיו אצל בעל הבית, אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל, ופנה אותם והוציאם לחוץ מהחצר, אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלאה זבל, הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא ישנה לשל דבש.

כמו כן אדם מישראל שמת, להיותו מלא קדשה המתוקה והעריכה, בצאת הנפש ונתרוקן הגוף, יתקבצו הקלפות לאין קץ, שהם כחות השמאה התאביס תמיד להרבק בקדושה להנות מהעבר, ולזה ישמא באהל, ואפילו אלף בתים מקורים, ואחת פתוחה לחברתה השמאה תמלא כל החדר המקרה, מה שאין בן אשור לא מרע ישראל, להיותו משלל מהקדושה, אין כל כף התקבצות השמאה אלא חלק השמית הנדבק בגוף, ואשור יסובב הכל היא התורה:

הזאת ומה טעם יש בה, לכך נאמר חקה, גזרה הוא מלפני ואין לה רשות להרהר וכו'. הנה קשיא מפרסמת, הלא תכף מביא רש"י בשם רבי משה הדרשן טעם על כל מעשה הפרה מקטן ועד גדול, ואיך יקום אין לה רשות להרהר.

ונראה כן, כי מה שאמות העולם מונין את ישראל אין פונתם להגיד להם טעם,

אך פונתם להזכיר עון העגל, כי כאשר ישיבו להם הטעם תבא פרה ותכפר על עון העגל ממילא יהיה נזכר עון העגל חס ושלום, וכונתם לעורר דינים על עם בני ישראל חס ושלום. ולזה צוה השם יתברך אם ישאלו לכם אמות העולם טעם על הפרה, תשיבו להם גזרה הוא ואין רשות להרהר, ותפר עצתם, אכל לעם בני ישראל ידוע היטב הטעם, כאשר יבאר בדברי רבי משה הדרשן.

באור הפסוק 'ולרשע אמר אלהים מה לה לספר חקי' ע"ד הג"ל

ונה פונת הפתוב בתהלים (נ טו-טז) 'ולרשע אמר אלהים מה לה לספר חקי כו' אם ראית גנב ותרץ עמו ועם מנאפים תלךך פיד שלחת ברעה. ושלש עברות האלו ראשי תבות עג"ל, עריות גנבה לשון הרע, הינו מי שיש בו שלש עברות הללו הוא מזכיר עון עגל. ונה פונת הפתוב באמרו מה לה לספר חקי, רצה לומר מה לה להעלים הטעם של הפרה ולומר חקה, הלא ברב עונף ממילא יזכר עון העגל אם לא תשוב עליהם:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מבדירשוב זיע"א

הטעם שיש מצוות שלא נתגלו טעמיהם - כדי שיהיה נכר שקיום כל המצוות הוא אך ורק מפני צווי השם

או יבאר 'זאת חקת התורה', וכו' יבאר הפסוק 'מושיבי עקרת הבית' (תהלים קיג ט). כי

לקוטי מהרי"ל

רבי יהודה ליב מזנקלוב זיע"א (תלמיד הר"א מליזנסק זיע"א)

הפרה היא חקה כדי שלא יעוררו אמות העולם קטרוג על חטא העגל שהפרה היא כפרתו

זאת חקת התורה, ופרש רש"י לפי שאמות העולם מונין את ישראל מה המצוה

ברוך הוא צוה לנו עם סגלתו להשיב להשטן ואמות העולם שמונין אותנו בשאלתם מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, שאין אנו יודעים שום טעם, רק שכן גזרה חכמתו יתברך, ואין לנו רשות להרהר אחרי דברי הקדוש ברוך הוא חלילה, רק מחזיבים אנו להאמין באמונה שלמה במצות ה' אף גם אם לא נדע שום טעם.

בימי השמד אותם שלא הלכו בחקירות נשארו באמונתם ומסרו נפשם על קדוש ה'

ובזה התשובה יסתם פי השטן ואמות העולם, כי אמונה הוא חק ולא יעבור, ואין בלחם להשיב לנו בחקירות וקשיות, כמובא בספר 'מעין גנים' בשם החסיד רבי יוסף יעב"ץ ז"ל, כי בימי השמד שהיו בימי קדם, אותן האנשים שלא הלכו בחקירות רק באמונה פשוטה, נשארו באמונתם בשלמות ומסרו נפשם על קדוש שמו יתברך. וזה הוא שכתוב כאן חקה, לאמר להשטן ואמות העולם שהיא חקה מבלי נודע לנו טעמה, ודבר זה בעצמה הוא הטהרה, כנ"ל במאמרינו הקודם:

בעולם הזה נראה לאדם שנברא בכדי לעשות עסקי עולם הזה, אבל באמת זה אינו, והעקר בריאת האדם היה להשיג אהדות הבוה ברוך הוא. והוא מושיבי עקרת הבית, כשיבוא הגאל במהרה בימינו אז תגלה 'עקר' עשייתו של אדם בעולם הזה כדי להשיג אהדות הבוה ברוך הוא.

וזהו הרמז 'זאת חקת התורה', כי יש מצות אשר השכל מחייב אותם, ונמצא אדם העושה אותם אינו נכר כל כך שעושה אותם בעבור צווי הבוה על אלו המצות, ולכך נתן הבוה ברוך הוא מצות אשר אין השכל משיג בו טעם כלל, ואדם העושה אותם אזי נכר שאינו עושה אותם רק בעבור מצות הבוה ברוך הוא עלי. והוא הרמז בפסוק 'זאת חקת התורה', לכך נתן הבוה מצות אשר הם חקה אשר אין השכל מחייב אותם, כדי שיהיה נראה 'אשר צוה ה' לעשות', שהאדם אינו עושה המצות רק בעבור צווי הבוה עליהם:

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

תשובתנו לאמות היא שאנו מאמינים בדברי הבוה אף ללא ידיעת כל טעם פ"ש רש"י לפי שהשטן ואמות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה, גזרה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה. ומפ"ש התורה הקשו שבכמה מקומות כתיב חקה, כמו 'זאת חקת הפסח', ורש"י לא פ"ש כן, ע"ן שם בתירווציהם הקדושים.

ואו"י יש לומר בפשיטות, שרש"י ז"ל מד"ק על תבת 'לאמר' השני שהוא מ"ת, וצריך לציין בזה הלשון, זאת חקת התורה וגו', ומד"ק רש"י הקדוש על תבת 'לאמר' השני שהוא מ"ת, לכך פ"ש רש"י שהקדוש

זאת חקת התורה לאמר דבר אל בני ישראל וגו' (י"ב)

נעם מגדים

רבי אליעזר מטרוגורד זיע"א

הצדיקים היו יכולים להתפלל במחשבה בלבד אלולא שצדיקים להשפיע על הנהל

זאת חקת התורה כו'. דקדקו, דאחר דקתב 'לאמר' למה לי דבר אל בני ישראל. והנראה, דהנה כתבו בשם האר"י ז"ל בענין התפלה, אחרי דהעקר הוא המחשבה ורחמנא ל"ב בעי (סנהדרין ק"ו), ואחר פגנת הלב כו' (ברכות טו), ואם כן למה יבטא האדם בשפתים,

(פתיחתא דאי"ו) המאור שבה מחזירן למוטב, הוא בחינת אי"ן שאין לו תפיסה, מפני שהוא למעלה מן הטעם, והוא המקור שממנו נביעת התורה, שהוא הבורא ברוך הוא, שעל ידי זה הוא והתורה אחד.

וצריך כל אחד העוסק בתורה לדבק את חיותו בהמאור שב"ה דייקא הנקרא אי"ן שהוא למעלה מן הטעם, כי לכוף נקרא הטעמים של הנגינות טעמים, מפני שהן עדין בבחינה שאפשר להשיג ולתת טעם אף שהם דבר גבה, אבל הפנימיות נקרא אי"ן שאין לו טעם ותפיסה. וצריך הלומד לדבק באור הנשפע מבחינות אי"ן, ואז בודאי מחזירו למוטב מאחר שנדבק בפנימיותו באור פנימיות התורה נעשה כפסא להשפעתו ותכונה השורה בהתורה ושופע בתוכה.

ואף שצריך בעת למידה להבין מה שלומד ולהטעים בכדי שיבין הטעם, מכל מקום צריך גם כן להאמור בכדי שיהא שלמות הגמור, כי זה הוא אור הגנוז לצדיקים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה יב.) עמד וגנוז וכו' כאמור אצלנו במקום אחר. על כן צריך כל אחד שרוצה שתפעל בו התורה להחזירו למוטב, לחפש האור השופע שהתורה נגזרה ממנו.

וזה נקרא בחינת פרה על דרך שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים קיב.) יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, שהמשפיע מכנה בשם פרה ואף זה האור הגנוז השופע בהתורה יכנה בשם פרה. והתורה נקראת על שם משה כמו שכתוב 'זכרו תורת משה עבדי' (מלאכי ג כב) וצריך לקח בעת עסקו בתורה גם בחינת אי"ן האמור להדביקו לבחינת תורה דאתגליא שנקרא תורת משה בכדי שיהא שלמות התורה כפי פנת הבורא ותכונה, וזאיר יופיע אור ה"ף ומצחצח בהאיתיות שנקרא תורת משה. וזהו 'דבר אל בני ישראל ויקחו אליך' – פרוש אל בחינת התורה שנקרא על שמה, תורה דאתגליא, תורת משה, יקחו פרה

ובמחשבה הוי סגי, וה' הלא יראה ללכב. ואם לאיש המוני הדבור מעורר הכונה, כמו שכתוב בשלחן ערוך (א"ח קא ד) בהתרת הרמת קול, אבל לצדיקים יראי ה' אמתיים דבר שפטים אף למותר.

ותריז, דהענין הוא בעבור שיעורר האדם לב שומע באמרותיו הטהורים במחשבה קדושה ויבא גם השומע לכונן לבו. ובנה פ"ש הכתוב 'שמע תפלה עריך כו'' (תהלים סה א), עין שם בלקוטי תורה. וכן פרשנו פסוק 'תהלת ה' ידבר פי' (שם קמה כא) על דרך זה, וכן פ"ש מורי ורבי מוהר"ר אלימלך פסוק 'אודה ה' מאד כפי' (שם קט ל), עין שם.

וזהו פנת הכתוב, כי דבר ה' אל משה ואהרן - צדיקי עולם הכולים לכונן במחשבה בלתי התעוררות מהדבור, ואמר להם, 'זאת חקת התורה' - רצה לומר לכאורה יחשב להם זאת כחקה בלי טעם 'אשר צוה ה' לאמרו' - רצה לומר התפלה בפה וקלא במחשבה סגי. ואמר להם כי לא כן הדבר, רק הדבור הקרמי, וזהו 'דבר' - רצה לומר דוקא בדבור, והטעם 'אל בני ישראל' - רצה לומר בשביל בני ישראל לעוררם ויקחו' גם הם לכתבם לה' 'אליך' - עיבורך:

ויקחו אליך פרה אדמה תמימה (יט ב)

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

מלכד הבאור הפשוט שבתורה יש להתדבק גם בפנימיות הרוחניות הגנוזה בה

נודע שהתורה היא אותיות ונקודות וטעמים וסגין. אף זה הוא בחינת התורה דאתגליא, כי כל זה אפשר לשכל אנושי להשיג כל אחד לפי מדרגתו. אף המאור שבה שעליו אמרו תכמינו זכרונם לברכה

וּאֶפְלוּ אִם הֶאֱמַת הוּא כִּף ח"ו, אִף עַל פִּי
כֵּן צָרִיף לַחֲפֹשׁ וּלְבַקֵּשׁ לְמִצָּא בְּעֵצְמוֹ נִקְדָּה
טוֹבָה לְכָל יְהִיָּה ח"ו רָשָׁע גְּמוּר פּנ"ל. וְעַל
יְדֵי זֶה נִטְהַר וְזוֹכָה לְתִשְׁבָּה פּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת
מִטְהַר טְמָאִים וּמִטְמֵא טְהוּרִים פּנ"ל (השכמת
הבוקר הלכה א):

וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֲלֻעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל
מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו, וְלָקַח אֲלֻעָזָר
הַכֹּהֵן מִדְּמָהּ וּגְוֹ וְשָׂרָף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו (ט ג-ה)

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוונניץ זיע"א

זר שוחט וְאֲלֻעָזָר רואה - שִׁיְהִיָּה הָאֵדָם
רְאוּי לְרֵאוּת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה בְּמוֹתוֹ
'וְשַׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו, וּפְרַשׁ רִש"י זר שוחט
וְאֲלֻעָזָר רואה, נִרְאָה לְפָרֵשׁ עַל דְּרָף
שְׂאֵמְרוּ בְּשַׁעַת יְצִיאַת הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוֹף רואה
פְּנֵי הַשְּׂכִינָה. וְזֶהוּ דוֹקָא אִם סָגַל מַעֲשֵׂיו בְּחֵיּוֹ
אֲזִי זוֹכָה לְרֵאוּת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה בְּשַׁעַת מִיתָה
וְנִשְׁמָתוֹ מִתְדַבֵּקת בָּהּ, וְלָזֶה הַזְּהִיר הַכָּתוּב
'וְשַׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו' - שִׁיְהִיָּה זר שוחט
וְאֲלֻעָזָר רואה, רָצָה לומר שְׁפָל אַחַד יִרְאֶה
לְעֵשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּחֵיּוֹ כְּדִי שִׁיּוּכַל לְרֵאוּת
פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְלִהְתְּדַבֵּק בָּהּ בְּשַׁעַת יְצִיאַת נְשָׁמָה
מִן הַגּוֹף. וְזֶהוּ זר שוחט - שֶׁבְּשַׁעַת שְׂוֹר
שוחט הוּא הַמְּלַאָּךְ הַקְּוֹנֵת. יְהֵא אֲלֻעָזָר - הוּא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא א"ל עֵזְרָר שֶׁהוּא
עוֹזֵר לְכָל - רואה:

'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדְּמָה וְהִזָּה' - עַל הַצַּדִּיק
לְהוֹכִיחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת וּלְחַזְקָם לְהִתְנַבֵּר
עַל הַיָּצָר

'וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדְּמָה וְהִזָּה'. נִרְאָה פִּי בְּשַׁעַת
שֶׁהַחֶכֶם יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ וּמוֹכִיחַ לְעַם
בְּנֵדָאִי מִהֲרָהִיִּם בְּתִשְׁבָּה וְדָמָם נִשְׁפָּכִין פְּמִים.
וְזֶהוּ 'וְלָקַח הַכֹּהֵן' - הוּא הַצַּדִּיק הַעֲלֹב ה'.
מִדְּמָה, הַרְהוּרֵי תִשְׁבָּה. וְהִזָּה אֶל נִכַח פְּנֵי

אֲדָמָה' - הַבְּחִינָה שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם פָּרָה, שֶׁהוּא
מְקוֹר הַשׁוֹפֵעַ וּמֵאִיר בְּהַתְרוּהָ, וְאֲדָמָה' עַל שֵׁם
זְהוּרִית הַגְּדוּלָּה וְאוֹר הַנֶּהָר שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגוֹ,
וְאִז 'תְּמִימָה' יְהִיָּה שְׁלֵמוֹת גְּמוּר כְּכֹנֶנֶת הַבוֹרָא
תְּחַבְּרָף:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

הַמְצוּי בַּמְדְּרָגָה פְּחוּתָה עָלָיו לְמִצָּא
בְּעֵצְמוֹ רַק נִקְוֹדוֹת טוֹבוֹת

'פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה', 'אֲדָמָה' דָּא דִּינָא קְשִׁיָּא
'תְּמִימָה' דָּא דִּינָא רְפִיָּא (וּוְהָר ח"ג קפ:).
דְּהֵינּוּ כְּשֶׁהוּא בְּבַחֲבִינַת דִּינָא קְשִׁיָּא שְׂמִתְגַּבֵּר
הִרַע חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁנֵזָה בְּחִינַת דִּינָא קְשִׁיָּא חֵס
וְשְׁלוֹם, אֲזִי צָרִיף לְרַפּוֹת הַדִּין עַל יְדֵי שְׂמוּצָא
בְּעֵצְמוֹ אִיזָה נִקְדָּה טוֹבָה עֲדִין. וְזֶה בְּחִינַת
'אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עוֹל',
כִּי הַנִּקְדָּה טוֹבָה הִיא בְּחִינַת יוֹנָה תְּמָה שְׂאִין
בָּהּ שׁוּם מוּם, כִּי הִיא נִרְאָה וְיִפְּהָ, בְּחִינַת
'שְׁחַרְהָ אֲנִי וְנִאֲוָה וְכוּ' (ש"ה ש א ה) פּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (פִּיט לַפְרַשַׁת פָּרָה) 'מִטְהַר טְמָאִים
וּמִטְמֵא טְהוּרִים', כִּי זֹאת הַבְּחִינָה מֵה
שֶׁדָּן אֶת עֵצְמוֹ לְכַף זְכוּת וּמוּצָא בְּעֵצְמוֹ נִקְדוֹת
טוֹבוֹת, זֹאת הַבְּחִינָה מִטְהַרְת טְמָאִים וּמִטְמֵא
טְהוּרִים, כִּי מִי שֶׁהוּא בַּמְדְּרָגָה הַתְּחַתּוֹנָה צָרִיף
דוֹקָא לְמִצָּא זְכוּת בְּעֵצְמוֹ כְּדִי שְׁלֹא יִפּוֹל
לְגַמְרֵי חֵס וְשְׁלוֹם, וְעַקֵּר טְהוּרָתוֹ וְתִשְׁבּוּכָתוֹ עַל
יְדֵי זֶה דִּיקָא פּנ"ל,

אֲבָל מִי שֶׁהוּא טְהוּר, לְשִׁיחֲזִיק עֵצְמוֹ בַּמְדְּרָגַת
הַטּוֹב בְּנֵדָאִי נִפְגַּם עַל יְדֵי זֶה, כִּי יִפּוֹל
לְגַדְלוֹת חֵס וְשְׁלוֹם, וּכְמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה (נִוְה ל:). אֶפְלוּ כָּל הַעוֹלָם כְּלוּ
אוֹמְרִים לָךְ צַדִּיק אֹתָהּ הִיָּה בְּעֵינֶיךָ כְּרָשָׁע.
עַל כֵּן אָמְרוּ, כְּרָשָׁע, וְלֹא רָשָׁע גְּמוּר ח"ו,
כִּי אִסוּר לְהַתְחִיזִק עֵצְמוֹ לְרָשָׁע גְּמוּר ח"ו, רַק
אֲדָרְבָּא, כְּשֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁהוּא רָשָׁע גְּמוּר ח"ו,

ש"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זי"ע א

פָּרָה אֲדָמָה מִטְּמֵאֹת טְהוּרִים - רִמּוֹ
שְׁלֵא יִחָקֵר בְּהַשְׁגוֹת אֱלֹקִיּוֹת הַמְּבַלְאוֹת
מִמֶּנּוּ

כָּבֵד אֲמַרְתִּי, בְּסוּד פָּרָה אֲדָמָה בְּעִמְקָהּ אִי
אֶפְשֵׁר לַעֲמוּד, מִכָּל מְקוֹם מֵה שְׁיָכוּל
הָאָדָם לַמְצֵא טְעָמִים נְכוֹנִים יִמְצֵא, כִּי הַכֹּל
אֵמֶת, אִף שְׂבַעֲמָקָה יֵשׁ וַיֵּשׁ סוּדוֹת נִפְלְאוֹת.
וְהַגָּה הַתְּמִיחָה הַגְּדוּלָּה הִיא מֵה שְׂמַטְהֶרֶת
הַטְּמָאִים וּמְטַמְּאָה אֶת הַטְּהוּרִים. אָמֵן
לְעִנְיָן דְּרַף חַיִּים תּוֹכַחוֹת מוֹסֵר, יוֹצֵא מִנְּה
הֵן לְעִנְיָן מַעֲשֵׂה הֵן לְעִנְיָן תִּלְמוּד. לְעִנְיָן
תִּלְמוּד - הָאָדָם מִחֵיב לִילֵךְ בְּהַשְׁגוֹת הַאֱלֹהִית
כְּפִי כַחוֹ, וּבְזֶה מִטְהַר אֶת חֲמָרוֹ וּמְזַכְּכוֹ כִּי
נִמְשָׁף אַחֵר הַאֱלֹהִיּוֹת, וְאֵז מִטְהַר אֶת הַטְּמָא.
אָבֵל הַנִּכְנָס בְּמַפְלָא מִמֶּנּוּ, אֵז הוּא כְּרוּאָה
פְּנֵי חֲמָה בְּתַקְפוֹ וְעִנְיֵי חֲשׂוֹכוֹת, וּבְזֶה נִכּוֹן
מִטְמָא אֶת הַטְּהוּרִים, וְהַאֲרַכְתִּי בְּדְרוֹשׁ הַגָּה
בְּמְקוֹם אַחֵר. זֶהוּ לְעִנְיָן תִּלְמוּד.

רִמּוֹ נוֹסֵף - עַל הָאָדָם לַצַּעַד בְּדְרַף
הַמְּמַצֵּעַת

וְלְעִנְיָן מַעֲשֵׂה, כָּבֵד הָאָרֶץ הַרְמַב"ם בְּשִׁמְנֵה
פְּרָקִים שְׁלוֹ פְּרָק רְבִיעִי, לְעִנְיָן מֵדוֹת
הָאֲנוּשִׁיּוֹת שֶׁהָאָדָם יֵלֵךְ בְּמַצוּעַ, אָמֵן אִם נָטָה
בְּקִצָּה אֶחָד, אֵזִי עַל דְּרַף תְּשׁוּבָה צָרִיף לְנִטוֹת
בְּהַפְּכוֹ לְקִצָּה הָאֲחֵרוֹן, עַד שְׁיָשׁוּב לְהַמַּצוּעַ.
נִמְצֵא מִי שֶׁהוּא שְׁלֵם בְּמֵדוּתוֹ וְרוּצֵה לִילֵךְ
בְּקִצָּה אֲחֵרוֹן, אֵזִי מִטְמָא טְהוּר, אָבֵל מִי
שֶׁנָּטָה לְקִצָּה אֶחָד וְהוֹלֵךְ לְקִצָּה שְׂכַנְגוֹדוֹ, אֵזִי
מִטְהַר טְמָא, וְק"ל:

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריצ זי"ע א

כָּכֵל שְׂמֹתֵעֵלָה הָאָדָם מִתְּעַדְגַת הַרְגָּשׁוֹ
הַרוּחָנִית וּמְרַגֵּשׁ בְּחֻטָּאִים דְּקִיָּם

פָּרָה מְטַהֶרֶת טְמָאִים וּמְטַמְּאֵת טְהוּרִים. וְאֵיתָא
בְּסִפְרֵי הַרְבּ דְּפּוֹלְנָאָה שְׁזָה רִמּוֹ לְמַדַּת

אֵהָל מוֹעֵד - הִינּוּ שְׂיִקְרַב הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה
שְׁלֵתָן לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ.

אוֹ יֵאמֶר, שֶׁהַצַּדִּיק יִרְאֶה שְׂכָל אֲדָמִימוֹת הַיִּצָּר
הָרַע הוּא צָרָף גְּבוּהַ וְנִחַת רִוּחַ לְפָנָי ה'
שְׂמִשְׁפִּיל אֶת הַיִּצָּר הָרַע וּבּוֹחֵר בְּה' אֶחָד
כְּמִשְׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ כְּמִבְּאֵר בְּזוּהַר הַק'. וְזֶה
פְּרוּשׁ הַכְּתוּב בְּמִגְלַת אֶסְתֵר (ו' ו') 'לְמִי יִחַפֵּץ
הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר וּגְדוּלָּה יוֹתֵר מִמֶּנִּי, רָצָה
לוֹמַר שְׂהֵמֵן הוּא שֶׁרַשׁ הַיִּצָּר הָרַע, וְלִזֶּה אָמַר
שְׂכָל מַעֲשֵׂי הַמְּצוֹת הוּא כָּא מִמֶּנִּי שְׂאֲנִי מִסִּית
לְעַבְרָה וְהוּא מִתְּגַבֵּר וְאִינוֹ עוֹשֵׂה וּמְחַמַּת זֶה
הוּא גְדוֹל הַשֶּׁכֶר. וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק 'וְלִקַּח
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדְּמָה' - שֶׁהַצַּדִּיק יִרְאֶה לְהֵם
שְׂכָל אֲדָמִימוֹת הַיִּצָּר הָרַע שְׂמִיפָה כָּל הַחֲמַלֵּת
וְתַאוֹת הוּא כְּדִי שְׂיִתְגַּבֵּר עָלָיו וְיִהְיֶה לוֹ שֶׁכֶר,
וְזֶהוּ וְהִנֵּה לְנִכַח פְּנֵי אֵהָל מוֹעֵד, שִׁירְאָה לְהֵם
שֶׁהַכֹּל צָרָף גְּבוּהַ פְּנ"ל.

וְשִׁירָה אֶת הַפָּרָה לְעִנְיָנו - בְּכִי וְהוֹרְדַת
דְּמֵעוֹת עַל הַעֲוֹנוֹת

'וְשִׁירָה אֶת הַפָּרָה לְעִנְיָנו'. רָצָה לוֹמַר שְׂיִתְחַרַּט
וְיֵאמַר אִיךְ עֲבַרְתִּי עֲבָרָה בְּחַדְרֵי חֲדָרִים
וְאֲמַרְתִּי מִי רוֹאֵנִי וּמִי יוֹדְעֵנִי, הֲלֵא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ וְעִנְיָנִי ה'
מְשׁוֹטְטוֹת בְּכֹל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁהַתְּנַצֵּל דּוּד
הַמֶּלֶךְ ע"ה (תהלים נא ו') וְהָרַע בְּעִנְיָנוֹךְ עֲשִׂיתִי,
וּכְמוֹ שְׂאֲמַר הַחֶכֶם אֵל תְּמַרָה אֶת אֲדוּנִיךְ
וְהוּא רוּאָה אוֹתְךָ. 'אֶת עֵרָה כּו' עַל פְּרִשָּׁה
יִשְׂרָף' - פְּרִשָּׁה, אוֹתִיּוֹת פְּר"ש "ה, רָצָה
לוֹמַר מֵה שְׂפָרַשׁ מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׂרָף
בְּתְּשׁוּבָה וְחֻרְטָה כָּל אֶחָד כְּפִי מְדַרְגָּתוֹ אוֹ
בְּתַעֲנוּיּוֹת אוֹ בְּמַקְוֹאוֹת אוֹ בְּכִכְיָה. וְנוֹכַח לוֹמַר
שְׁזָהוּ הַפְּרוּשׁ 'וְשִׁירָה הַפָּרָה לְעִנְיָנו', שְׂיִכְבֶּה
בְּעִנְיָנו עַל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

וְהַשְׂרָף אֹתָהּ יִכְבֵּס בְּגָדָיו בְּמַיִם וְרַחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם
וְטָמָא עַד הָעֶרְב (ט ח)

תהא נעשית המצוה כרצון הצדוקים. ועל אחת כמה וכמה כשהצדוקים מתגברים להביא טמאה, בודאי דמחזיבים אנחנו להדורי אטהרה דיןקא, דמה אם טמאה צריכין לבקש כדי להוציא מלבם של צדוקים, על אחת כמה וכמה טהרה:

הנגע כמות וגו' הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר (יט יב)

ש"ל"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

'ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר' - מי שאינו מטהר עצמו בתורה שנתנה באלף השלישי לא יזכה לטהרה באלף השביעי

יש בזה הפסוק רמז גדול, כי אף בזמן שאין אפר פרה, יוכל אדם לטהר את עצמו כשדבק בהתמדת התורה, ולומד וימלמד על מנת לשמור ולעשות ולקיים. וכבר אמרו רז"ל יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים (סנהדרין יז.), וכוננתם פי הימים אשר היו בתחלת היצירה שברא השם יתברך שבעת ימי בראשית, רומזים לו אלפים שנה, וחד חרוב הרומז לעולם שפלו שבת, הרי שפלו יום מהימים האלה רמז לאלף שנה, כמו שהארץ בנה הרמב"ן בפרשת בראשית עין שם.

והנה התורה נתנה באלף השלישי שהוא יום השלישי, והמתחטא ביום השלישי, כלומר שמתחטא ומטהר את עצמו מהתורה הננתנת ביום השלישי, אזי ביום השביעי יטהר, כי אז תגמר טהרתו בעולם הבא שהוא יום השבת, יום שפלו שבת. ואם חס ושלום לא יתחטא ביום השלישי, אזי ביום השביעי לא יטהר, כי מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (וראה אגרא דכלה):

גאונה וכו'. - לשאדם מהרהר בתשובה וזכה שחותרין לו חתיכה מלמעלה אז הוא מרגיש בעצמו כמה חטאים, אפילו על מחשבה שלא פהגן, מה שאין בן בזמן אחר וכו'.

וזה שהעולם אומרים על אדם אחד ער איז אין איידילער מענטש' (הוא אדם עדין) ועל אדם אחד אומרים ער איז מגשם' (הוא מגשם), פרוש כמו שוחט ובודק שהוא אדם דק ויש לו הרגשה טובה ומרגיש בפגימה דקה מאד, אכל כשהוא עב ומגשם אינו מרגיש, כך בעבודת השם יתברך, אין איידילער - מי שמרגיש בדברים דקים:

ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל (יט ט)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

למוד מוסר ממה שהיו מטמאים את הכהן השורף את הפרה כדי להוציא מלבן של צדוקים

'ואסף איש טהור את אפר הפרה וגו'... במתניתין (פרה פ"ג מ"ו) ומטמאין היו את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקים שלא יאמרו במערבי שמם היתה נעשית. פרוש הרע"ב, שהיו דורשים 'ואסף איש טהור' אין טהור אלא שהעריב שמשו, וחכמים קבלו דטהור האמור בפרשת חטאת טהור למעשר קאמר, דהינו טבול יום.

הנה תזינן מזה, שאף היכא שהצדוקים בקשו טהרה, פיון שהוא שלא פדין התגברו חכמינו ו"ל לעמתם לגרם שם דיןקא איזה טמאה, ואף על פי שהצרכו בעבור זה לעשות כמה גזרות וחקמות כדי שלא יבאו לזלזל על ידי זה בטירת הפרה כמבאר בדברי רז"ל שם, אף על פי כן כל זה הנה שנה להם כדי להוציא מלבן של צדוקים, דהינו שלא

ותקונו השלמות לכל ימי חייו. וזהו ושוב יום אחד לפני מיתתך (אבות פ"ב מ"ו), שתדמה בנפשך כי היום הנה הוא שהניחוך לשוב לעולם הנה עוד משמים כדי לעשות תשובה לפני מיתתך, כמה יקר הוא היום הנה שלא תוכל עוד להשיגו אחר כך פנ"ל.

באר אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ע"ד הנ"ל

וזהו שאמרו אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, פרוש שבכל יום הוא כבר מת והוא מחשב עצמו על המיתה של מחר חס ושלום. והוא אם עודנו חי גם למחר זה הוא לו במתנה משמים עוד יום אחד לחזור בתשובה קודם מותו שלמחר, נמצא כי כל חיות שלו בעולם הנה הוא רק עבור התורה כל יום ויום פנ"ל. וזהו באמת כמו שכתוב 'וחי בהם' שאין לו חיות כי אם בהם בהתורה ומצות פנ"ל. וזהו שכתוב (דברים ו' ו') 'אשר אנכי מצוה אתכם היום' שאין לו עוד פנאי רק היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם וזהו בכל יום יהיו בעיניך פחדשים שנתן לך עוד יום אחד משמים מחדש לעשות מצות חדשים פנ"ל:

ותמת שם מרים ותקבר שם (כ א)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

הצדיקים דומים למרגליות המנחות בארז, כשחפץ הקב"ה באחת מהם מוציאה וקובעה כתכשיט / דקדוק המילה ותקבר 'שם'

ותקמת שם וגו'. צריך לדעת טעם אומר 'שם', ורבותינו ז"ל (מ"ק כח.) דרשו שלא עכבוה, ודרשה זו נשמעת מאמרו 'ותקבר שם'. ונראה כי לצד שהזכיר מיתה חש על כבוד הצדקת, שהרי אמרו (ברכות יח.) צדיקים במיתתם קרויים חיים, לזה דקדק לומר 'שם',

זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים (ט יד)

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

בכל יום יהיה נדמה בעיני האדם כאילו כבר מת ורחמו עליו משמים והניחו לו עוד יום לחיות

צריך האדם להיות חרד ולהחיש לעסק בדברי תורה בעודנו בחיים חיותו בעולם הנה ואל יאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה. לכן צריך להיות יקר בעיניו היום והשעה שהוא בעולם הנה עודנו בכלו לתקן הכל ללמד תורה, אבל אחר כך אם יתן כל חללי דעלמא בעד יום אחד לשוב לעולם הנה לתקן מה ששעות אז לא יניחיהו.

ביום שנסתלק ריש לקיש מתו חבריו הגזלנים והתחננו שיגתו להם לשוב לעולם לתקן מעשיהם

וכמבאר בדברי רבותינו ז"ל (פרקי ד"א פרק מ) אצל ריש לקיש כי ביום שנסתלק הוא מעולם הנה מתו גם כן כל חבריו הראשונים הגזלנים שפרש מהם, והנה פאשר ראו בהכבוד והגדלה שגששה לריש לקיש בגן עדן בעולם העליון עם הצדיקים ולהם דתפו מדחי אל דחי, ויצעקו בצר להם לאמר מה נשתנה הוא ממנו הלא הוא עמנו היה, וישיבו כי הוא פרש מהם לעסק בתורה ומעשים טובים. וישאלו הניחוננו גם אנחנו נשוב ונעסק בתורה מעתה, ואמרו להם עתה שוב אין פנאי עוד, היה לכם לחזור בתשובה בחיים חיותכם.

באר הפסוק ע"ד הנ"ל

הנה לך אמר הפתוב זאת חקת התורה, כי תעסק בה בתשובה ותשוקה שלמה, כי תדמה בנפשך אדם כי ימות באהל ויבקש את נפשו להשיבה על יום אחד לעולם הנה עוד, כמה היה משתדל בתורה ומצות ומעשים טובים באותו היום שהניחיהו לשוב, בודאי לא היה מניח אף רגע אחד בלי עבודה

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

באור נפלא בטעם הדבר שקראם מש"ר שוטים

'שָׁמְעוּ נָא הַמְרִים'. פֶּרֶשׁ רַש"י שוטים. יֵשׁ לְדַבְּרֵךְ, 'עַם נְבוֹן וְחָכָם הַגּוֹי הַגְּדוֹל הַזֶּה' אִיךְ קָרְאוּם שוטים, יֵשׁ לוֹמַר, בְּמִדְרָשׁ (י"לק"ש) אֵימָה שְׁלֵא הַסְפִּידוּ אֶת מְרִים וְהִתְלוֹנְנוּ עַל הַמַּיִם. וְהִנֵּה אֶפִּילוּ מְצַרִּים הַסְפִּידוּ יַעֲקֹב שִׁבְעִים יוֹם. אָךְ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהֵם עָשׂוּ עַל שְׂבִמִיתַת יַעֲקֹב חִזֵּר הִרְעִב לְמִקְוָמוֹ עַל כֵּן בָּכוּ בְּכִי רַב. וְהִנֵּה יֵשׁ לְתַמְנָה עַל יִשְׂרָאֵל מֵהַמְּקוֹם לְתַלְוִנָה, 'תִּפְלְלוּ אֵל ה' וְכַשֵּׁם שֶׁהִכָּה צוּר בְּחֹרֵב הַכִּי נָמִי יִתֵּן מַיִם הַיּוֹם סוּף מ' שָׁנָה, וְיִמָּה עֲנִין לְתַלְוִנָה.

וְצִרְיָךְ לוֹמַר הֵם חָשְׁבוּ שְׁלֵא יוֹעִיל תִּפְלָה, כִּי הִנֵּה הַבָּאָר בְּזִכּוֹת מְרִים וְעַכְשָׁו שְׂמִתָּה הַצְּדִיקָת מִי יִתֵּן לָהֶם מַיִם, עַל כֵּן הִתְלוֹנְנוּ, אֲלֵא לִפִּי זֶה הַדָּרָא קָשִׁיָא לְדוֹכְתָא מֵאֵי טַעְמָא לֹא בָכוּ עַל מְרִים כְּשֵׁם שֶׁבָכוּ מְצַרִּים עַל יַעֲקֹב עַל שֶׁחִזֵּר הִרְעִב לְמִקְוָמוֹ, וְהַכִּי נָמִי חִזֵּר הַצְּמָא לְמִקְוָמוֹ, וְאִם כֵּן קָשָׁה מִמֶּה נִפְשָׁךְ, וְקִיָּמָא לָן (עֵיבּוּבֵי ז.) תַּרְתִּי דְסִתְרִי נִקְרָא כְּסִיל בַּחֲשָׁךְ הוֹלֵךְ, עַל כֵּן קָרָא לָהֶם מוֹרִים - שוטים:

יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם (כ) (י)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

אם היו משה ואהרן מקדשים שם ה' במעשה זה היתה נחלשת האמונה בקרב ישראל לדורי דורות

ועמק הדברים הוא, שאם היו משה ואהרן עושים קדוש ה' הגדול באמצעות שהיתה העדה גם כן פלה שלמה וצדיקים,

פרוש 'שם' הוא שמתה ולא נשארה ביניהם, אלא במקום אחר ישנה בין הצדיקים, כי הצדיקים דומים לפני הקדוש ברוב הוא למרגליות המנחים בארצו, כשהוא חפץ באחת מהם הוא מוציאה מהארצו, וקובעה בתכשיט אחד מתכשיטי, ורבותינו ו"ל (מ"ק כח.) דרשו 'ותמת שם', לגורה שנה, לומר שגם היא מתה בנשיקה, ושבעים פנים לתורה:

קח את המטה וגו' ודברתם אל הסלע לעיניהם (כ) (ח)

עטרה לראש צדיק

רבי יעקב צבי מפודיסוב זיע"א

הצדיק מדבר עם האדם דברים של מה בכך ומעורר לבו לתשובה 'קח את המטה ודברתם אל הסלע לעיניהם'. דהנה דרך הצדיק הדור שמתקן גשמות בני ישראל, כשורצה לעורר איזה איש בתשובה ולהחזירו למוטב, הוא מדבר עמו דברים אחרים במילי דעלמא, ואותו איש אינו מרגיש כלל בעת שמדבר עמו שפונתו בדבורו הוא עליו, רק אחר כך נכנסו דבריו אצלו בארס של עקנא ומעצמו מתעורר לבו בקרבו בתשובה מחמת שהוא מעורר בהשרש את גשמתו. וזהו 'קח את המטה' - לשון 'להטות לבבנו אליו', פרוש כשתרצה להטות לבבות בני ישראל להשם יתברך, ודברתם אל הסלע לעיניהם - פרוש בעת שתדבר עמם יהיה בעיניהם כאלו אתה מדבר אל הסלע ואין פונתך עליהם, רק אחר כך תפעל בדברך שיתעורר לשמתם מעצמם בתשובה:

ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים תמן הסלע הזה ונציא לכם מים (כ) (ז)

מים, כי באמת השם יתברך ברא התאנה, ואינו לבטלה, רק כשלא יחמד ויתאנה למה שאינו שלו. ואין לה ברירה שאין לו חשק ותאנה לאינה דבר השיף לו, וזהו מימיו השיכים לו. ועל ידי הדבור לשם ה' יהיה הנתינה לשם שמים. וזהו קדשת התאנות דבני ישראל, שאף על פי שגם בהם יש תאנה אמתית, תאונתם של ישראל הוא השם יתברך וכל תאונתם לשם שמים.

ומשה רבנו ע"ה הכה פסלע. הפכה רומז ליסורין ובטוש קשיות הגוף שלא ישקע בתאוותיו, כי הוא חפץ להרחיק בני ישראל מתאוות גם למראית העין, כי חשב מה שלמראית העין תאנה הוא גם כן הפך הקדשה. וזה גרם חסרון בקדשה דהשם יתברך שהוא תלוי בקדשה דבני ישראל.

ועל כן נגזר עליהם מיתה, ו'יִקְדָּשׁ בָּם' במיתתם, דבזה נגזלה הקדשה שבתאוות בני ישראל דמחמתו נענשו ונוסף התגלות קדשותו יתברך. פי זהו קדשותו יתברך, כאשר ישראל קדשים שגם כל תאוותיהם לשם שמים, כמו שאמרנו (נדה לא.) 'ומספר רבע ישראל' (במדבר כג י'), דאותו רשע אמר מי שהוא קדוש ומשנתיו קדשים יסתכל בדבר זה, שהוא לא ידע אפשוות קדשה בדבר זה. אבל באמת אצל בני ישראל הכל קדשה (את נח):

היו מחליטים אמונת ה' בלכם שלמה, והיה נגדו מהם חלק הרע, והיה כח בהם להעמיד אמונתם לדורי דורות, ומעתה היה משה ואהרן נכנסים לארץ, והיה משה בונה בית המקדש, ואין חשש להשליכת חמתו על ישראל כשיהיו חוטאים כאמור בדבריהם (מדוש תהלים עט) בפסוק 'מזמור לאסף וגו'', וכתבנוהו במקומות אחרים. וכוונן שבא תקון הדבר על ידיהם ולא עשאוהו, נחלט הדבר, ואמר ה' 'לכן' – פרוש בשביל זה, גם לשון שבועה, שלא יביאו וגו', כי רצה ה' מה ששעתידין לעשות בארצית הימים בארץ ישראל, וכמו שאמר להם משה עצמו 'ידעתי כי השחת תשחתו', ולזה אם יכנס משה לארץ ויבנה בית המקדש, יצטרף ה' להשליך עליהם חמתו כשירשיעו ולא על בית המקדש, ויכלו כל ישראל חס ושלום, לזה אמר 'לכן לא תביאו וגו':

רסיסי לילה

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

מש"ר היה כה מרחק מתאוות העולם עד שחפץ להרחיקם מישראל אפילו למראית עין אך באמת בבני עמק התאנה הוא תשווקה לבזרא יתברך

החטא ד-מי מריבה, 'יען לא האמנתם להקדישני', ו'יקדש בם' (פסוק ג). פי ה' צלף, ויבדשת האדם גם השם יתברך לעמתו נקדש בתוך בני ישראל, והינו על ידי קדשת בני ישראל. הידוע מים רומז לתאנה, ומשה רבנו ע"ה היה מרחק לגמרי מכל מיני תאנה וחקמות עולם הנה, כמו שאמר 'מאין לי בשר' (במדבר יא ג), דזהו אין שכיכות לו למדרגתו, רק להמטיר לחם מן השמים והוליקם במדבר המנגב מכל טובה והוציא מים מצור החלמיש המנגב לגמרי.

והשם יתברך אמר שיבדד אל הפלע ונתן מימיו' (לעיל פסוק ח), הינו שגם לו יש

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

באור נפלא בדברי הגמרא הא האמנתם כי עדין לא הגיע זמנכם לפטר מן העולם

שמעתי אומרים בשם גדול אחד, לתרץ ש"ס דשבת (נח.), אמר רב אמי אין מיתה בלא חטא, מיתיבי אמרו מלאכי השרת וכו', ומשגי אף משה ואהרן בחטאם מתו, שנאמר יען לא האמנתם כי, הא האמנתם כי עדין

זו הנהגה שנוצטנה 'ודברתם אל הסלע', לפי שהמרו את רוחו. אבל היה צריך להאמין שהחטא רק במקרה בכני ישראל (וראו תרס"א):

יאסף אהרן אל עמיו וגו' (כ כד)

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

נשמות הצדיקים מסתלקים מהעולם רק למראית עין אף ממשיכים לחופף על עם ישראל

הנרצח לי, דהנהגה בן מציינו אצל אברהם יצחק ויעקב ויאסף אל עמיו, וקשה לכאורה אצל אברהם אבינו ע"ה שלא היו אבותיו צדיקים אף נאמר אל עמיו או אל אבותיו, מי נתלה במי. אכן הנה נשמות הקדושים הצדיקים אף בשם מסתלקים מן העולם הנה הוא רק לעיני בשר, אבל תמיד הם חונים כל הימים ומסתופפים עם בני ישראל והשגחתם עליהם, כמו שפכתבי במקום אחר.

והנהגה זה הפרוש (שמואל ב' א כג) 'בתייהם ובמותם לא נפרדו' הנאמר בשאול ויהונתן. כמעשהו בחל כף מעשהו בשבת (סוכה מה). חל הוא עולם הנה שבת הוא עולם הפא, הם מתפללים בעד בני ישראל שהם בעולם הנה. וזה פרוש הפסוק (שמואל א' יד מה) 'ויאמר העם אל שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל', הפרוש הוא שלא ימות לעולם, כמו שאיתא (תענית ה'): יעקב אבינו לא מת - מיתה עולמית פנ"ל. וזוה נאמר גם בן (פסוק כו) 'ואהרן יאסף ומת שם', מהו שם, אף הפרוש הוא, שם בהר הקר נרצח המיתה, אבל הוא מיד יתנה להיות עם בני ישראל פנ"ל. וזה פרוש (תפילת שמו"ע) 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה', הינו שהנשמות יאספו אל בני ישראל. וזהו 'מחיה מתיים' פנ"ל. וזהו 'יאסף אהרן

לא הגיע זמנכם לפטר מן העולם. והקשה למה ליה להאריך ולומר הא האמנתם וכו', דבלאו הכי אתי שפיר.

ומתריץ, דקיימא לן ביון שעברו רב שנותיו ולא חטא שוב אינו חוטא, ואם בן משה שהיו שנותיו ק"ך שנה ובעת שיצאו ישראל מפצרים היה בן שמונים שנה, ויבדאי שוב אין מספיקין בידו לחטא. ואם בן קשה להש"ס דאמר אף משה ואהרן בחטאם מתו, מדכתיב 'וען לא האמנתם', דעל פרחך אין זה חטא פלל, דהא עברו רב שנותיו ולא חטא, ושוב אין חטא בא על ידו, לזה מסים ואמר - הא האמנתם עדן לא הגיע זמנכם לפטר, ואם בן לא היה להם עדן רב שנותיו לכל אחד:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

כמו שיש להאמין בהנהגת הבורא על אף שאינה מוכנת בן יש להאמין בבני אפילו אם מעשיהם לא הגונים

איתא בגמרא (שבת יז.) שהקדוש ברוך הוא השיב לו [למשה רבנו] בני ישראל מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין דכתיב 'וען לא האמנתם כו'. פרוש, בני ישראל יש בכתם משרש האמונה בכת האבות, ואפילו שבגלות אין יכולין להוציא מכת אל הפעל זו האמונה, אבל הם בני מאמינים. ו**באמת** כמו שצריכין להאמין בהקדוש ברוך הוא אף שאין יכולין להבין הנהגה הנעלמת של הקדוש ברוך הוא, כמו בן צריכין להאמין בכני ישראל אפילו שגראין כעורין ושחורין, כמו שגאמר (שה"ש א ה) 'שחורה אני ונאווה'. ולכן התרעם עליו הקדוש ברוך הוא שהיה לו להאמין בכני ישראל. וגם במאמר 'וען לא האמנתם כו' להקדישני לעיני בני ישראל, היה גם בן רק חסרון אמונה בכני ישראל שסבור שלא יוכלו לקבל

וַיְדַבֵּר הָעַם בְּאַלְהֵיהֶם וּבַמֶּשֶׁה לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם
לָמוֹת בַּמִּדְבָּר וְגו' וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים
הַשָּׂרְפִים וְגו' (כא ה-ו)

בְּאֵר מַיִם חַיִּים

רבי חיים מצ'רנוביץ זיע"א

כְּנִי יִשְׂרָאֵל הִתְרַעַמְנוּ בְּרֵאוֹתֵם שֶׁמֶשֶׁה
רַבְּנוּ נִעְנַשׁ עַל אֵף גְּדֻלְתּוֹ

'צָרִיף פְּרוּשׁ לְפָשֵׁט כְּתוּב הֵזָה. וְנִרְאָה פְּרוּשׁוֹ
שֶׁדָּבְרוּ 'בְּאַלְהֵים', וּמָה דָּבְרוּ עָלָיו,
בְּמָה שֶׁעָשָׂה 'בְּמִשְׁה', שֶׁגָּזַר עָלָיו שְׁלֹא יִכְנַס
לְאָרֶץ, וְאָמְרוּ כִּי מִי הָאָדָם שֶׁיֵּצֵא יָדָי שְׁמַיִם
כְּמִשְׁה וְאָף עַל פִּי כֵּן גָּזַר עָלָיו גְּזֵרָה גְּדוּלָּה
כְּזוֹ. וְזֶה אוֹמְרוֹ 'וַיְדַבֵּר וְגו' בְּאַלְהֵים' - כְּלוּמַר
שֶׁדָּבְרוּ בְּאַלְהֵים בְּמָה שֶׁעָשָׂה בְּמִשְׁה, וְעַל כֵּן
אָמְרוּ 'לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר',
אָמְרוּ כֵּן כְּלַפֵּי מַעֲלָה, 'לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ' כְּלָנוּ
'לָמוֹת בַּמִּדְבָּר' וְגַם מִשֶּׁה בְּכֻלְלֵינוּ, וְאִם אֲנַחְנוּ
לֹא יֵצְאוּ יָדַי שְׁמַיִם, הֲרֵי מִשֶּׁה עִמָּנוּ, וְלָמָּה
גַּם עָלָיו גְּזֵרָתָהּ וְכו'.

'וַיְבֹא הָעַם וְגו' חֲטֵאוֹנוּ כִּי דִבְרָנוּ בְּה' וְכָף'.
פְּרוּשׁ 'דִּבְרָנוּ בְּה' וְעַקֵּר דְּבִרְיָנוּ הִיָּה
'וְכָף', מָה שֶׁעָשָׂה לָךְ. וְכִרְאוֹת מִשֶּׁה כִּי בִשְׁלוֹ
נִעֲשֶׂתָה הֲרֻעָה הַזֹּאת, וְעָנֹשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב,
וְעַל כֵּן יִתְפַּלֵּל מִשֶּׁה בְּעַד הָעַם'. וְעַל כֵּן
יֵיֵאמֶר ה' אֵל מִשֶּׁה צָשָׂה לָךְ שֶׁרָף וְשִׁים
אֲתוֹ עַל גַּס וְגו' - כִּי הֵמָּה מֵה שֶׁדָּבְרוּ
בְּאַלְהֵים וּבַמֶּשֶׁה כְּאִמּוֹר, לֹא יָדְעוּ אֲשֶׁר וְיִסְבִּיבוּ
נִשְׁעָרָה מֵאֲד' (תהלים נ א), וְכִמְאִמֵּר חַז"ל (בבא
קמא נ.) שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים
כְּחוּט הַשֶּׁעָרָה.

הַקֹּב"ה מְדַקְדֵּק עִם צַדִּיקִים כְּחוּט
הַשֶּׁעָרָה - כְּדִי שִׁיְהִי נְקִיִּים וְזָכִים מִכָּל
וְכָל וְיִיכָלוּ לְסַבֵּל אֶת הָאוֹר הַגְּדוּל
וְהַנּוֹרָא שֶׁל שְׂרָשׁ נִשְׁמַתָּם

וְכִבְרַת כְּתוּבָה בְּמָקוֹם אַחֵר בְּפָרִיכּוֹת שְׂרָשׁ
הַדְּבָר הֵזָה. כִּי לִפִּי שֶׁשְׂרָשׁ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק
בֶּא מִמְּקוֹם גְּבִיָּה עָלִיוֹן וְנוֹרָא מֵאֲד, וְצִרְיָכָה
שֶׁתְּשׁוּב שְׁמָה, וְשֶׁם לִפִּי עָרַף זְכוּת צְחֻצְחוֹת
אוֹר הַגְּדוּל וְהַנּוֹרָא בְּמֵאֲד בְּעוֹלָם רָם וְנִשְׁגָּב

אֶל עַמּוּי', שֶׁנֶּאֱסַף אֶל עַמּוּי וְהָנוּ עוֹמֵד עָלֵיהֶם
כְּנ"ל. וְזֶהוּ (דניאל יב, ג) 'וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּפּוֹכְכֵים
לְעוֹלָם וָעֶד':

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי וְגו' יָתֵן תַּתּוֹן אֶת הָעַם הַזֶּה בְּיָדֶי
(כא א-ב)

מַהֲרִי"ד מִבְּעֻזָּא זִיע"א

רבי יששכר דב מב'עלזא זיע"א

שְׂבוּי הַלְבוּשׁ גּוֹרֵם שְׂבוּי בְּמַהוּת הָאָדָם
/ מַעֲשֵׂה בַהֲרָה"ק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבְּעֻזָּא
זִיע"א

פְּרָשׁ רַש"י, רֵאוּ יִשְׂרָאֵל לְבוּשֵׁיהֶם כְּמַלְבוּשֵׁי
עֲמֻלָּקִים וְלִשְׁוֹנָם לְלִשׁוֹן כְּנַעַן, אָמְרוּ
נִתְפַלֵּל סֵתֵם. וְקִשָּׁה מְדוּעַ לֹא שָׁנוּ גַם לְבוּשָׁם,
וְלִהְטְעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁהֵם כְּנַעֲנִים
וְיִתְפַלְּלוּ עָלֵיהֶם וּבְכַאֲמַת הֵמָּה עֲמֻלָּקִים.

אָמַר רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ ו"ל בְּשֵׁם אָבִיו מַהֲרִיז"ל,
שֶׁהִיָּה בְּאִיזָה מְקוּם, וְכִשְׁבָּא לְבֵיתוֹ סַפֵּר
לְאָבִיו שׁוֹר שְׁלוֹם ו"ל שֶׁרָאָה כְּנִי אָדָם בְּלְבוּשֵׁים
שׁוֹנִים, וְאָמַר אָבִיו ו"ל, מָה חֲדוּשׁ יֵשׁ, כְּמוֹ
שֶׁלְבוּשֵׁים כֵּן שְׂרָשׁ נִשְׁמָה שְׁלָהֶם, כִּי הִנֵּפֵשׁ
מִתְדַמָּה לְהַלְבוּשׁ. וְאִם כֵּן כְּשִׁיְהִי מְלַבְּשֵׁים
כְּמַלְבוּשֵׁי כְּנַעֲנִים וְיִשְׂרָאֵל הִיוּ מִתְפַּלְּלִים עָלֵיהֶם,
הִיָּה תְּפַלְתָּם כְּהַגֵּן, כִּי הַלְבוּשׁ גּוֹרֵם לְשִׁנוֹת
הַנִּפְשׁ, לְכֵן לֹא שָׁנוּ אֶת לְבוּשָׁם.

י"ש לַהֲקַפִּיר בְּעֵינָיו הַמְּלַבְּבוּשִׁים אֵף בִּילְדִים
קִטְנִים

וְהַזְהִיר מֵאֲד לְחוּשׁ עַל הַמְּלַבְּבוּשִׁים שִׁיְהִיָּה
מְלַבְּוִשֵׁי יְהִדוּת אֵף לְקִטְנִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרֶשֶׁת עֲקֵב (דברים ח ד) 'שֶׁמִּלְתָּךְ לֹא
בִלְתָּה', שֶׁגְּדַל עִם הַלְבוּשׁ. וְכֵן כְּתִיב (כּוּרַשִׁית
כו טו) 'וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו' אִם הֵמָּה כְּשֵׁרִים
לִיְהִדוּת. גַּם בְּפָרֶשֶׁת חֲזִי שָׂרָה (שם כד ג) כְּתִיב
'וַיּוֹצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי זָהָב וּבְגָדִים' כִּי רָצָה
לְהִרְאוֹת לָהֶם בְּגָדֵי יְהִדוּת כְּמָהֶם לְבוּשֵׁים
כְּבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם:

**עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוד
וראה אתו וחי' (כא ח)**

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

**'עשה לך שרף' - צדיקים השורפים
בקדושתם, 'והיה כל הנשוד' - כל מי
שחסר לו דבר מה, 'וראה אתו' - את
הצדיק 'וחי'**

**'עשה לך שרף' - רוצה לומר בני אדם
השורפים בקדושתם וקרשפי אש
ההתלהבותם, בודאי הצדיקים הללו עליהם
נאמר (איוב כב ח) 'ותגור אמר וכו'.' ושים
אתו על נס' - פרוש שתשים את הצדיק
הזה לנס לעולם שייבינו הכל שקל פעלותיו
ומעשיו הכל מעשה נסים. וזהו 'כל הנשוד'
- רוצה לומר כל מי שיש לו נשיכה, דהינו
שחסר לו איזה דבר, הן רפואה והן מזוני
חיי בני. 'וראה אתו וחי' - תכף בראיה כל
ד הוא בעלמא ימשיך לו הצדיק הנ"ל הכל.**

**'וינעש משה נחש הנחשת', ופרש רש"י ז"ל
לשון נפל על הלשון. יש לומר הפרוש
כך, נחש הוא השטן הוא היצר הרע העולה
ומקטרג, וראה משה רבנו עליו השלום לעשות
נגדו 'נחשת', שאף מי שאינו כל כך צדיק
כנ"ל - ולזה מרמו 'נחשת', שהנחשת של
נדבת המשכן הנה מכפר על מעשה נחש -
שגם הצדיק פנה יהיה יכלת בינו לפעל הכל
(פרשת פקודי):**

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

**על האדם להשתוקק להתנתק מהטבע
תוך כדי עסקו בעולות טבעיות**

**בפסוק 'עשה לך שרף' כו'. במשנה (ר"ה פ"ג
מ"ח) וכי נחש ממית כו' מחזה, אלא
בזמן שמסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין לבם**

כזה צריכה להיות זכה וטהורה מלבנה בלבון
נפלא הפלא ופלא שלא תמצא בה קתם דק
מן הדק על חוט השערה, בכדי שתוכל לסבל
אור הנפלא הגדול והנורא המבהיק ומאיר
שם, אור בהיר הוא בשחקים. ועל פן הקדוש
ברוך הוא מוקדק עם הצדיקים כחוט השערה,
כדי שיוכלו להשיב אל מקום מתצבתם, מקום
אשר נלקחו משם. מה שאין פן שארי הנשמות,
שנלקחו מעולמות שלמטה, אין מוקדקין עמהם
כל כך, כי יוכלו לסבל אור עולם שנלקחו
משם אף שלא יהיו זפים ובהירים כל כך.

**ולזה אמר הכתוב 'עשה לך שרף ושים אתו
על נס והיה כל הנשוד וראה אתו וחי',
רמו כמה שאמר 'ושים אתו על נס' לעולם
העליון אשר למעלה משבעת ימי הבנין, כי
כל ענין הנס בא למעלה מטבע העולם, והוא
מעולם שלמעלה משבעת ימי הבנין, והוא
בחינת התמימים, יוכל הגדול, נ' שערי בינה,
שבה סומך ה' לכל הנפלים, וזה ג"ס, ומשם
היה שרש נשמת משה ולשם היה צריך
להשיבה בעדן מקדם, ששם 'עין לא ראתה
אלהים וזלתך יעשה למחפה לו' (ישעיה סד א).**

**ועל פן דקדק הקדוש ברוך הוא עמו על
חוט השערה, כי אין שעור לזכות בהירות
הנשמה שתוכל לסבל אור הנפלא והנורא
ההוא. ועל פן והיה כל הנשוד וראה אתו
וחי' - כלומר שביט אל השרף אשר הושם
על הנס, כלומר אל אור הגדול והנורא השורף
ומכלה כל הקוצים, שעל זה האור נאמר (שם
ב יח) 'והאלילים כליל יחלף וגו' מפגי פחד
ה' ומתדר גאנו' (ועל פן אמר 'עשה לך שרף' ולא
נחש, והכו) באפן שאור הנה לא תוכל לסבל
קתם קל כל דהו מחטא ועון, ובזה לשוב
אל ה' לאמר כי הצור תמים פעלו וכל דרכיו
משפט והכל לטב הוא דעבדי, כי מוקדק
עם הצדיקים על חוט השערה בכדי לזכותם
לחסות תחת צל כנפיו בעדן גן אלהים עין
העליון, ויתקרט באמת על דברו באלהים -
'וראה אותו וחי':**

ויעש משה נחש נחשת (כא ט)

שִׁלְהָה הַקְדוּשׁ

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

הקב"ה הודיע למש"ר שהוא חס על כבודו יותר מעל כבודו שלו

זֶה לְשׁוֹן צָרוּר הַמּוֹר: וּבַפְּרִשֶׁת בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ בְּעֵינֵי הַמְּזוּזוֹת וְהַמְּשַׁקּוֹף, פִּרְשְׁתִּי אִיךָ חֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל כְּבוֹד הַצְּדִיקִים יוֹתֵר מֵעַל כְּבוֹדוֹ, וְלִכֵּן הִזְכִּיר הַשֵּׁם הַמְּזוּזוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה כְּנִגְדַּת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וּמִשְׁקוֹף בְּרֵאשׁוֹנָה כְּנִגְדַּת הַשֵּׁם. וּמִשָּׁה לֹא רָצָה, אֲבָל אָמַר מִשְׁקוֹף בְּרֵאשׁוֹנָה כְּנִגְדַּת הַשֵּׁם, וְאַחַר כֵּן הַמְּזוּזוֹת כְּנִגְדַּת וְכֵן בְּכָאֵן הֵם דְּבָרוּ בְּאַלְהִים וּבַמִּשָּׁה, וְלִכֵּן שָׁלַח בָּהֶם 'נְחָשִׁים' כְּנִגְדַּת ה', 'הַשִּׁרְפִּים' כְּנִגְדַּת מֹשֶׁה שֶׁהוּא כְּנִגְדַּת מֶלֶךְ וְשִׁרְף. וְלִכֵּן פִּשְׁחוּרֵי בִתְשׁוּבָה אָמַר הַשֵּׁם 'עֲשֵׂה לָךְ שִׁרְף', כְּלוֹמַר בְּשִׁבִיל כְּבוֹדְךָ עֲשֵׂה שִׁרְף, כִּי כְּבוֹדִי בְּמִקוּמוֹ מִנְּחָ וְאֲנִי חֵס עַל כְּבוֹדְךָ יוֹתֵר מֵעַל כְּבוֹדִי. וּמִשָּׁה לֹא רָצָה וְחֵס עַל כְּבוֹד הַשֵּׁם וְלֹא עַל כְּבוֹדוֹ, וְזֵהוּ 'וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחָשׁ נְחָשֶׁת' בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַשֵּׁם, עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ. רָאָה עַד הֵיכַן צָרִיף לְנַהֵג כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֻכְמַיִם וְצַדִּיקַיִם:

לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים מִתְרַפְּאִין. וְקָשָׁה, הִנֵּה צָרִיף לְהִיּוֹת הַסְתַּכְּלוֹת לְשָׁמַיִם בְּלִבְדֵּי, לְמַה נְחָשׁ נְחָשֶׁת.

אָכֵן בְּאֵמַת הִנֵּה הַנְּחָשׁ מְסַגֵּל לְרַפּוּאָה זו, שְׁשֵׁם הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בּו רַפּוּאָה זו, וְכִמוּ שֶׁכְּתוּב רַמְבַּ"ן ז"ל שֶׁדָּרְכוּ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְמַתוּק מֵר בְּמֵר, לִכֵּן אִף שֶׁדָּרְךָ הַטָּבַע מִי שֶׁנִּשְׁוֹף מִכָּלֵב וְרוּאָה אוֹתוֹ מִזִּיק לוֹ יוֹתֵר, שֵׁם הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּאֵן לְהַפּוּף שְׁעַל יְדֵי הָרֵאָה יִתְרַפְּאוּ, עֵינֵי שֵׁם. אִף עַל פִּי כֵן זֶה הַרְצוּן, שֶׁבְהִיּוֹתוֹ עוֹסֵק בְּרַפּוּאָה הַגְּשָׁמִי יִסְתַּכַּל וְיִהְיֶה לְבוֹ לְשָׁמַיִם עַל יְדֵי שְׁמִישׁב עֲצָמוֹ וְכִי נְחָשׁ מְחִיָּה.

וְזֶה שֶׁאָמַר מִסְתַּכְּלִין וּמִשְׁעַבְדִּין לָכֶם – פְּרוּשׁ אִף שֶׁהֵם רְחוּקִים מֵעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְעוֹסְקִים בְּטָבַע, אִף עַל פִּי כֵן יִשְׁעַבְדוּ לָכֶם, פְּרוּשׁ לְהַסְתַּכַּל לְשָׁמַיִם וּלְהִתְרַאֵת שְׁחַפְצִים לְצִאת מִמַּאֲסֵר עוֹלָם הִנֵּה וְהַטָּבַע וְהַתְּדַבֵּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְזֵהוּ 'עֲשֵׂה לָךְ שִׁרְף' – הוּא הַתְּלַהֲבוֹת הָאֵדִים לְדַבֵּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ כְּנ"ל (תיר"ו):

דְּגַל מַחְגָּה אֶפְרַיִם

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

'עשה לך שרף ושים אותו על נס' - תפעל נסים ע"י ש"שים ר'בוא מ'רושים שבתורה

רְאִיתִי בְּאֵינָה סֶפֶר, שִׁרְף הוּא רֵאשִׁי תְבוֹת שְׁשֵׁם רְבוּא פְּרוּשִׁים, וְזֵהוּ 'עֲשֵׂה לָךְ שִׁרְף', לְךָ דִּינִיקָא כִּי מִשָּׁה מִמֶּשׁ הוּא הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ב ב) 'וַיִּתְּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב' וְאִין טוֹב אֲלֵא תוֹרָה, וְשִׁים אוֹתוֹ עַל גֹּס' – הִינּוּ שֶׁכְּתוּבִים אוֹתָךְ בְּפְרוּשִׁים טוֹבִים וְחֻסְדִּים שִׁישׁ בַּתּוֹרָה, וְאִזּוּ יִהְיֶה נֵס, כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וּפְרוּשִׁים יְכוּל לַעֲשׂוֹת גֹּס וּלְשִׁנוֹת הַטָּבַע הֵן לְטַב הֵן לְהַפּוּף חֵס וְשְׁלוֹם, כְּפִי אֲשֶׁר מְכַנִּים הַתּוֹרָה בְּפְרוּשִׁים אִם טוֹבִים וְחֻסְדִּים אוֹ לְהַפּוּף חֵס וְשְׁלוֹם:

ויעש משה נחש נחשת וישמחו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי

(כא ט)

לְקוּטֵי תוֹרָה

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

בכל דור שחולף מתעבה כח הרע ונצרך להתפלל בלתי התלהבות מהדורות הקודמים כדי לבררו

אִיתָא בַּמִּשְׁנָה (ר"ה פ"ג מ"ח) בְּזִמְנָן שִׁישְׁרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמִשְׁעַבְדִּין אֶת לָכֶם לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים כו'. וְלִהְיִין זֶה נִקְדָּים לְחֻקּוֹר בְּעֵינֵי רִיבֵית הַנְּשָׁמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי עָקֹר תְּכַלִּיתוֹ לְרַבֵּק בְּקוֹנוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָאָה, וְעָקֹר

לא תצא הרעות פי אם רק טוב גמור, רק שהוא אינו משג בשביל שלא יוכל לירד לעולם השפל ונשארו למעלה (ראה תניא פרק כו ואגה"ק ד"ה להסכיך בינה) וכו'. וזהו 'בכל מאדך' (דברים ו ה), כמאמר (כ"ט ט י) טוב מאד 'טוב' זה מלאך הסיים, 'מאד' זה מלאך המות שהוא טוב מאד בלי שעור וגבול, אלא שעדין לא בא לידי גלוי ואינו משג.

נחום איש גם זו היה מתבונן בהתבוננות הנ"ל ומעלה את הרע לשרשו ומשהו לטוב

וזהו 'יסר יסרני ה'" (תהלים קיח יח) שהוא בתחלת השם תחילת התגלותו שעדין לא בא לידי גלוי ואינו משג שעדין לא נתגלה הכל. וזהו ענין נחום איש גם זו שהיה אומר גם זו לטובה, מפני שהיה מתבונן באמת ששרש הרע הוא הטוב, והביאו למעלה אל שרשו למקום אין וישם ה'ה יכול לעשות השתנות כמאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כה). מי שאמר לשמן וידיק כו'.

ענין התפלה הוא צרוף הרע והעלאתו לשרשו ע"י אש ההתלהבות

וזהו ענין התפלה שבגוף האדם בעולם הזה, שהנשמה בתוך הגוף סובלת צרות ויסורים, שרצונה להדבק ביוצרה והגוף אינו מניחה, וכמו גלות השכינה שמכרחת להחיות גם הרשעים, כך הנשמה מכרחת להחיות את הגוף, וכל פונתה אינה בשביל עצמה, רק בשביל להעלות הגוף מעפר, וצריך לברור כקסוף ביד הצורף כל מה שיש תערובות יותר צריך לברור וללפן בלהב אש היותר גדול, פן צריך לברור הגוף מהנצר הרע ולקביאו אל שרשו כמשל פן המלך עם הזונה הנ"ל. וכל מה שיש תערובות רע ביותר צריך להפריד על ידי אש יותר גדול וזוק בתפלה לדבק בקונו.

בבית ראשון לא היה הרבה רע והיה די בעבודת הקרבנות

ולכן בבית ראשון שלא היה הרע הרבה, לא היו צריכין לתפלה בהתלהבות, כי אם

הדבקות הוא בתפלה, שהתיבות הם יותר קרובים להבנת האדם. ויבדאי קודם צאת הנשמה בעולם הזה, וגם אחר הסתלקותו מן הגוף, הוא מתדבק יותר באהבה ויראה פנימיות, שהגוף אינו מניחו לעבוד את ה' ואדברה מתמת חומרו יכריח את הנשמה להנות אף מגופניות, ואף כי הנשמה אינה רוצה בזה כי מקור הצבה חלק אלוה ממעל ורצונה לדבק בבוראה יותר.

שרש כל הדינים הוא הטוב

והנה מבאר בזהר (ח"א ד.) מאן דלא מהפך מרירו למתקא לית ליה חולקא בהאי עלמא כלום, פי זה כל האדם, לא נברא אלא בשביל זה, שהרי בבית ראשון לא היו מתפללין כלל, גם בבית שני תקנו אנשי כנסת הגדולה תפלה קצרה. ויבדאי כל העבודה שלהם לא היה כי אם על דרך זה להפך מרירו למתקא.

והענין הוא, כי הדינים נמתקים בשרשן. דהנה כל רעות ודינים רחמנא לצלן שנתהוו בעולם, שרשם ומקורם המתיה אותם הוא טוב, כמשל הזונה עם פן המלך המבאר בזהר, שכל רצונה וקפצה שלא לצית אותה וקנה תתענג יותר שתהא אהובה למלך, מה שאין פן קשמתה אותו ותוכל לו אין זה רצון המלך. וזהו מאמר רנ"ל (כבא בתרא טו.) שטן ופנינה לשם שמים נתפנו, ובמקום אחר שטן (סוכה נב.) אקרו נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו, משמע שנתקנא בו.

כאשר באים על האדם יסורים ישים אל לבו שהם טובה שאינה יכולה להיות משגת בעוה"ז

והענין הוא, ששרש הרע המחייהו הוא טוב וכו', וכשיורד למטה על דרך השתלשלות נעשה באמת רע גמור ודינים גמורים, הן במילי דעלמא והן במילי דשמאי. והנה קשבא לאדם איזה יסורים רחמנא לצלן, יחשב פי לא למראה עיניו ישפט שרע הוא, אלא באמת שרשו הוא טוב, כי ממנו יתברך

הקדוש ברוך הוא מקבץ כל התפלות
עד שיִשְׁלְמו תפלות כל ישראל

והַנְּבִיִן הוּא, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּץ כָּל
הַתְּפִלוֹת עַד שִׁישְׁלְמו תְּפִלוֹת כָּל
יִשְׂרָאֵל, וְאֵז הַתְּפִלָּה עוֹשֶׂה פְּעֻלוֹתֶיהָ לְמַעַלָּה,
וְעַל יְדֵיהֶם יוֹרֵד הַשֶּׁפַע לְכָל־לִוְיָהוּ יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ
שְׁאֵמֵר 'הִיא הַבָּאָר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֲסֹף
אֶת הָעָם' – דְּהִינּוּ עַד שִׁתְּקַבְּצוּ כָּל תְּפִלוֹת
יִשְׂרָאֵל, אֵז 'וְאִתְּנָה לָהֶם מִים' – דְּהִינּוּ, הֵם
עַל יְדֵי תְּפִלָּתָם מַעֲלִים מִיַּן נוֹקְבִיז, וְעַל יְדֵי
זֶה יוֹרְדִים מִיַּן דּוּכְרִיז, וּבְזֶה בָּא הַשֶּׁפַע
לְיִשְׂרָאֵל.

משיירת הים מתחיל תקונו השכינה הראוי

ומפּרַשׁ וְאִזִּיל בְּצִד מַעְלִין יִשְׂרָאֵל הַשְּׂכִינָה,
וְזֶהוּ 'אֵז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה
הַזֹּאת צְלִי בָּאָר עֲנֵנוּ ל'ה' (פסוק יז), הִנֵּה בְּזֵהר
הַקְדוֹשׁ (ח"ב קלב.) אָמַר, דְּאִמִּירַת הַשִּׁירָה שְׁאֵנוּ
אוֹמְרִים בַּתְּפִלַּת שְׁחִירַת, מִשָּׁם מֵתַחִיל תְּקוּן
הַשְּׂכִינָה הַרְּאוי. וְזֶהוּ שְׁאֵמֵר 'אֵז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל
אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת' – הִיא שִׁירַת הָיָם, בְּזֶה
אוֹמְרִים 'צְלִי בָּאָר' – שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, דְּעַכְשָׁו
דְּעוֹלָה לְעוֹלָם הַבְּרִיאָה הִיא הַצְּלִיָּה הַמַּעֲלָה:

כֹּל מַעֲשֵׂיהֶם הָיָה לְהַבִּיא הַרְעָ וְהַדְּיָנִים אֶל
שְׂרָשָׁם עַל יְדֵי הַקְּרִבּוֹת הָיָה דָּיִם. אֲכַל בְּכִית
שְׁנֵי הַתְּחִילוֹ לְתַקֵּן הַתְּפִלָּה, וְהִיָּתָה קְצֵרָה לְפִי
עֲרָף הַצְּטוּרְכוֹת הָאֵשׁ וְתַעֲרֹכוֹת הַרְעָ שֶׁהָיָה
בְּקַרְבָּם. וְאִנְחֵנו צְרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר
בְּהַתְּלַבְּבוֹת מְאֹד. וְכֵן כָּל הַדּוֹר וְדוֹר לְמִטָּה
צְרִיף לְהַתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַבְּבוֹת גְּדוֹלָה, וְלֹא כִּי
אֲכַשֵׁר דְּרִי, אֲדַרְבָּה מִפְּנֵי גְדֹל הַרְעָ אֲשֶׁר
נִתְעַרְבַּ וְנִתְרַבָּה בְּכָל הַדּוֹר וְדוֹר צְרִיף לְהַפְרִידוֹ
עַל יְדֵי אֵשׁ חֲזָק בַּתְּפִלָּה וְלְבַרֵּר הַרְעָ אֲשֶׁר
בְּקַרְבּוֹ וְלְהַבִּיאֹו אֶל שְׂרָשׁוֹ כְּמִשְׁלַב בֵּן הַמַּלְאָךְ
עִם הַזּוֹנָה הַנְּ"ל, שִׁנְחָשֵׁב חַסִּיּוֹת שֶׁל הַרְעָ
הַמְּחַיָּהוּ אִיף יֵשׁ לוֹ חַיּוֹת מֵהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
כִּי בְּלַעֲדוֹ לֹא הָיָה יְכוֹל לְחַיּוֹת וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְחַיָּהוּ עַל דְּרָף הַנְּ"ל, אִם בֵּן אֵין רַע
כָּלֵל. וְכֵן כָּל הַיִּסְטוֹרִים בְּעִנְיָנו עוֹלָם הַנְּהָה,
כְּשׁוֹשֵׁב עַל דְּרָף הַנְּ"ל יִתְּפַרְדּוּ כָּל פְּעֻלֵי
אָנוּ. וּכְעִנְיָן נַחִים אִישׁ גַּם זֶה – גַּם כָּל
הַצְּדִיקִים הָיוּ עַל דְּרָף זֶה, רַק נַחִים אִישׁ גַּם
זֶה הָיָה יְכוֹל לְשַׁנּוֹת הַמְּשַׁכָּה מִלְּמַעַלָּה לְמִטָּה
שֶׁהָיָה נִרְאָה בְּאֵמֶת לְמִטָּה שֶׁהוּא טוֹב בְּגַשְׁמִיּוֹת,
וְלָכֵן נִקְרָא 'גַּם זֶה' שֶׁהוּא מְשֻׁנָּה:

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק
במשענתם וממדבר מתנה וממתנה נחליאל וגו' (כא כט)

היא הבאר אשר אמר ה' למשה אסף את העם
ואתנה להם מים (כא טו)

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

אנשים פשוטים ברב תשוקתם ממשכיכים
הארת קדשה למקומות שאין ביד
הצדיקים לרדת, אמנם פתיחת המקור
הוא ע"י הצדיקים
בפסוק 'אז ישיר ישראל', הקשו (במ"ד יט כה)
כי השירה הנה צריך להיות בתחלת
הבאר שנתן להם. אבל הענין הוא על פי
באור הפסוק 'באר חפרוה שרים', פרוש
שהתחלת פתיחת מקור הקדשה הנה על ידי

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

ביצד יתנו תקונו השכינה בזמן אחר
אם בכל מקום מתפללים בזמן אחר
בא לרמוז, דתפלות כללות כל בני ישראל
אינם מכונים בשפה אחת, דעיר מקדמת
ועיר מאחרת, ובעיר עצמה יש בית הכנסת
מקדמת ויש מאחרת, ולפי זה יש לשאל
היאך הוי תקונו השכינה ועליתה וירידתה, אם
בעיר אחת עוסקים בעלתה ועיר אחת עוסקים
בירידתה, היאך יתקיים הדבר.

וְזֶהוּ 'בְּמַחֲקֵק בְּמִשְׁעֲנֹתֶם'. 'וּמְדַבֵּר מִתְּנֶה' – אִף שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל אִיךָ, רַק עַל יְדֵי הַבְּטוּל לְהַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ, שְׁעוֹשֶׂה עֲצָמוּ הַפֶּקֶר בְּמִדְבַּר, זֹכֶה בְּמִתְּנֶה. וְאַחַר כֵּן זֹכֶה עוֹד לְתַקֵּן עֲצָמוּ שְׂיֵהֶיָה לֹא גַם בֵּן הַשְּׂגָה וְשִׁיכוּת לְמִתְּנֶה זֶה, וְזֶהוּ שְׂנֵאָמֵר 'וּמִמִּתְּנֶה נִחְלִיאֵל'. וְכָל אֵלֶּה הַמְּדַרְגּוֹת הָיוּ לְמִטָּה מִמְּדַרְגַת מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה כַּנ"ל (תּרל"ח):

דְּבָרֵי יְחִזְקָאֵל

רבי יחזקאל משינאוונה זיע"א

שׁוּה חֲלָקִים שֶׁל הַלּוּמְדִים וְהַתּוֹמָכִים בָּהֶם

יֵשׁ לוֹמֵר, 'בְּאֵר' – הִיא הַתּוֹרָה שְׂנֵאָמֵר 'בְּאֵר מִים חַיִּים'. 'חִפְרוּהַ שְׂרִים' – שְׁחִפְרוּהַ הַתְּלִמִּידֵי חֲכָמִים שְׂנֵאָמֵר 'שְׂרִים'. 'כְּרוּהַ נְדִיבֵי הָעַם' – קִנְּנוּ אוֹתָהּ נְדִיבֵי לֵב שְׂבִישְׂרָאֵל. 'כְּרוּהַ' לְשׁוֹן קִנְּנוּ, כְּמֵאָמְרָם ו"ל (ר"ה כו.) בְּכַרְפֵי הַיָּם קוֹרִין לְמִכְרֵה פִּיָּה, וְעַל יְדֵי שֶׁהֵם תְּמַכִּי אוֹרִיָּתָא קִנְּנוּ אֶת הַתּוֹרָה.

'בְּמַחֲקֵק' – אֵלּוּ הַתְּלִמִּידֵי חֲכָמִים חוֹקְקֵי אוֹרִיָּתָא, 'בְּמִשְׁעֲנֹתֶם' – אֵלּוּ הַתְּמַכִּי אוֹרִיָּתָא, רָצָה לוֹמֵר בֵּין ה'מַחֲוֹקֵק' וּבֵין ה'מִשְׁעֲנֹתֶם' יֵשׁ לָהֶם חֲלָק שׁוּה, כְּמֵאָמְרָם ו"ל (כ"ד צ ט) 'זְבוּלָן לְחוּף זָמִים יִשְׁכְּנוּ' (בְּרַאשִׁית מ"ט יג), הָרִי זְבוּלָן קוֹדֵם לְיִשְׁשֻׁכָּר, שְׁכֵן מִיִּחְסָן יִשְׁשֻׁכָּר וְזְבוּלָן, וְלָמָּה כֵּן, אֵלֶּה שְׂהִיָּה זְבוּלָן עוֹסֵק בְּפִרְקָמְטִיָּא וְיִשְׁשֻׁכָּר עוֹסֵק בְּתוֹרָה וְזְבוּלָן בָּא וּמְאֻכְלָן, לְפִיכֵךְ קָדְמוֹ. עֲלִיו הַפְּתוּב אוֹמֵר (מְשֻׁלֵי ג יח) 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ וְכוּ'. וְכֵן מִשָּׁה אָמַר 'שְׂמַח זְבוּלָן בְּצִאֲתָךְ' (דְּבָרִים לג יח), לָמָּה שְׂיִשְׁשֻׁכָּר בְּאֵהֲלִיד, שְׁלָךְ הָן, שְׂאָתָּ מְסִיעוֹ לִישָׁב בְּהֵן (וּרְאֵה אֲנִיָּא וְכֻלָּה):

אֲנָשִׁים גְּדוּלִים, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (תְּרִגוּם יוֹתָן) 'דְּחִפְרוּהַ אֲבָהֵן. וְאֲדוּנֵי אָבִי זְקִנֵי מוֹרֵי וְרַבֵי ז'ל פֶּרֶשׁ, 'שְׂרִים' – שְׂמוֹשְׁלִים בְּיִצְרָם וְלָבָם בְּרִשְׁוֹתָם (בְּרַאשִׁית רַבָּה ל"ד י), 'כְּרוּהַ נְדִיבֵי עַם' – הֵם גַּם אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים שְׂיֵשׁ בָּהֶם רַק הַנְּדִיבוּת וְרִצּוֹן הַתְּשׁוּקָה לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ. וְעַל יְדֵי שְׂנֵאָמֵר בְּגְדוּלִים יְכוֹלִין הַפְּשׁוּטִים גַּם בֵּן לְמִצָּא אַחַר כֵּן הַשִּׁיף לָהֶם. לְכֵן נִקְרָא 'כְּרוּהַ', שְׂהִיא הַחִפְרִיָּה יוֹתֵר עֲמָקָה, כְּמוֹ שְׂדָרְשׁוּ (בְּכַא קְמַא נא.). 'כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֵּר' (שְׁמוֹת כֹּא לג) לְהִבִּיא כְּרָה אַחַר כְּרָה כו'. וְיֻכַל לְהִיּוֹת שְׂהַפְּשׁוּטִים חוֹפְרִים בְּיוֹתֵר עֲמָק, פְּרוּשׁ שְׂמַמְשִׁיכִין הַהֲאָרָה גַּם לְעוֹלְמוֹת הַתְּחַתּוּנִים וּמְדַרְגּוֹת הַתְּחַתּוּנוֹת שְׂאִין הַצְּדִיקִים יְכוֹלִין לִירֵד כָּל כָּךְ.

מִשָּׁה רַבְּנוּ אִינוּ מְזַכֵּר בְּשִׁירָה זֶה כִּיּוֹן שְׂכָאוּ הַחַל דוֹר חֲדָשׁ שְׂלֵא נִמְשַׁךְ אַחַר מְדַרְגָּתוֹ

וְלָכֵן לֹא נִזְכַּר מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה בְּשִׁירָה זֶה, כִּי בְּאָמַת דְּבָאן הַתְּחִיל דוֹר אַחַר אֲשֶׁר לֹא נִתְמַשְׁכוּ אַחַר מְדַרְגַת מִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה, לְכֵן נֵאָמֵר (לְעִיל כ יב) 'יַעַן לֹא הֲאָמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִישֵׁנִי כו' לֹא תְבִיאֵו כו'. וְחִלְיָה לוֹמֵר כִּי הִיָּה זֶה עֲנֵשׁ בְּלִבְדוֹ לְמִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה. אֲבָל הִיָּה זֶה רָאִיָּה וְהוֹכַחָה שְׂאִינִים הַמִּנְהִיגִים שֶׁל דוֹר הַנִּכְנָס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁה רַבְּנוּ ע"ה כְּפִי מְדַרְגָּה גְּבוּהָה שֶׁלּוֹ לֹא הִיָּה רוּאָה שְׂיֵהֶיָה כָּל כָּךְ הַתְּפַעּלוּת לְבוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לוֹמֵר שִׁירָה עֲתָה, כְּעֵנָן לְגַבִּי מִשָּׁה מְלִתָּא זוֹטְרָתָא הִיא (בְּרַכּוֹת לג.).

כָּל מַצֵּב בִּיַּדֵי הָאָדָם לְהַשְׁעוֹ וְלַהֲתַבְטֵל כְּהַפְקֵר לְרִשְׁמִית הַקֹּדֶשׁה הַחֲקוּקָה בְּקַרְבּוֹ וְעִי"ז זֹכֶה בָּהּ בְּמִתְּנֶה

וְעֵינָן שִׁירָה הַזֹּאת הִיָּה עַל זֶה שְׂגַם אַחַר הַחֲטָא זְכוּ לְהִתְקַרֵּב וּנְפַתַח לָהֶם הַבָּאָר, שְׁהוּא רָמְזוּ לְתוֹרָה שְׂבַעַל פָּה, עַל יְדֵי הַנְּדִיבוּת כַּנ"ל. וְעַל יְדֵי הַבְּטָחוֹן בְּהַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר 'בְּמִשְׁעֲנֹתֶם', שְׂיֵשׁ לְעוֹלָם קִצַּת רְשִׁימָה בְּכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי הַרְצוֹן וְהַבְּטָחוֹן לְהַתְחַזֵּק בְּזוֹ הַרְשִׁימָה יְכוֹל לְתַקֵּן הַכָּל –

על כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן
עיר סיחון (כא כז)

ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה
ונשקפה על פני הישימן (כא כ)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א
'תבנה ותכונן עיר סיחון' - ע"י התורה
בונה האדם מלאך עיר וקדיש שישוחח
עמו

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
נשמתו של הרשע בלילה פוגעת בסטרא
אחרא ולא בקדשה

ירמוז על דרך שאמר הרב החסיד המוכיח
מפולגנא ע"ה על פסוק (תהלים קג כ)
'ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע
בקול דברו וגו', כענין שהיה אצל הרב בית
יוסף, שהיה מקשר עצמו בלמוד תורתו ועל
ידי הלמוד נברא מלאך והוא היה מגיד לו
כל הנעלמות לו רזון דאורייתא. וזה יכול
להיות בכל אדם ואדם כשמשתדל בעבודתו
בשלמות המעשה.

כאן בא לרמוז, דמי שאינו חושש לעשות
תקון נשמתו, והולך כי אם אחר הכלי
העולם הזה, והשליך לאחוריו עניני עולם
הבא, ורודף כי אם אחר עצת הנצר הרע,
כשעולה נשמתו בלילה הוהים אותה לחוץ
ופוגעים בה המשטינים, דמצא מין את מינו
ונעור, ומלעיגים עליה ומראים לה דברים
אשר לא טובים תהו ובהו והשך.

והוא שבאר הפסוק, 'מלאכיו' הינו הצדיקים
שנשלחים מעולם העליון, אברי כח'
הינו שמתגברים על יצרם, כמו איזהו גבור
וכו' (אבות פ"ד מ"א), 'עושי דברו' הינו שפועלים
מן הדבור שלהם, 'לשמע בקול דברו' הינו
שנעשה מלאך ומלמדו ושמע בקול דברו
כנזקר לעיל אצל הבית יוסף.

וזהו שאמר 'ומבמות הגיא' - פלומר, יש
בני אדם שתחת שהיה להם לעלות על
ידי מעשים טובים למעלות רמות, הם גורמים
על ידי מעשיהם הרעים לירד מאגרא רמא
לבירא עמיקתא, וזהו 'ומבמות הגיא' - דהינו
יש בני אדם שעל ידי מעשיהם הרעים, במקום
אשר היה להם לזכות למעלות רמות שהם
'רמות', הם יורדים ל'גיא'.

וזה יש לומר שרמוז גם כן כאן בתורתנו
הקדושה. 'יאמרו המשלים' - הינו המשלים
ביצרים כמאמר חז"ל (בבא בתרא עח:) 'באו
חשבון', הינו שתמיד עושים חשבון לנפשם
והם ממארי דחושבנא האיף הם עומדים
ובאיזה בחינה ומה שתקן בנה הרגע, והוא
על דרך שמוכא בזה"ק (ח"ב גר:) וזה תיר
זוכה לנפש וזה תיר וכו', הינו וכה - לשון
זכוף וברור, כשמוכף עצמו יותר ויותר וחושב
שעדין לא יצא ידי חובתו ומתחזק בעבודתו
תמיד.

ומי הם האנשים האלה, הם 'אשר בשדה
מואב' - הם שחושבים העולם הזה
כשדה שאין לו רועה, וזהו 'מואב', קרי בה
'מי אב', שכופרים בהשגחתו ותברך ואינם
חושבים שהוא משגיח בכל פרט ופרט ויודע
מחשבות בני אדם. לאלה הרשעים, כשעולה
נשמתם בלילה אינה פוגעת כי אם בסטרא
אחרא מחנה טמאה, שמוסיפים לה טמאה על
טמאתה. וזהו שאמר 'ראש הפסגה' - דהינו
תחלת עליית נשמתו ממנו, מיד 'ונשקפה על
פני הישימן' - מקום שממה וחרבה, מקום
טמאה וסטרא אחרא, רחמנא לצלן ולשזון
אמן בן יהי רצון:

'תבנה ותכונן' - הינו יכול לבנות לעצמו
על ידי מעשיו הטובים ולמוד תורתו,
'עיר' - הינו על שם 'עיר וקדיש' (דניאל ד
) פרוש מלאך, 'סיחון' - הינו כמאמר חז"ל
למה נקרא סיחון על שיש לו שיתח

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א

ע"י שנבאר העולם בעשרה מאמרות
ביכלת האדם בכל דרגה שהיא להתעלות

הענין הוא, שאלו הנה נבאר במאמר אחד
לא הנה באפשרי שיהיו כלם מתקשרים
על ידי מאמר ההוא לשמו יתברך, כי גם
ונשא מהשגה הוא, כי אם אחד בדור וכו',
על פני ברב חסדו יתברך צמצם וחלק ערך
קדשת השגתו לעשרה מאמרות עד רדתו
עשרה מדרגות, שעל ידי זה יוכלו כלם
להתקרב ולהתדבק לפי ערכו ומדרגתו, אף
אם הוא בסוף המדרגה ינה לו יד ונאחזה
שעל ידי יעלה למעלה. ונמצא הרשעים אין
להם מענה, כיון שהיה להם במה לאחז
ולשוב אל ה' אפילו מן סוף ותחתית המדרגה
ולא שבו. וזהו שאמר התנא 'להפריע מן
הרשעים כו' – שחרי נבאר בעשרה מאמרות
כדי שיוכלו לשוב משם ולא שבו.

הצדיק מעלה אף את המדרגות
המתחונות שאינם קשורות אליו

**והצדיקים מקימים העולם שנבאר בעשרה
מאמרות** – רצה לומר כי הצדיקים
מלבד מה שדבוקים לה' על ידי חלק קדשתו
בבחינת המאמר שהוא שרשו, עוד לשיב רבים
לה' אשר הנה מבחינת מאמרות אחרים, כי
על ידו מתעלים הכל לה' ומקרבם אל הקדשה,
וזהו 'שמקמינן את העולם שנבאר בעשרה
מאמרות' בבחינת חלקות, והוא מקיים כלם,
אפילו שלא מבחינתו (השמיטה):

בת עין

רבי אברהם דב מאבריש זיע"א

אלולא שנבאר העולם בעשרה מאמרות
היה בא האדם לגאון

שמעתי בשם אדם גדול, על המשנה בעשרה
מאמרות נבאר העולם וכו' כדי להפריע

נאה, והוא שמרמז 'עיר סיחון' – שיכול
לכנות לעצמו מלאך לשיח ולדבר עמו כל
צרכיו ולגלות ליה מסתוריו, אמן פן יהי רצון:

אור התורה

רבי מנחם מענדל בעל הצמח צדק מליובאוויטש זיע"א

על ידי שבירת התאוות מתגלה כבוד
ה' בתוך ההעלם

על פן יאמרו המושלים באו חשבון, בואו
ונחשב חשבוננו של עולם (כ"ב עה). פרוש
'המושלים' אלו המושלים ביצרים - לאכפאי
לסטרטא אחרא בשבירת תאוות גופני בסור
מרע במדות ומחשבה וגם בראיה ושמיעה
כו', וכמו שנאמר 'ולא תתורו אחרי לבבכם
ואחרי עיניכם' (במדבר טו לט), כמו להיות עוצם
עיניו מראות ברע בהסתכלות כו', ובמעשה
- כמו שאמרו (יבמות כ.) קדש עצמך במותר
לך, וכיוצא בזה. ועו אסתלק יקרא דקוב"ה
להיות גלוי סובב כל עלמין בתוך ההעלם
וההסתר שכולהו עלמין, וזהו 'על פן יאמרו
המושלים' ביצרים (כ"ב עה) יוקא, בואו ונחשוב
חשבוננו של 'עולם' – פרוש עולם מלשון
העלם והסתר פנ"ל, וע"י נחשב חשבון ירידת
הנשמה לעולם הזה בגוף החשוף, שבחינת
תכלית הירידה היא צריך עליה, והיינו כדי
להיות אתפאיא סטרטא אחרא, שבזה אסתלק
יקרא דקוב"ה כו':

מסכת אבות פרק ה'

בעשרה מאמרות נבאר העולם והלא במאמר אחד
יכול להבראות אלא להפריע מן הרשעים שמאבדו
את העולם שנבאר בעשרה מאמרות ולתן שכר
טוב לצדיקים שמקמינן העולם שנבאר בעשרה
מאמרות (מ"א)

והגה בודאי במקדש באו שמה אנשים ונשים וטף, וזה הנס, שלא בא שום הרהור נדנוד עברה לא לאנשים ולא להנשים בהרהור כלל. ולא הסריח בשר הקדש קאי על האנשים פנ"ל.

בתמוז וחצי אב מתגברות התאוות והקלפות ויש לשורפם בשלהבת הקדשה

וביותר צריך להזהר מזה בימים האלו, הם ימי תמוז וחצי אב טבת וחצי שבט, דעלייהו כתיב (בראשית לח כד) ויָהִי כַּמְשָׁלֶשׁ תְּדָשִׁים וַיַּגֵּד לַיהוָה - הוא העובד את ה', 'לאמר ונתה תמר בלתיך' - תמר הוא לשון תמורה. 'בלתיך' - היא לשון תאנה, כמו 'בלתי נפשי לתאנה' (תהלים פד ג). ורצה לומר שבאלו השלשה חודשים מתגברים כחות הטמאה והקלפות בעולם, ומתגברים התמדות ותאוות זרות בעולם. וזה ונתה תמר בלתיך - רצה לומר התאוות והתמדות הקדושות נחמלפו בתאוות נכריות. ויאמר הוציאוה ותשרף - רצה לומר שאלו התאוות זרות צריך לשרף אותן בכח הקדשה ולהכות אש שלהבת י"ה:

וכו'. ולכאורה קשה וכי בעלילה הקדוש ברוף הוא בא תלילה. ותרוץ על פי מאמר חז"ל (סנהדרין לח.) אל ותגאה האדם כי תיוש קדמו במעשה בראשית, ואין זה כי אם כשנברא העולם בעשרה מאמרות, לכן יש מקדם ומאחר בבריאה, ואם היה נברא במאמר אחד לא היה מקדם ומאחר במעשה בראשית, עכ"ד (פרשת וזאת הברכה):

עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש, לא הפילה אשה מריח בשר הקדש, ולא הסריח בשר הקדש מעולם (מ"ה)

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוונניץ זיע"א

לא הסריח בשר הקדש - שמירה בקדשה

באור הענין, כי בשר הקדש הוא כמה דאף אמת וצאצאיו חתם באות ברית קדש.

ספורי החסידות

היכן שהוא סעד בפני עצמו, וכי אז נטל הרבי מאלכסנדר בקבוק וזו נוסף וערב אותו עם הבקבוק הראשון זה בזה פעמים רבות, ולאחר מכן אמר להמשמש שיתן לכל אחד מהיין "כי הוא מטהר".

המשמש נבהל מאד מהדברים הללו של הרבי, מאי משמע היין מטהר? וכי מדבר כאן באנשים טמאים? מה עוד שהרבי הקדוש יושב כאן, ומהו הלשון שהיין מטהר? נענה ואמר לו הרה"ק רבי חנוך העניף ז"ע בזה הלשון: "עס איז פון אפר פרה, וואס דער פהו האט גימאכט. עס איז מטהר" [היין הזה הוא מאפר פרה שהכהו עשה, וזה מטהר].

"ויקחו אליו פרה אדמה תמימה..." (יש ב)

באחת השנים התקומה שמחת "פדיון הבן" במקצתו של הרה"ק רבי חנוך העניף מאלכסנדר ז"ע, אשר כידוע הנה כהן, והכבוד נפדה על ידו. פדיון הבן הזה קנה לו פרסום רב בשל הספורים הקיזתים שארעו בו, עד שלמים נתפרסם ארוע זה בשם "פדיון הבן באלכסנדר". ועל פדיון הבן הזה ספר לימים החסיד רבי יצחק אפרים ז"ל פדברים הללו:

הפדיון הבן התקום בבית המדקש של הרבי ר' חנוך העניף ז"ע, ואלו הסעודה של פדיון הבן נערכה בחדר השני. אבי הבן העמיד בקבוק וזו אצל שלחנו הקדוש של הרבי ז"ע,

גם את פסקי הלכותיו היה פוסק לאחר שהיה קמען בלילה בספרי ההלכה. ומשום כן, כאשר הגיע לפניו דין תורה, או שאלה קשה, היה מורה לבעלי הדין או לשואל לשוב אליו למחר כדי שיוכל לעיין בדין ולהתישב בדבר בשעות הלילה. ולא רק בימות החול אמורים הדברים, אלא גם בשבתות. בליל שבת היה קמהר לסעד את סעודת השבת, ותקף לאחר מכן הלך לשפב קעט על מטתו, וכחצות הלילה היה קם ממטתו ועסק כל הלילה בתורה.

(אור פני יצחק)

"רמץ במים וטהר..." (יט, יט)

נודע למשגב היה הרה"ק הרבי ר' אלימלך מלוי'ענסק זי"ע בעבודת קדשו להשיב אנשים בתשובה ולהוציא יקר מזולל. אנשים רבים, ביניהם יהודי 'עמך', פשוטים ותימרים היו באים אל הרבי בבקשה להשיבם בתשובה, ולהורות להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. והרבי ר' אלימלך, קבל כל אדם בסבר פנים יפות לתקוני תשובה. ואולם, לפני כל תקון תשובה, היה הרבי ר' אלימלך מורה לכל אדם להתחיל ללמוד תורה, באומרו כי למוד התורה הוא הדרך העקרית לעשיית תשובה ולתקון החטאים.

פעם נשאל על כך, מהיכן מקור הדבר כי למוד התורה הוא הדרך העקרית לעשיית תשובה, לפני כל דרך ותקון של תשובה? נענה ואמר: בתורה מצינו בפרשת חקת, כי התקון היחידי לטמא מת הם מי חטאת, והתורה הרי נמשלה למים, ותלמוד מביא לידי מעשה. לכן "רמץ במים", ראשית כל יש להתרמץ במי התורה, ואז "וטהר".

(נפלאות אלימלך)

תתן לכל אחד מהיין הזה, ולא תחסיר מלתו אפילו לאחד".

(יכהו פאר)

"זאת התורה אדם פי ימות באהל..." (יט ב)

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" פשוטו כמשמעו היה מקים בעצמו הגאון רבי יצחק הכהן פינגנבוים זצוק"ל, רב ואב"ד ווארשע רבתי, מתלמידיו של הגה"ק החדושי הרי"ם מגור זי"ע, ומרן ה'אבני נזר' מסוכטשוב זי"ע. בשבתו בצלו של מרן החדושי הרי"ם זי"ע, היה ידוע בגדל התמדתו הנפלאה ביום ובלילה ללא הפסק, עד שפאשר פעם, כאשר ראה אותו החדושי הרי"ם מתנגע בתורה מתוך התמדה נפלאה, מבלי להפסיק אפילו רגע אחד בלמוד, ברכו שתלמודו יהיה תמיד מתקיים בידי.

ואמנם, התמדתו של רבי יצחק היתה ממש מעבר לטבע הרגיל ולגבול היכלת של בר אנוש. לילות שלמים היה יושב והוזה בתורה בישיבה, עד שפאשר באו בבקר לבית המדרש, מציאו אותו באותה תנוחה בה נפרדו ממונו בלילה, רגלו האחת מונחת על הרצפה, ורגלו השנייה על הספסל, וכל קלו שקוע בלבונה של סגי'א מסבכת, מבלי להפסיק אפילו לרגע אחד מיגיעתו בתורה.

גם בשבתו על פס הרבנות, מעולם לא קבע "עתים" מיוחדים לתורה... בכל רגע ורגע ביום ובלילה לא פסק פומיה מגירסא. ואם ביום עסוק היה בעניני העיר ווארשע, או בפסיקת הלכות ודיני תורה, הרי שבשש כל עקר למודו היה בשעות הלילה, שכן אז לא הפריעו לו לא בעניני העיר ולא דיני תורה. משה שעות ארכות בלילה הסתובב בתדרו כשומפעם לפעם הוא מוציא מהארון ספר הנצרך לו לעיון, ובבקר נמצא שלחנו מלא וגדוש בספרים בכל מקצועות התורה, בהם עין ולמד במקושר כל הלילה.

"שמעו נא המרים..." (כ, י)

מְרַא וּרְבֵנָא הַבַּעַשׂוּט הַק' זי"ע רגיל ה'ה' לראות אף טוב וחסד על בני ישראל. מעודו רגיל ה'ה' לקרב את הנפשות הפשוטות ואת היהודים הכפריים, אותם ה'ה' מושיב לידו בעת סעודה שלישית ומעלה אותם טפח וטפחים מעל פני האדמה החמריה.

וּכְיוֹן שָׁפָר, קשה ה'ה' לו לראות ולשמע את אותם מגידים, מוכיחים בשער שבכל עת ושעה הם מוכיחים את בני ישראל, ורק מפרטים לפניהם את העונות. מוטב יהיה, אמר, לוא המגידים הללו יראו תמיד את מעלת בני ישראל, ותמיד יספרו ליהודים כמה טוב הוא הדבר לקום מצוות ולעשות את רצון הבורא ית"ש, ולא רק לספר להן עד כמה חמורות הם העונות, ועד כמה גדול הוא הענש של מי שחוטא ועושה עברות.

פַּעַם הגיע הבעש"ט לאחת העירות, שם שמע את אחד המגידים מטיף לקח ומיסר בשוטים את הקהל הצטער על כך הבעש"ט, נגש אליו ואמר לו פי לא זו הדרך ולא כך נהגים. אמר לו אותו מגיד מישרים: "ולמה לא? הרי גם בתורה מצינו כי התורה הקדושה מוכיחה את בני ישראל ומיסרת אותם על העונות שהם עושים?"

הַשִּׁיב ואמר לו הבעש"ט: אמנם כן. הקב"ה יכול להוכיח את בני ישראל. הוא האבא שלנו והוא יכול לומר לבנים שלו מה לעשות וכיצד לנהג, והוא גם מזכיר אותנו ואומר, פי אם לא שומעים בקולו מקבלים ענשים חמורים. אבל אפילו הכי, פאשר מושה רבנו ע"ה אמר פעם אחת לבני ישראל "שמעו נא המרים", נגזר עליו בשל כך שלא יבנס לארץ ישראל. הרי לנו, כי להקב"ה מתר הכל, כי בני ישראל בניו הם. אבל לבשר ודם, אפילו הוא משה רבנו, אסור לו הדבר. צריך הוא לדבר בלשון יפה.

(כתר שם טוב)

"ויסעו מהר ההר דרך ים סוף... ותקצר נפש העם בדרך" (כא, ד)

בְּכָל השנים בהן ישב הרה"ק רבי זאב וואלף **מִשְׁטָאָרְנִי-אוֹסְטְרָהָא** זי"ע בחו"ל, היתה משאת נפשו עצומה לעלות לארץ ישראל ולחונן את עפרה הקדוש. ואולם, כל זמן שחברו וידידו הרה"ק רבי **מְשׁוּלֶם פִּיִּיבִישׁ מְזַאֲבְרִיז'** זי"ע היה בחיים, נמנע מלעסק בדבר זה. רק לאחר שרבי משולם פיביש נסתלק לג"ע ביום כ' בכסלו תקנ"ה, החל רבי זאב וואלף בהכנה רבתי לעלות לארץ ישראל.

בְּשַׁנַּת תקנ"ד, החליט תלמידו הגה"ק רבי זלמן **לִיב בְּרוּז'ל** לעלות לארץ ישראל. הוא נכנס לרבו לקבל ממנו ברכת פדנה, ואז אמר לו רבנו: "סע, סע, וגם אני אבא אחריו". הוא עלה לארץ והתישב בטבריה, והרה"ק רבי **אֲבָרְהָם** זי"ע **מְקַאֲלִיֶּסֶק** כבדו ביותר. פאשר הגיע רבנו בערב ר"ה תקנ"ט לארץ, התקשר אליו בכל נימי נפשו בעבותות של אהבה.

מִסְעוֹ של רבי זאב וואלף ה'ה' בלנית סיעה של חסידים, היא העליה הרביעית לארץ ישראל בקורות דברי הימים, לאחר עלייתם ארצה של הרה"ק רבי **מְנַחֵם מְנַדֶּל** זי"ע **מְוִיִּטְבֶּסֶק** ורעהו הרה"ק רבי **אֲבָרְהָם** זי"ע **מְקַאֲלִיֶּסֶק** בשנת תקל"ז. כמיהתו של רבי זאב וואלף לארץ חמדה היתה פה עצומה, עד שלא שת לבו כלל לכל הסכנות והמכשולים שעמדו בדרך, ועל כך אמר עליו הרה"ק רבי **יִשְׂרָאֵל מְרוֹז'ין** זי"ע: "רק מי שפמרגיש את טעמה הנשגב של ארץ הקדש, כהצדיק רבי וולוו'ה זכאי לנסע לארץ ישראל".

מִסַּע הקדש של רבי זאב וואלף החל מגליל אוקראינה וגליציה, בתחלה דרך היבשה לעבר העיר גאלאץ שברומניה שעל שפת הדנובה. משם המשיך בדרך באניה לעבר איסטנבול (קושטא), שם עגנו למשך ימים מספר. באיסטנבול התנהג רבי זאב וואלף כבביתו שלו, משל אינו נמצא על אם הדרך בדרך רצופה מכשולות וסכנות. בשבת התפלל

השנה, ליל "זכר ברית" הגיעה האנייה לנמל חיפה, שם עגנה מול הר הכרמל.

שמחה גדולה הציפה את רבי זאב וואלף על שזכה להוציא לפעל את משאת נפשו, ובקול רנה ירד מהאנייה. ועד הכי הגיעה שעת אשמרת הבקר, ורבינו אמר סליחות והתפלל שחרית. את הימים הנוראים עשו רבי זאב וואלף ובני סיעתו בחיפה, ובחול המועד סכות הלכו למערת 'אליהו הנביא', שם חגגו בהתעוררות רבה מתוף שמחה ורקודים. גם בשמחת תורה עשו את ההקפות במערת אליהו הנביא בשמחה עצומה, מתוף שבח והודיה להש"ת על שזכו להגיע בריאים ושלמים לארץ הקודש.

(קהל חסידים)

"וראה אתו וחי" (כא, ה)

הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע, בעל "בני יששכר" שבת פעם ברימונוב, במקצתו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימונוב זי"ע. בשעת סעודה שלישית שמע ה'בני יששכר' כי הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימונוב אומר: "תדעו לכם כי יצא פרוז בשמים, שכל מי שחי בדורו של המגיד הקדוש מקוֹזְנִיץ ולא ראהו, עתיד לתן על כך את הדיו".

שמע זאת בעל ה"בני יששכר", ומיד עם צאת השבת, נטל את תרמילו וכתת את רגליו מרימונוב שבגליציה עד שהגיע לקוֹזְנִיץ. שם מצא את המגיד הקדוש מקוֹזְנִיץ פשהוא שוכב על מטת חליו והמון חסידים מקיפים אותו סביב, וכיון שפך, הדחק היה כל כך רב עד שלא יכל להתקרב ולראות את המגיד. מה עשה? טפס על אדן החלון והגביה את עצמו עד שראה את פני המגיד. הרים מקוֹזְנִיץ את עיניו אליו, חזר ואמר לו: "בראיה בעלמא קני".

(תולדות המגיד)

כש"ץ לפני התבה, ואף ערף את שלחנו הטהור לקהל חסידיו שגלוהו אליו במסעו.

משחפץ לצאת מאיסטנבול לארץ ישראל, נתגלו עפובים גדולים. כל הנוסעים, אשכנזים וספרדים כאחד שנסעו עמו בהפלגה, רצו לשכר אנייה אחת גדולה להמשך המסע, אבל פיון שאותם ימים היו ימי פבוש מצרים על ידי נפוליון מידי הטורקים, שזרעו בוקה ומבלקה בקרב אנשי השלטון בטורקיה, העמד כל המשך נסיעתם בספק גדול, שמא לא יצליחו להגיע.

באותה שעה נגלה לעיניהם אחד מחכמי ירושלים שנסע כשד"ר לחו"ל לאסוף כספים. הלה חזק בדברים את כל הנוסעים ובפרט את רבי זאב וואלף באומרו לו כי לא יאנה לכל הנוסעים כל רע, פיון שהם עולים לארץ ישראל. דבריו היו כצרי ומרפא על לבם, ואמנם נשפרה אנייה גדולה, והכרו שכל מי שרוצה לנסע לארץ ישראל יכול להצטרף ולנסע.

גם לאחר מכן התרבו היסורין והמכשולים. באמצע ההפלגה התחוללה רוח סערה עד שהאנייה חשבה להשבר. הפל פתחו בתפלות ובתחנונים, עד שהמקום נדמה כתפלת כל נדרי בליל יום פפור. לפנות בקר נח היה מועפו והנסיעה המשיכה. אלא שאז, לאחר יומים של המשך הפלגה, נתגלה מכשל נוסף. כל הפנים שבאנייה אזלו, ולא נותר אלא כלי אחד מלא מים עכורים. שוב פתחו בתפלה לבורא עולם לרחם עליהם שלא ימותו בצמא, עד שנתעוררו עליהם רחמי שמים, ורוח חזקה החלה נושבת, דבר שהריץ את מהירות ההפלגה. וכך, לאחר יום אחד בלבד הגיעה האנייה בשלום לנמל יפו, יומים לפני ראש השנה דשנת תקנ"ט.

רב החובל חפץ להתעכב ביפו מספר ימים כדי להנפש מהדרך הקשה. אלא, שעתה לפתע החלו גלי מים אדירים לחדר לאנייה, והיא טלטלה מצד לצד כקלפת השום. בשל כך נאלץ רב החובל לעזב חיש את נמל יפו בדרכו לנמל חיפה, ואכן בליל ערב ראש

הרה"ק רבי מאיר (הרוביץ) ז"ע מדז'יקוב

בעל "אמרי נעים"

יומא דהילולא - ח' תמוז

את כל הוני עבור 'אז ישר'...

הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב ז"ע נודע היה בלח התפלה שלו. ועל תפילת 'אז ישר' של רבי צבי הירש התבטא פעם בתלמידו הרה"ק רבי מאיר מדז'יקוב: "מעריכים אותי לעשיר גדול. וכנשי נאמד בכמהה וחמשים אלף פתרים (מטבע אוסטרי). ואולם, את כל הוני וכושי אני מוכן לתת, ובלבד ש'אזפה לומר את שירת הים, ולוא פעם אחת בימי חיי, כפי שאומרה רבי צבי הירש מרימנוב'. ומן הידוע כי ברשתות של הרה"ק בעל 'אמרי נעים' היה מלאי של שלש מאות גביעים יקרי ערך, אשר רבים מהם ירש מירושות של צדיקים, ועליהם לא ותר בעד כל הון שבעולם. אבל, פעם אמר: "הייתי מוכן לומר על כל מלאי הגביעים שברשותי, ובלבד ש'אזפה עוד פעם אחת לשמע מפיו של רבי הירש פי צד הוא אומר את הפסוק בשירת הים נטיח ימין תבלעמו ארץ!" (מבשר טוב)

נגנו המנגו, כן הוא לח הצדיק...

לח השירה עבר בירושה מהאב הרה"ק רבי אליעזר ז"ע לבנו הרה"ק רבי מאיר'ל מדז'יקוב ז"ע, בעל "אמרי נעים" עה"ת. גם רבי מאיר כפאיו נודע היה בלח שירתו וזמרתו עד להפליא. ואמנם, נקט בדרך נקט בה אביו. כשם שאביו לא חבר נגונים וצדיקים משלו, אף הוא, רבי מאיר'ל, לא חבר נגונים וצדיקים. אלא תמידיו כסדרן היה שר את נגוני בית האפשיץ כפי שיסדרם הספא מדישא הרה"ק רבי נפתלי ז"ע, ואף אמר עליהם כי הכל שלחם ממשיך להשפיע להתעלות בכל הדורות, ואם נו, אין צורך לחבר נגונים וצדיקים.

ועל מהותו של נגון היה רבי מאיר אומר, כי על נגון יש להיות מבין, ולא לפסל אותו מיד בפעם הראשונה ששומעים אותו. ועל כך אמר: לפעמים אדם יכול לשמע נגון בפעם הראשונה, ואז נדמה לו כי נגוןו אינו כל משמעות ואינו כל הבנה. ולא עוד, אלא שהוא לא מבין מה הקשר בין הנוטי'ן (התמים) הללו ובין הנוטי'ן הללו. אבל כפאשר הוא שמע את הנגון שוב ושוב, אזי הנגון מתחיל למצא חן בעיניו, ואז הוא מגיע אל השמע ואף רואה כי פרקי השיר משלבים אחת אל אחותה, עד אשר אף בשיכבו בחדר משכבו, נמשיך לחשב נגון זה, ואף יוכל להתעלות בלח הנגון ששמע.

כן הוא הדבר אצל הצדיק, המשיך ואמר רבי מאיר'ל, בפעם הראשונה ברא אדם אל הצדיק אינו מבין את תהליכותיו, ואף מתפלא ביותר מה קשר בין תהליכותיו ומנהגיו שיעושה. אבל כפאשר הוא נוסע אל הצדיק שוב ושוב אזי הוא רואה כי הכל נכון אל אמת, וירגיש מנעם זיוו ונעים אמרוותיו. וזהו שאומר הפתוב "ויהי נגנו המנגו, כמו הנגון, כן ויתהי עליו יד ה'", כן הוא הצדיק שהוא בבחינת יד ה'... (אמרי נעים)

הרה"ק רבי מאיר נולד בשנת תקע"ט בעיר ראונה ורסקה שנגלצ'ינה לאביו הרה"ק רבי אליעזר הרוביץ ז"ע מדז'יקוב, בנו של הרה"ק רבי נפתלי ז"ע מראפשיץ, ולאמו בתו של מוהר"ר רבי יחיאל מיכל ורנפולד מראונה ורסקה. הוא גנה על ידי אביו בתאר "הגאון שלי".

בצעירותו למד אצל סבו הרה"ק רבי נפתלי צבי הרוביץ מראפשיץ ז"ע, ולאחר מכן אצל דודו הרה"ק רבי אשר ישעיה רבין. לאחר שנים נעשה לתלמידו המובהק של מורו ורבו הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב ז"ע. בהגיעו לפקדו נעשה לחתנו של החסיד המפלא מחסידיו ראפשיץ רבי קלמן פיצעליס זצ"ל, שהתגורר בקראקא.

עוד בחי' אביו, רבי אליעזר הוסמך רבי מאיר לכהן כרב בעיר דז'יקוב, ועם הסתלקות אביו ביום ג' בשבט תרכ"א הופתר לאדמו"ר השני מדז'יקוב, על-אף היותו הבן השני. בתקופת כהונתו פרחו החסידות, ובהכנתו נבנה בית מדרש חדש עם מקוה וספא ואף חדר לאפית מצות לחג הפסח. רבי מאיר היה נוהג לאמר בפני חסידיו "כי תורה וגדלה במקום אחר".

כפאשר נסתלק הרה"ק רבי חיים הלברשטאט ז"ע, ה"דרי חיים" מצאנו (ביום כ"ה בניסן תרל"א), התבטא רבי מאיר בעל 'אמרי נעים' בפני חסידיו, כי הוא יודע שזמנו קרוב ואז החלה להתפשט בגופו מחלה קשה.

רבי מאיר נפטר ביום ח' בתמוז תרל"ז כששהה בעיר קורל'נד. טרם הסתלקותו אמר "הנשמה לך והגוף פעלה חוכה על עמלק". את מקומו מלא בנו השלישי הרה"ק רבי יהושע הרוביץ ז"ע, כהאדמו"ר השלישי בשושלת.

צאצאיו:

רב נפתלי חיים הרוביץ, רב בירושלים (נפטר ביום הפורים ה'תרנ"ה). רבי טוביה הרוביץ, רב במידון (נפטר ה'תרע"ח). רב יהושע הרוביץ, האדמו"ר השלישי מדז'יקוב (נפטר ביום הפורים ה'תרע"א), בעל 'עקרת ישועה'. רבי יחיאל הרוביץ, רב בפוקשיבניץ (נפטר ה'תרפ"ח). רבי אהרן הרוביץ, רב בבית שט (נפטר ה'תרפ"ז). ורבי אשר ישעיה הרוביץ, רב ברימנוב (נפטר ה'תרצ"ה).

בנותיו היו: הרבנית חנה ע"ה, אשת הרה"ק רבי יעקב יצחק אוגנר ז"ע מדז'בנה. הרבנית מלכה ע"ה, אשת הרה"ק רבי ישראל הרוביץ ז"ע ממעליץ. הרבנית לאה ע"ה, אשת הרה"ק רבי שלום הלברשטאט ז"ע מצאנו-פוקלא, והרבנית הינדא ע"ה, אשת הרה"ק רבי ישראל הגר ז"ע בעל 'אהבת ישראל' מויז'ניץ.

הרה"ק רבי מאיר (הרוביץ) זי"ע מדז'יקוב

בעל "אמרי נעים"
יומא דהילולא - ח' תמוז

אוי לעולם שפאבד מנהיגו...

בימי התנקה דשנת תרל"ז, שחק הרה"ק ר' מאיר זי"ע ה'אמרי נעים' מדז'יקוב, עם בנו הרה"ק ר' יהושע זי"ע בעל 'עטרת ישועה' זי"ע, א' במשחק הסביבון. בפעם בפעם היה האב ה'אמרי נעים' מפטיר ואומר; "עצט וועל איך געווינען" [=עכשו אני ארויח]. וכן אכן היה.

באחד משלבי המשחק הוגיש הבן בעל 'עטרת ישועה' שהוא זה שעומד לזכות, ואז הפטיר: 'הנה אני עומד פעת לזכות'. אך יצאו הדברים מפיו, ופני אביו הקדוש החניו. בראות בעל 'עטרת ישועה' זאת, הבין שאין הדבר פשוט כלל ועקר, ונסה מהר לטשטש את רשם הדברים, באומרו: 'נו, שפאבד ירויח'. אבל אז השיב האב בעל "אמרי נעים": 'הדבר כבר אבדו...' ובאותה שנה, ביום ח' בתמוז עלתה נשמתו של הרה"ק ה'אמרי נעים' לגן עדן מרומים.

ויש אומרים, כי הרה"ק ה'עטרת ישועה' החניו מאד, פאשר בכל פעם הוא זכה והסביבון נפל על האות ג'. ואמנם, אביו בעל ה'אמרי נעים' נסתלק באותה שנה ביום ח' בתמוז שחל ביום ג' בשבוע. (עדות ביהוסף)

ב'זאת' אני בוטח...

יום 'זאת חנכה' ידוע כיום 'גמר החתימה' מהזימים הנוצרים. משום כן, אצל אדמו"רים רבים, בשעה שערכו ביום זה את השלחן שרו מנגוני הזימים הנוצרים, כמו 'ויאתיו כל לעבדך', או נגון על המלים 'מלך על כל העולם כלו בכבודך'. והיו ששירו את תפילת 'נשמת', כמו אצל אדמו"ר דז'יקוב, הרה"ק ר' מאיר זי"ע, בעל ה'אמרי נעים', והרה"ק ר' יהושע זי"ע, בעל ה'עטרת ישועה'.

ועל יום זה הנה מרגלא בפומיה של הצדיקים, כי אנו בטחים שהש"ת יחתימו לנו שנה טובה, ועל זה נאמר 'בזאת אני בוטח'. בשל כך, היו צדיקים ששירו ביום זה את הפרק (כ"ז שבתהלים) "לךוד ה' אורי וישעיי" בו נאמר הפסוק 'בזאת אני בוטח', מה גם שאת המזמור הזה אומרים מראש חדש לאלו עד שמחת תורה, בכל ימי הדיו, ימי הרמזים, ורחח האיתנים. (מעשי צדיקים)

מה בין 'משלח מנות' ל'חנכה געלט'?

הרה"ק ר' מאיר מדז'יקוב זי"ע אמר פעם בבדיחותא: מהו הטעם שפופרים הוא מקבל משלח מנות מכל יהודי העיר, ואלו בחנכה אף לא יהודי אחד שלח לו 'חנכה געלט'?

זאת משום, תרץ ואמר, כי פורים נוהג יום אחד בלבד, לכן כל אחד מדרו ושלח לו משלח מנות, כדי שלא יעבר היום ונמצא שלא שלח לרב מאומה, אבל חנכה שנמשך שמונה ימים, אזי דוחים את הענין ליום הפחתת שהרי עזרו ישי זמן, ודוחים ליום נוסף עד שבינתיים מחליטים כי אין כל צורך לשלח כלל... (י"ג אורות)

מאמרותיו:

"ורחצו ידיהם... והיתה להם חק עולם..." (שמות ל, כא)

בגמ' אמרו (שבת סב) תהיה בנטיילת ידים מתברר בעשר ובפרנסה. ולא הוא בלבד מתברר, אלא אף ורעו לכל הדורות מתבררים. זה שאומר כאן הפתוב: ורחצו ידיהם, פאם יטלו ידים פדת וכהלכה, כי אז 'והיתה להם חק-עולם' לו ולזרעו, חק הוא מלשון 'לחם-חק' - תהיה לו ולזרעו פרנסה ועשירות.

להעלות נר תמיד - לזכר נשמת

ט' תמוז

רבי יקותיאל יהודה ב"ר צבי הלברשטם האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג (ב' שפע חיים, דברי יציב)

י' תמוז

רבי שאול ב"ר אריה לייב מאמסטרדם (ב' דברי אריאל)

י"א תמוז

רבי צבי הירש מזידיטשוב ב"ר יצחק א. מסאפרין (שר בית הזוהר)

י"ג תמוז

רבי מרדכי מקרמניץ בהרי"מ מזולוטשוב
רבי דוד ב"ר מנחם נחום מרחמטטריקא

ז' תמוז

רבי ברוך ב"ר יהושע יחזקאל פייבל תאומים פרנקל (ב' ברוך טעם)

רבי יחיאל חיים ב"ר משה לאבין האדמו"ר ממאקאווא ירושלים
רבי שמחה בונם ב"ר אברהם מרדכי אלטר אדמו"ר מגור (ב' לב שמחה)

ח' תמוז

רבי שלמה ב"ר משה צבי מסאווראן
רבי מאיר ב"ר אליעזר מדז'יקוב (ב' אמרי נועם)

רבי יוסף אלטר ב"ר חיים מקוסוב הגר מראדוביץ
רבי מרדכי מקו'מיר בן המגיד הקדוש ר' אברהם מטריסק

אוצר גאוני הדורות – פרשת חקת

וַיֹּשֶׁ לָנוּ לְלַמֵּד זֹאת מִדִּינֵי פָרָה אֲדָמָה שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר בְּשׁוּם אִפְּן לְהִבִּין הַטַּעַם עַל פִּי שְׂכַל הָאֲנוּשִׁי, וּמִזֶּה נִקְיֵשׁ עַל הַשְּׂאֵר, דָּגַם שְׂאֵר מִצְּוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהַשְּׂכַל הָאֲנוּשִׁי מִדְּמָה שְׂמִבִּין הַטַּעַם, אִין לָנוּ לְסַמֵּךְ עַל זֶה, כִּי מִי בָּא בְּסוּד ה' תִּבְרָךְ שְׂמוֹ, וְאוֹלֵי לֹא זֶהוּ הַטַּעַם.

וְכֵן צְרִיכִין לְקַיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְּוֹת כְּמוֹ חֻקִּים, וְלִהְיוֹת תְּמִים עִם ה' תִּבְרָךְ שְׂמוֹ, וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, כְּלוֹמֵר פְּרֹשֶׁת פָּרָה אֲדָמָה תּוֹכִיחַ עַל כָּל הַתּוֹרָה שְׂצָרִיכִין לְקַיְּמָה בְּתוֹרַת חֻקָּה.

חֻמַּת יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל יהודה מארנונגקעל זיע"א

משה רבנו היה ענו ובקש שרבי אליעזר ש'אחז במדת ענוה יהיה מיוצאי חלציו

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אִין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל (יט ב). בְּמִדְרַשׁ (תְּנַחֲמָא ח), כְּשֶׁעָלָה מִשֶּׁה לְמָרוֹם מִצְּאוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂהִיָּה עוֹסֵק בְּפָרֹשֶׁת פָּרָה וְהִיָּה אוֹמֵר הֲלָכָה מִפִּי אוֹמְרָה, אֲלֵיֶעָזֵר בְּנֵי כָף הוּא אוֹמֵר עֲגָלָה בַּת שְׂנֵתָה פָּרָה בַּת שְׂתִים, וְאָמַר לִיה רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם הָעוֹלָם וּמְלוֹאוֹ שֶׁלךְ וְאֵתָה אוֹמֵר הֲלָכָה בְּשֵׁם בְּשׁוֹר וְדָם, וְאָמַר לִיה צְדִיק אֲחָד עֲתִיד לַעֲמֹד מִבְּנֵי וּמִתְחַלֵּת עֶסְקוּ יְהִיָּה בְּפָרֹשֶׁת פָּרָה וְכו', אָמַר מִשֶּׁה רְבוּנוּ ע"ה יְהִי רְצוֹן שְׂהִיָּה זֶה מִיּוֹצְאֵי חֲלָצִי, וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ הַכְּתוּב (שְׂמוֹת י"ח ד) 'וְשֵׁם הָאֲחָד אֲלֵיֶעָזֵר'. וְהוּא תְּמוּהָ.

וְנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי, דְּהִנֵּה הַחֲתָם סוֹפֵר בְּדִרְשׁוֹת (ח"א פ"ר פ"ה תַּקְס"ג ד"ה בִּילְקוּט) הִכִּיא הַנִּפְקָא מִנְּה בְּפִלּוּגְתָּא דְרַבִּי אֲלֵיֶעָזֵר וּרְבַנְן, דְּלַרְבֵּי אֲלֵיֶעָזֵר דְּפָרָה בַּת שְׂתִים, אִין

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אִין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל: (יט ב)

אִפְרִיזוֹן

רבי שלמה גאנצפריד זיע"א - הקצור שלקח ערוך

פרשת החק תלמוד על כל התורה שיש לעשותה בתורת חק כי כך צוה הבורא

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה. מִדְּבָרֵינִי לְמַה נֶאֱמַר זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה, דְּלִכְאוּרָה אִינוּ רַק חֻקַּת הַפָּרָה.

וְנִי"ץ עפ"י דְּבָרֵי אִמְרוֹ הַגְּאוֹן מֵהַר"צ הַעֲלָלֵעַר בְּעַל הַמַּחְבֵּר סֵפֶר חֲדוּשֵׁי טִיב גִּטִּין וְצ"ל, שְׂאֵמְרוּ לְפָרֹשׁ הַמִּדְרַשׁ רַבָּה (יט א) אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה זֶה פָּרָה אֲדָמָה, וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין מִנָּא לִיה דְּקָאֵי וְדָקָא עַל פָּרָה אֲדָמָה, וְהִי יֵשׁ לָנוּ כְּמַה חֻקִּים בְּתוֹרָה הַקְדוּשָׁה שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִים טַעְמֵיהֶם, וְאָמַר כִּי לְשׁוֹן אֲחַכְמָה מְשַׁמֵּעַ שְׂיִגַּע אֶת עֲצָמוֹ לְהַחֲכִים וְלְהִבִּין, וְעַל יְדֵי זֶה וְהִיא רְחוּקָה, וְזֶה שְׂיִף רַק בְּפָרָה אֲדָמָה שְׂיֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי הַפְּכִים, מְטָהֵר אֶת הַטְּמֵאִים וּמְטַמֵּא אֶת הַטְּהוֹרִים, וְהִיָּה כְּאֲשֶׁר חָקֵר וַיִּגַּע לְמִצָּא טַעַם לְמַה הִיא מְטָהֵרֶת אֶת הַטְּמֵאִים, וְהִיָּה סְבוּר כִּי עָלְתָה בְּיָדוֹ לְדַעַת הַטַּעַם, אֲזֵי הַקְּשָׁה לוֹ לְמַה הִיא מְטַמֵּאת אֶת הַטְּהוֹרִים, וְכֹאֲשֶׁר עָלָה בְּיָדוֹ טַעַם לְזֶה, אֲזֵי שׁוּב נִתְעוּרֵר לוֹ וְנִתְחַזְקָה לוֹ הַקְּשָׁא, אִם כֵּן אֲמַאי מְטָהֵרֶת אֶת הַטְּמֵאִים, כִּי בְּשׁוּם אִפְּן אֵי אֲפֹשֶׁר לְמִצָּא טַעַם לְשֵׁנֵי הַפְּכִים, מַה שְׂאִין כֵּן בְּשְׂאֵר חֻקִּים שְׂאֲפֹשֶׁר לְחַכֵּם לְחֻשָּׁב שְׂעַמְד עַל הַטַּעַם.

וְהִנֵּה כְּכֵן הִיוּ מִן הָאִפְיֻקוּסִים אֲשֶׁר חֲשָׁבוּ לְמִצָּא טַעַם לְאֵיזָה מִצְּוֹת, וַיֹּאמְרוּ כִּי בַעַת וּבְמִקוֹם שְׂבֻטֵל הַטַּעַם בְּטֵלָה חֵס וְשְׁלוֹם הַמִּצְּוָה, וְהִבֵּל יַפְצֵה פִּיהֶם כִּי אֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִחֻקִּים לְקַיֵּם כָּל מִצְּוֹת הַתּוֹרָה בְּתוֹרַת גְּזֵרָה, וְאִפְלוּ בְּמַה שְׂאֵנוּ חוֹשְׁבִים לְדַעַת אֶת הַטַּעַם יְהִיָּה בְּעִינֵינוּ כְּמוֹ חֻק בְּלִי טַעַם.

רבנו ע"ה, על פן אָמר יְהִיָּה רְצוֹן שְׂיִהְיֶה מִיּוֹצְאֵי חֲלָצִי, וְהִבֵּן.

זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אהל האהל וכל אשר באהל יטמא שכעת ימים: (יט. טו.)

כתב סופר

רבי שמואל בנמינן סופר זי"ע"א

פרשת החק תלמוד על כל התורה שיש לעשותה בתורת חק כי כך צוה הבורא

זאת התורה אדם כי ימות באהל וכו'. ואמר וז"ל (גשין ו. ב) אלו ת"ח שממיתים עצמן על דברי תורה דכתיב אדם כי ימות באהל כו'. נראה לי, הא דאמר באהל, כי תלמיד חכם עולם הזה טפלה להם, כי זוכרים תמיד שאינו רק לשעה ומחליפין עולם עובר בעולם עומד, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים לט. יג) גר אנכי עמך כו', וידוע דעולם הזה באהל ארעי, ועולם הבא נקרא בית, וזה שאמר הכתוב (משלי יב. ז) הפוך רשעים ואינם, הינו הפוכן של רשעים בא רשעים בעולם, לעולם הבא יקבלו ענשם, ובית צדיקים הוא עולם הבא עומד, כנ"ל. ובניצוקב כתיב (בראשית כה. כז) איש תם ישב אהלים, ע"י זה ששם אל לבו כי רק יושב אהל ארעי בעולם הזה וימי אדם קצול עובר לכן היה איש תם.

והינו אדם כי ימות באהל שתמיד הוא רק באהל, ועל ידי זה מקריב עצמו לד' וממית עצמו על דברי תורה, וכמו שאמר (תמיד לב. א) כל הרוצה שייחיה ימית עצמו בעולם הזה וישיג חיים ארזים לעולם הבא. וכל זה באינו צדיק גמור אכל צדיקים גמורים אוכלים בעולם הזה וטוב להם ויבכל זאת נוהלין עולם הבא כי זוכים לתרי עלמא. והינו דכתיב (דברים ה. ד) ואתם הדבקים בה' אללקכם, שהם דבוקים בו דביקה גמורה חיים בלכם היום, אין צריך להמית עצמו בעולם

מקום לטעמו של רבי משה הדרשן שתבוא אמו ותקנח צואת בנה, דהרי קמא לן (בכורות ט:): דפרה אינה ראויה להוליד עד שתהיה בת שלש [עין תוספות חלין (מו. ד"ה כל)], אם פן אין טעם נודע ודרי הוא חקה, אכל לרבנן דסבירא להו דפרה בת שלש שנים, מצי סברי דפרה לאו חק הוא וטעמא לכפר על מעשה העגל, אכל לרבי אליעזר לא צריך לכפר, כמאמר חז"ל (ע"ד): דלא היו ראויים לאתו מעשה אלא להורות תשובה, וצווי לקחת הפרה היה לטהר טמאים.

וכתבו המפרשים דמעשה פרה להורות לנו על מדת ענוה, על פן צוה הקדוש ברוך הוא לקח אזוב שישפיל עצמו באזוב. וגם הגאון הקדוש החוזה מלובלין פירש 'אשר אין בה מום' אם אינו רואה נגעי עצמו, אז סימן אשר 'לא עלה עליה על' של תורה. וכן פירשו 'אמרתי אחקמה והיא' (קהלת ז. כג), פרוש, שמצא כרי מדתו, אז סימן ש'היא רחוקה ממנו' ולא הגיע למדרגת תורה הקדושה, וזהו לטהר טמאים, אם מרגיש בעצמו שהוא לא טהור ולא תקן כל דהוא אז סימן שהוא טהור, אכל לטמא אדם כזה שהוא סובר שהוא טהור. וטעם שצריך האדם להיות בחינת 'עקב ענוה יראת ה' (משלי כב. ד), מתמת ש'ה' מלך גאות לבש' (תהלים צג. א), ואם הוא בעל גאווה אז משתמש בשרכיטו של מלך, על פן הכתוב אומר (לעיל יב. ג) 'והאיש משה ענו מאד מפל האדם'. וזה היה שאלת משה רבנו ע"ה, כששמע מפי הגבורה דפרה בת שתיים כרבי אליעזר, ועל פן לא לכפר באה, דלא שיק ביה תבוא אמה ותקנח צואת בנה, אלא על פרחף להורות בא על מדת ענוה, וזה שיק רק לכשר ודם, אכל הקדוש ברוך הוא שהוא 'מלך גאות לבש' האיש הוא כביכול אוהו בשיטה זו, על זה השיב לו הקדוש ברוך הוא עתיד אחד מבני, פרוש שהקדוש ברוך הוא אוהב בבנים מדת ענוה, כדאיתא בחלין (טפ.) חושקני בכס שנתתי גדלה לכם ומקטינים עצמכם, וזה היה ממש מדת משה

ומטרתה טמאים, השיב לו רשע חקה כתיב בה, עליה אין להרהר, אכן פן ירום לבך יכלתי להשיבך הטעם היא אדמה לפי שבאה לכפר על מעשה העגל שהוא אדם פנהב ומטמאה טהורים ומטרתה טמאים, כדרך שהנהב אם יש בו סיגים נקה על ידי האור, ואם הוא נקי יתפסה קצף באור כף היא על ידי האש, אמר לו ירבו כמותך בישראל.

ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את מקדש ה' טמא מי נדה לא זרק עליו טמא הוא: (יט, כ)

משך חכמה

רבי מאיר שמחה הכהן מדוניסק ז"ע"א - האור שמח

חצר בחלק אחד ברוחניות מעיד על הקבל כל

ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל, כי את מקדש ה' טמא. יתכן, כי הכרת הוא שהוא נכרת מתוך הקבל, כמו בשר המת מן נפש האדם, כי כמו שהרוח החיוני הוא שוכן בגוף ונמצא בכל חלק מחלקיו ועורקיו, כלם מעון להרוח החיוני, וכאשר יפסד אחד, אז טוב לו להכרת מן הגוף ולא להפסיד כל הגוף. כן האמה הישראלית היא גוף אחד, מעון לרוח האלקי ומשפן קדשו, ושוכן על כל איש ישראלי בפרט. וכאשר יפסד אחד, אז גאות לו ההכרת, ואולי הוא כמו פונה שניה על (פסוק יג) "משפן ה' טמא".

והנה במשפן צדין לא היו מצוים על צרבות של "הנסתרות" (דברים כח, כט), וצדין לא היו כגוף אחד. מה שאין כן, ביון שעברו הירדן ונעשו על "הנסתרות", כי כל האמה כגוף אחד. וזה שאמר גבי "משפן" (שם שם) "ונכרתה הנפש ההיא מישראל". אולם גבי "מקדש", שהם כגוף אחד, אמר "מתוך הקהל", שהוא כמו הכרת איבר אחד מתוך הגוף,

הנה, על דרך שאמרו (ערוכין סה, א) כל המתניש ביינו יש בו מדעת קונו.

ובהא אמרתי מאז לפרש מתניתין דאבות ו. כן דרכה של תורה, הינו מי שמתחיל לילך בדרך התורה ויראה פת במלח תאכל כו', שימצט במאכל ומשתה כל האפשר, כדי שלא ישפח רישו ולא יבעט מרב אכילה ושתיה, ונמית עצמו בעולם הזה, ואם מרגל בדרך התורה ומצוות והרגל נעשה טבע ולבו לד' לבדו אז יוכל להתענג ולאכל כלו לשם שמים ומ"מ ימצא טוב עולם הבא. והיינו אם אתה עושה כן ומרגל כך, אשריך בעולם הזה שתוכל להנות מעולם הזה, ומכל מקום וטוב לך לעולם הבא, והינו צדיק וטוב לו צדיק גמור (ברכות ז, א), ויש להאריך וק"ל.

ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי: (יט, יז)

הדר זקנים

בעלי התוספות על התורה

מפרה אדמה למדו על מעלת התורה שבה כח לזכר האדם בכל מצב

מים חיים אל כלי. מים הם תורה שגאמר הוי כל צמא לכו למים וחיים נמי איקרי תורה דכתיב עץ חיים היא למחזיקים בה כלומר ונמן התורה שנקראת מים חיים. **אל כלי** נטריקון של כל"י פהנים לויים, ישראלים, תשובה למינים. למה פרה מטמאה כל העוסקים בה לפי שהיתה חוץ למחנה, ואם לא היו טמאים יקחו כלם מאפרה, כי שאר קדשים נעשו בפנים שאין שם רק הפהנים.

בין אחד מכנה אויו"ל"יש אמר לפני ה"ר שמואל, הלא עם זה בלא תורה שנתנו להם חקים לא טובים, הרי יש להם חק הפוף מפרה אדמה, כי מטמאה טהורים

חז"ל (מ"ק כח, א). ד', סמך מיתת אהרן לשבירת הלוחות (דברים י, ב-י) לומר שקשה מיתת צדיקים בשבירת הלוחות.

ולפי שמן כל צדיק גיעי לבני דורו ד' מיני תועלת, האחד הוא, שכל העולם נזון בזכותו כארז"ל (פרכות יו, ב) כל העולם נזון בשביל חנינא בני כו', כמו שבארנו בפר' ויחי בגרן האטד ובפר' אומר בפסוק כי אם לשארו, והרי המה כמו האם המניקה את בנה כמו שנגאמר (פנחמא שמות, יב) שני שדיך אלו משה ואהרן, וכן פירש"י (שיר השירים ד, ה) וכן מציינו שבזכות מרים היה להם הבאר שהיה מספיק לישראל כל צרכיהם, וזהו סמיכת מיתתה לפרה אם העגל הבא לתקן קלקול בנה.

השני, שהצדיק מלמדם להועיל דרך ה' ומצוה, על כן דומה פטירתו בשבירות הלוחות. הג', שזכותו מגן כצל וכבגד העשוי להציל מקר וחם ובמותו סר צלם, והרי הם ערמים מכל מכסה כדרך שנגאמר (במדבר כ, כט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן ודרשו רז"ל (ראש השנה ג, א) ויראו היו"ד בצירי שגראו והינו בהסרת הענן שנמשל לבגד וזהו סמיכות לבגדי כהנה. הד', שהוא מכפר עליהם במיתתו וזהו סמיכות ליום כפורים וק"ל.

קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעניניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם: (כ, ח)

בגנים זמות

רבי פנחס הלוי הורביץ זיע"א- ההפלאה

כשאין האדם חי באמונה חזקה הצריך הנס להיות בתוככי השבע

יש להבין מה היה צריך במטה, כיון שאמר ודברתם. ולפי פשוטו י"ל כיון שבפרידים פתיב (שמות יו, ו) והפית בצור שהנס הוא לפי

שכן "הקהל" הוא אדם אחד מעון לרום השם ותברך.

כ"ז פרשת הפרה נאמרה בלשון נסתר, "ויקחו... והיתה לבני ישראל... והיתה להם לחקת עולם", משום דכולה אינה בפנים, מקום שנועד שמה שמו ותברך לישראל, מקום שהפרובים פונים, מקום היחיד העליון, לכן הוי חק סתום, ומדבר השם ותברך בלשון נסתר.

ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן: (כ, ב)

כלי יקר

רבי שלמה אפרים מלונטשיץ זיע"א

התועלת שיש ללמד מהגדולים בדרך העליה לבני הדור כל

ולא היה מים לעדה. על צד הענש חסרו המים לפי שלא הספידוה כראוי, כי במשה ואהרן נאמר ויכפו אותם בני ישראל, וקאן לא נאמר ויכפו אותה, ונגאמר ותמת שם ותקבר שם, כי במקום שמתה שם תהא קבורתה לאלתר, ונשפחה כמת מלב, ולא הרגישו בהעדרה כלל, ע"כ נחסרו להם המים כדי שיידעו למפרע שהבאר היה בזכות מרים.

ורז"ל (מ"ק כח, א) אמרו שנסמכה מיתתה לפרשת פרה לומר לך מה הסקנות מכפרים אף מיתת הצדיקים מכפרת, ולמה נסמכה דוקא לפרה, כי באמת אינה קרוב רק מה שמצינו שקראו הכתוב חטאת, (במדבר יט, ט), אבל העקר הוא כשם שהפרה באה לקנח צואת בנה, כך הצדקת אם כל חי במיתתה מקנחת צואת תולדותיה.

וקמיכות זה מביאים המדרשים בד' מקומות, א', סמיכות מיתת בני אהרן ליום הכפורים המכפר (ויקרא טו, א). ב', סמיכות מרים לפרה. ג', סמיכת מיתת אהרן לבגדי כהנה המכפרים (במדבר כ, כח) כמו שדרשו

מדרגת האדם

רבי יוסף יונל הורוויץ זיע"א - הסבא מנובחרדוק

החסרון באמונה הביאו לטעות שמו
עליו לנסות דבר אחר מצווי ד' ובכך
בגם בקדוש שמו יתברך

החטא של מי מריבה היא פְּרִשָׁה סתומה בתורה, ורבו בְּנֵה הַדְּעוֹת בַּמִּפְרָשִׁי הראשונים ו"ל, אָמַנְם מִפְרָשׁ כִּי עָקַר הַסִּבָּה לְמַעַט בְּצַד מָה בַקְדוּשׁ ה', היא אי שלמות בְּכִהּנָה עֲלִיּוֹנָה בְּאִמוּנָה ב"ה. וַיֵּשׁ לוֹמַר בְּנֵה הָרִי לֹא מְצִינּוּ בַפְרוֹשׁ שִׁיְהִיָּה בְנֵה אֵיזָה חֲטָא, בַּבְּחִינָה שֶׁל אֵי שְׁלֵמוֹת הָאִמוּנָה ח"ו. וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּין מָהוּ הַחֲטָא בְנֵה שֶׁהִבָּה אֶת הַסֵּלַע, הָרִי מְבֹאֵר שֶׁמִּתְחַלְּה דָבָר עַל הַסֵּלַע וְלֹא נִתַּן מִים, וְאַחַר כֵּן הִבָּה אוֹתוֹ, וְאִם כֵּן לָמָּה דִקְדַק עֲמוֹ ה' כָּל כֵּן, הֲלֹא הִיָּה מְכַרַח לְהַפְכוֹתוֹ, בְּיָנוּן שֶׁלֹּא הוֹצִיא מִים וְכו'.

אָמַנְם הַעֲגִין יתבאר לפי מה שמתבאר במדרש רבה שם שִׁיַּחַד לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה סֵלַע שִׁיְדַבֵּר אֵלָיו דְּוָקָא וְלֹא לְאַחַר, וְדוּעָה כִּי תִכְלִית כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלְאוֹת הִיא רַק לְקִדְשׁ שֵׁם שְׁמַיִם, לְמַעַן יִפְרּוּ בָלֵם וְיִשְׁבּוּ אֶל לְבָם גְּדֻלָּתוֹ וּיְכַלְתּוּ יתברך וְהַשְׁגָּחָתוֹ הַפְרָטִית בְּכָל אֶפֶן וּמִצָּב, אַף לְהוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר שָׁמָּה.

וְאֵיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה שָׁם, שֶׁהַתְּחִילוֹ יִשְׂרָאֵל לְאָמַר יוֹדַע מִשָּׁה חֶזֶק הַסֵּלַע אִם הוּא מְבַקֵּשׁ יוֹצִיא לָנוּ מִים מִזֶּה וְנִמְצָא מִשָּׁה עוֹמֵד בְּסִפָּק אִם שׁוֹמֵעַ לָהֶם הוּא מְבַטֵּל דְּבָרֵי הַמְּקוֹם עכ"ל, נִמְצָא שֶׁגָּרְמוּ לְמִשָּׁה בַּהֲרֹהוּרֵי לְבָם וּבְטַעֲנוּתֵיהֶם סִפָּק עֲצוּם וּמְבוּכָה גְדוּלָּה אִם לְעִשׂוֹת כְּדַבְרֵיהֶם וְלִדְבַר לְסֵלַע אַחַר, כְּדִי שֶׁלֹּא יְהִיָּה חֲלוּל הַשֵּׁם מִהַחֲשָׁד שֶׁלָּהֶם, וּבִנְפֹל תִּשְׁדָּם יִגְדֵל קְדוּשׁ שֵׁם שְׁמַיִם, אוֹ לְדַבֵּר אֶל הַסֵּלַע שִׁיַּחַד לוֹ ד' כְּדִי שֶׁלֹּא לְבַטֵּל צוּוֵי הַמְּקוֹם, וְאַף שֶׁיִּצָּא מִזֶּה חֲלוּל הַשֵּׁם, יְהִיָּה מָה שִׁיְהִיָּה, וְאֵלּוּ יוֹדַע כִּי אִם גַּם יִקָּם צוּוֵי ה' יְהִיָּה קְדוּשׁ ה' בְּלִי גְרַעוֹן, לֹא הִיָּה חַת מִפְּנֵי כָל, וְדַעְתֶּם שֶׁל שְׁשִׁים רְבּוּא אֲנָשִׁים הָיוּ אֲצִלּוֹ

מֵעֵלֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר שְׁמ״שׁ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרַם אֶת מִטָּף וְנִטָּה יָדָךְ עַל הַיָּם, שְׁלִפֵי אָמוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא כֵּן הִיָּה מִתְלַבֵּשׁ הַנֶּס בְּדָרָךְ הַטָּבַע, כִּי אִם אֵינֶם רְאוּיִין כָּל כֵּן לְנֶס מִתְלַבֵּשׁ הַנֶּס בְּדָרָךְ הַטָּבַע, וּלְפִי הָאִמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן כֵּן הוּא הַנֶּס כְּדִכְתִּיב (וַיִּמְנָה יו"ד) בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּה' וְהִיָּה ה' מְבַטְחוֹ, וּיְכַבֵּר הָאֲרֻכְנּוּ בְנֵה בְּכֹפֶה מְקוֹמוֹת.

וְלִפִּי שְׁבַרפִּידִים לֹא הִיָּה אָמוּנוֹתָם תְּזַקֶּה כָּל כֵּן כְּדִכְתִּיב (שְׁמוֹת יו"ד) וְעַל נִסְתָּם אֶת ה', הַצָּרָף לְהִיָּת הַנֶּס קִצַּת בְּדָרָךְ הַטָּבַע לְהַפְכוֹת אֶת הַצּוּר, אֲבָל עֲתָה בְּהִיּוֹתָם בְּקִדְשׁ לֹא הִיָּה צָרִיף כ"כ לְהַפְכוֹת אֲלֵא בְּדַבּוּר בְּעֵלְמָא, שֶׁהוּא יוֹתֵר שֶׁלֹּא בְּדָרָךְ הַטָּבַע שֶׁהִסֵּלַע יתן מִימֵי עַל יְדֵי דַבּוּר, וּלְפִי שֶׁהַכֹּל בִּיְדֵי שְׁמַיִם חוּץ מִיְרֵאת שְׁמַיִם (בְּרִכּוֹת ל"ג ב), אָמַר לוֹ הַשֵּׁם יתברך שִׁיַּקֵּחַ אֶת הַמַּטֵּה עֲמוֹ, וְאִם יְדַבֵּר וְלֹא יְהִיּוּ רְאוּיִים לְעִשׂוֹת הַנֶּס עַל יְדֵי דַבּוּר, אִזּוֹ יִבָּה אוֹתוֹ בַּמַּטֵּה בְּדָרָךְ שֶׁעֲשֶׂה בְּרַפִּידִים, לְכֵן שֶׁאֵל לָהֶם מִשָּׁה בְּדָרָךְ שֶׁאֵלָה הַמָּן הַסֵּלַע הִיָּה נּוֹצִיא לְכֶם מִים, וְאִם יֵאמְרוּ שֶׁמֶאֱמִינִים בַּבְּטָחוֹן בַּה' אִזּוֹ יְדַבֵּר לְסֵלַע.

וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא הִשִּׁיבוּ לוֹ כְּלוּם עַל שֶׁאֵלָתוֹ, הַבִּין מִשָּׁה שֶׁאֵינֶם מְאֱמִינִים, וּלְכֵן הִבָּה הַסֵּלַע, אֲבָל בְּאֶמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל בְּשִׁבְתָּ (דו"א) אָמַר רַבָּה בַר רַב הוֹנָא אַף עַל גַּב דְּאָמְרוּ רַבָּנֵן שֶׁלִּישָׁה דְּבָרִים צָרִיף אָדָם לוֹמַר וְכו', צָרִיף לְמַמְרִינָהוּ בְּנִיחוּתָא כִּי הִיָּכָא דְלִקְבָלִי מְנִיָּה, אָמַר רַב אֲשִׁי אָנָּא לֹא שְׁמִיעֵי לִי וְקַמִּיתִיָּה מִסְבָּרָא, וְכִיּוֹן שֶׁאָמַר מִשָּׁה דְּבָרִים אֵלּוֹ בְּכַעַס כְּמוֹ שֶׁאָמַר שְׁמַעוּ נָא הַמְּרִים לְכֵן גַּרְם שֶׁלֹּא קִבְלוּ מִמֶּנּוּ וְהַצָּרָף לְהַפְכוֹת.

וַיֵּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּן לֹא תְבִיאוּ אֶת הַקֹּהֵל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִתְּחִי לָהֶם: (כ"ב)

ימים רבים וירעו לנו מצרים ולאבתינו: (כ, יד-טו)

תולדות יצחק

רבי יצחק קארו זיע"א

ארבע הסבות לאחיה שבטטיה ישמעו
לד' וילכו בדרךיו

כה אמר אחיך ישראל, אמרו חכמינו ז"ל (פנחזקא יב) מה ראה לומר כאן אחיה, אלא אמר להם אחים אנחנו בני אברהם, שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה ורעה, ועל שנינו היה אותו החוב מטל לפרע, אתה ידעת את כל התלאה, לפיכך פרש אביכם מעל אבינו, שנאמר (שם לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, מפני השטר חוב המטל עליהם כדי להטילו על יעקב לבדו (בראשית יב, ג).

ואפשר לפרש שהאדם ראוי לרחם על אחר לאחת מארבע סבות, וכל שכן אם ישנן כל ארבעתן, הראשונה, בעבור שהוא אחיו או דודו או בן דודו, ולזה אמר כה אמר אחיך ישראל. השנית, אם עברו עליו צרות רבות ראוי לרחם עליו, שהאדם מדיני בטבע, וגם יש לו רחמנות בטבע על מי שבאו עליו מכות גדולות, וזה הוא שאמר אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו. השלישית, לפי שיש לו חלק ויד במלך, ולזה אמר ונצעק אל ה' וישמע קלנו. הרביעית, לפי שהאדם שהולך לבית אחר ומתאכסן עמו ראוי שיעשה לו כבוד, שנאמר (בראשית יט, ח) כי על בן באו בצל קרתי, וזה הוא שאמר והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך.

וגם מי שאינו רוצה שיכנסו אחרים לעבר בגבולו, הוא לאחת משלש סבות: האחת בעבור שישחיתו נחלתו, לזה אמר לא נעבר בשדה ובכרם. השנית לפי שישתו מימיהם ולא ישאירו מעין ובור שלא ישתו וייהרסו אותו, לזה אמר לא נשתה מי באר. השלישית לפי שילכו בנתיבות ויגזלו למי שימצאו בהם, לזה אמר דרך המלך גלף לא נטה ימין ושמאל עד אשר נעבר גבלך.

כאין ואפס לעמת דעת המקום, כי מה נחשב אף אם יתקבלו כל דעות בני אדם מיום ברא אלקים אדם על הארץ עד סוף כל הדורות מכל אמה ולשון חכמים ומבינים לעמת דבר ה' וכו'.

אמנם שהבחין לכבות ידע כי יהיה פה לחשד, אבל גם היה בדיעתו כי בסוף יתברר הקדוש השם למפרע, ואף ששכל האדם אינו יכול לכלכל הדברים, כי בהנהגה דבריהם חזקים ומאזין לו לדעת כי אחר כך יתברר כי הנכון הוא לא להביט אל חשדם והלא אין לדון אלא מה שעיניו רואות.

אמנם זו היתה התוכחה מה' על משה ובנו ע"ה, כי במקום שפלתה עין השכל לראות נכוחה, שם מתחלת לשפט נכוחה האמונה בדבר ה', וכיון שהיה לו צווי מפרש, היה לו להאמין כי בודאי יסתבב מנה קדוש השם, והיה צריך להרחיק גלבו המשתוקק לקדש שם שמים, את ההרהור הזה שיתכן חס ושלום לעמת חלול השם מצווי השם כי זאת היא דבר נמנע בהחלט, כשם שלא יצא חשך מאור, בן לא יתכן שיצא מצווי השם חלול השם, ואף כי ששים רבוא שכלי בני אדם הספימו בדעה אחת לחשד הדברים, ואין לה חלול השם גדול מנה, היה צריך לבטל כל דעות בני האדם לעמת צווי מפרש של המקום, והיה צריך להאמין באמונה שלמה כי בודאי יהיה קדוש השם, עד שכל דעתם יהיה לפניו כדעת יחיד קטן שבקטנים, אשר כל דעתו הוא דמיון פזוב, ולא היה צריך להיות אצלו מקום לטעות קלל וקלל.

וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום כה אמר אחיך ישראל אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו: וירדו אבהינו מצרימה ונשב במצרים

כי אין כאן חטא ממש במי מריבה, והנה הקדוש ברוך הוא בא להודיע כי אהרן לא מת בחטא כלל רק בעזון במי מריבה, שהוא רק עלה בעלמא, לכך אמר לאמר הינו לפרסם לרבים יאסף אהרן וגו', ולומר זאת לישראל, וזהו המופת כי מיתתו היא לטובה ומת בלי עון, לכך נאמר לאמר צדקתך כהררי אל.

וישמע הפנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי: וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי וחרמתי את עריהם: (כא, א-ב)

פתח האהל

רבי דוד אביהצירא זיע"א

'הפנעני' הוא יצר הרע וכנגדו נדרו ישראל את ה'נדר' לנצחו במלחמתו

וכן וישמע הפנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל וכו', דהינו הבין משרו וכו', משרו שלמעלה הימנו פדויע וכו', שגם הוא בכלל גונדא דההוא סטרא, מלך זקן וקסיל הוא היצר הרע הוא 'השטן', שגמטרניא שלו גם כן 'מלך ערד' וכו', שעולה ומקטרג יורד ומשטין וכו' (כ"ב טו), גם מכניע ומרעיד לכל ההולך אחר עצתו, לפיכך לעמת זה נקרא באלה שמות, 'הפנעני', 'מלך ערד' וכו', וכן 'ישב הנגב', אותיות שבו 'הנגב', לגנב שבי ניצוצות הקדושה תמיד מצפה וכו', ודהינו 'ישמע' הסמוך וכו', שהוא כרמוז. שעוד בו גם כן 'ימת אהרן שם' וכו' (לעיל כ כה), פדויע ב'שם' של 'שמע' וכו', שגם כן כללות הכל בתבת 'וישמע', דו"ק ותשפח וכו'. וכל שכן הוא גם כן על פסוק (דברים לז ה) 'וימת שם משה עבד ה' בסגלה הנזכרת, וכדויע לנו כזה משם וכו'. וזהו 'וישמע הפנעני' וכו', דהינו סגלת אהרן במיתתו, שגדולים צדיקים במיתתם

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בהר החר על גבול ארץ אדום לאמר: יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל על אשר מויתם את פי למי מריבה: (כ, כג-כד)

אהבת יהונתן

רבי יהונתן אבשיץ זיע"א

הקדוש ברוך הוא מתאנה לצדיקים שיבואו לחסות בצלו וזאת אם לא נסתלק מחמת החטא

לאמר יאסף אהרן וגו'. ולידיק הלשון לאמר דלמי יאמר רק נראה לבאר מה דאמר דוד המלך עליו השלום, הודעני נא קצי, הינו באיזה יום אמות, אם בשבת או באחד בשבת או בשאר ימים, דמה בעי בהפקת רצונו, הלא טוב היה לו לדוד לאחז בדרכי התשובה בכל יום ויום, כמו שנגאמר שוב יום אחד לפני מיתתך, פיון שאין אדם יודע יום מותו, ישוב בכל יום.

רק דהנה ידוע דאמרו חכמינו ו"ל צדקתך כהררי אל צדקות, שהקדוש ברוך הוא עושה הוא מפרסמו כהררי אל לעין כל ומשפטיך כההוא רבה שהרעות הוא מכסהו כההוא, ואם צדיק הוא מת בלי חטא, והקדוש ברוך הוא מתאנה לצדיק אימתי יבוא למקום מנוחתו להנות מאור הטמון והגנוז לו, כמו יום מיתת רבי שמעון בר יוחאי דהלולא נעשה לו בשיבה של מעלה, אז המיתה טובה ויקר בעיני ה', והקדוש ברוך הוא מפרסמו שלא מת בשביל חטא, אכל אם מת בשביל חטא אשר נלכד בו, מיתה זו רעה היא לו, והקדוש ברוך הוא מכסהו כההוא רבה.

וזהו היה הענין בדרך דרצה לידע במיתתו הטובה היא אם רעה, ולכך בא בצחות לשונו להודיע לרבים רק באיזה יום, ואם הקדוש ברוך הוא מפרסמו, בודאי הוא לטובה, דצדקתך כהררי אל. והנה אמרו שמשא אמר יכתב סרחוני, והטעם כמו שכתב אברבנאל, כי רק עלה היה לכל יבואו לארץ ישראל,

שְׂרוּ הַנִּזְכָּר וְכוּ', גַם רָמַז 'אֵת הַכְּנַעֲנִי' עִם שְׁתֵּי הַתְּבוֹת גִּימַטְרִיָּא 'רפ"ח ש"ך' וְכוּ', וַיִּתְּרָם אֲתָהֶם וְאֵת עֲרִיהֶם כְּרַמּוֹז וְכוּ', וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֲרֻמָּה דְהֵינּוּ 'שֵׁם' דִּיקָא כְּרַמּוֹז וְכוּ'.

וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֵת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת הָעָם וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל: (כא, ו)

משיבת נפש

רבי יוחנן לוריא זיע"א

גְּדַל הַהִזְהָרוֹת מַפְגִּיעָה בַּחֲכָם כְּפִי הַנְּלַמֵּד מִמּוֹשֶׁה רַבְנוּ

הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים. פָּרַשׁ רַש"י לְפִי שְׁשׂוֹרְפִין כְּגַי אָדָם בְּאָרְס שְׂבִינ שְׂגִיָּה וְכוּ'. וַרְצוֹנוּ לומר שְׂנַחֵשׁ לְבַד נִשְׁלַח בְּהֶם. וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא אֵינוֹ מִשְׁמַע כֵּן, כִּי אִם ב' מֵינִים שְׁתַּרְי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה לַעֲשׂוֹת שְׂרָף וּמֹשֶׁה עָשָׂה נַחֵשׁ.

וַיִּרְאֶה לִי שֶׁהֵם ב' מֵינִים וַנְּשַׁלְּחוּ בְּהֶם הַנְּחָשִׁים עַל אֲשֶׁר דִּבְרוּ נֶגֶד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁרָף שְׂדַבְּרוּ נֶגֶד מֹשֶׁה. וְרָמַז לָךְ שְׂנַעֲנֵשׁ הַמְהַרְהֵר נֶגֶד תַּלְמִיד חֲכָם בְּשֶׁרָף וְלֹא בְּנַחֵשׁ, כִּי אָמְרוּ לְחִישָׁתָם לְחִישַׁת שְׂרָף וְלֹא הַזְּכִיר נַחֵשׁ. וּבְכַאֵן צְעָקוֹ לְפָנֵי מֹשֶׁה שִׁתְּפַלֵּל בְּעַד נַחֵשׁ, וְלֹא הַזְּכִירוֹ שְׂרָף כִּי אִם שִׁבְכָשׁ מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁמְחַל עַל חֲלָקוֹ, וּמַמְלִיא חֲלָק מֹשֶׁה מַחֵל.

אָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שְׂרָף מִשׁוֹם הַתְּקוּשׁוֹ שׁוֹ וְקוּשׁוֹ, וְאֵז הַשִּׁיב הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲלָקִי מַחֻל. אֲכֵן עֲשֵׂה לָךְ שִׁיחָא לְהֶם לְזַרְפוֹן שְׁלֵא יִזְלְזוּ בָךְ עוֹד. עַל כֵּן עֲשֵׂה מֹשֶׁה לְהַפֵּךְ וּמַחֵל עַל חֲלָקוֹ לְגַמְרִי. וְעֲשֵׂה נַחֵשׁ לְכַבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁלֵא יִהְרָהֲרוּ עוֹד נֶגֶד הַשְּׂכִינָה. וְלֹא עוֹד אֵלֶּא מִשׁוֹם שְׂשֶׁרָף דּוּמָה לְנַחֵשׁ שְׁלֵא יִטְעוּ שֶׁהוּא שְׂרָף עֲשֵׂה מֹשֶׁה מַנְחֵשֶׁת הַשֵּׁם מוֹכִיחַ מֵתוֹכּוֹ שֶׁהוּא נַחֵשׁ, וְדו"ק.

וְהֵינּוּ לומר וַיִּשְׁמַע' מֵה שֶׁקָּדַם לָזֶה כְּרַמּוֹז וְכוּ', וְכֵן אֲחֲרֵי כֵן שֶׁהוּא וְכִי בָּא יִשְׂרָאֵל, גַם בְּחַי חַיּוּתָם.

'דָּרָף הָאֲתָרִים', כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה דָּרָף הַתִּזְרֵי הַגְּדוֹל הַנוֹסַע לְפָנֵיהֶם, שְׂנַאָמַר (לְעִיל י לט) 'דָּרָף שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לְהֶם מְנוּחָה', שְׂמִנָּה וְכֵה גַם כֵּן סְגָלָה הַנְּזַכָּרָת, שֶׁהוּא הוּא הַמְּכִינ מַצְעָדֵי גָבֵר שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, לְתוֹר לְהֶם מְנוּחָה הַנְּזַכָּרָת אֲשֶׁר הוּא הַמַּתְחִיל בְּטוֹב וְכוּ', וַיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חֵיל גּוֹמְרִים וְכוּ', גַם בְּצוּרָה תַּבַּת 'הָאֲתָרִים' 'הֶרַת אֲמִי', עַל דָּרָף 'הֶרַת עוֹלָם' וְכוּ' (תְּפִלַּת מוֹסָף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה). וּלְפִיקָף וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל שְׂרָצוֹ לְאֶבְדּוֹ וְלִהְיוֹצֵא בְּלַעַז מִפְּרִי שֶׁהוּא חַיּוּתוֹ כְּפִדּוּעַ וְכוּ', וַיִּשְׁבֹּךְ מִמֶּנּוּ שְׂבִי' גַם חֲדוּשִׁים לְהוֹסִיף עַל הַיִּשְׁנָיִם וְכוּ':

וְאֵזִי לְעַמַּת זֶה וַיִּדַר יִשְׂרָאֵל נָדַר לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תַּתֵּן, כְּפַל הַדְּבָרִים בְּנֶדַר וַנִּתְּנָה, לְעַמַּת חֲדוּשִׁים עִם יִשְׁנָיִם כְּפִדּוּעַ וְכוּ'. גַם רָמַז רפ"ח בְּתַבַּת 'נָדַר' עִם ל' שְׂאֲתָרִיָּה עִם ד' אוֹתִיּוֹת וְכוּ' הַמְשַׁרְשִׁים בְּשֵׁם הַגְּדוֹל בְּרוּךְ הוּא, כְּפִדּוּעַ בְּשֵׁם ע"ב וְכוּ'. וְזֵהוּ וַיִּדַר יִשְׂרָאֵל נָדַר לֵה' דִּיקָא וְכוּ', 'אִם נָתַן תַּתֵּן אֵת הָעָם הַזֶּה' בְּכָלִּלוּתוֹ, הוּא וְיֵמָה דְבָהּ בְּגוֹ דְגוֹ וְכוּ', שְׂגַם לְרַבּוֹת 'סַר צְלָם שְׁעָלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה כְּפִדּוּעַ, כְּרַמּוֹז נְמִי בְּכַפָּל 'נָתַן תַּתֵּן וְכוּ'. 'בְּיָדֵי' וְהַתְּרַמְתִּי אֵת עֲרִיהֶם. וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וְכוּ', דְהֵינּוּ 'בְּיָדֵי' דִּיקָא בְּחַי חַיּוּת וְכוּ', גַם רָמַז 'בְּיָדֵי' גִּימַטְרִיָּא הַנְּזִי"ה, כְּרַמּוֹז שְׂרָשׁ וּמְקוֹר רפ"ח וְכוּ', וְזֵהוּ וְהַתְּרַמְתִּי אֵת עֲרִיהֶם' עַל פִּי רַש"י זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה, גַם אֲקַדִּישׁ שְׁלָלִם לְגִבּוֹהַ, דו"ק וְתִשְׁפַּח סְגָלָה הַנְּזַכָּרָת וְכוּ', גַם תַּבַּת 'עֲרִיהֶם' גִּימַטְרִיָּא שְׂכ"ה וְכוּ':

'וַיִּשְׁמַע ה'' דִּיקָא גַם כֵּן לְעַמַּת הַנְּזַכָּר שְׂגַם כֵּן רָמַז בְּיָדֵי וְכוּ', 'בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל' לְכָלִּל בְּזֶה גַם כֵּן זְכוּת הַתּוֹרָה לְשִׁמְיָה שֶׁהִיא סְגָלָה נִפְלְאָה וְכוּ', עַל דָּרָף 'הַקָּל קוֹל יַעֲקֹב' (בְּרַאשִׁית כו כב) קוֹל תּוֹרָה וְכוּ'. וְזֵהוּ וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֵת הַכְּנַעֲנִי, 'אֵת' לְרַבּוֹת וְלְכָלִּל

משה רבנו ע"ה לך נקראת התורה על שמו
כמשה רבנו, רק דלמשה רבנו כל התורה
כלה נקראת על שמו.

וזה החכם התורה אשר למד נקראת תורתו
בעבור ניצוץ משה רבנו ע"ה המאיר
בו, וכשהוא גדול אז יכול למחל על כבודו,
דבר שמחל על כבודו כבודו מחול פי'דוע.

וזהו שאמר באר שהיא התורה חפרוה שרים
גדולי ישראל, ואחר אשר חפרוה עוד
פרוה נדיבי העם, המתנדבים לעסק בתורה
בכל כחם, וגם הם ימצאו להעמיק, והטעם
במחוקק שהוא משה רבנו עליו השלום המאיר
בם במשענותם הוא להם למשען ומשענה.
וממדבר סיני מתנה נתנה תורה לכל והיא
הפקר. וממתנה עוד אחת היתה נחליאל,
שהנחילו אל התורה ונקראת על שמו. ומנחליאל
במות, אחר אשר זכה שהתורה נקראת על
שמו, ונחלו אל במות יעלה לגדלה ריש
מתיבתא, וכיוצא ואחרי כן במבמות, אף שהוא
רב יכול להשפיל עצמו, וזהו הגיא דרב
שמחל על כבודו כבודו מחול.

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו
לה: באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחוקק
במשענתם וממדבר מתנה: (כא יז"ח)

פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אבולאי זיע"א - החיד"א

כל הקרב למסר נפשו בתורה זכה
שנפתחים לו שערי אוהרה בה

באר חפרוה שרים וכו'. רבותינו ז"ל דרשו
הגי קראי על התורה שהיא באר מים
חיים.

ואפשר לפתחם על התורה, באפן זה פי
תורתנו הקדושה אין לה קץ פי
אחרי שחכמים גדולים עמרו על ההלכה
וחדשו כמה קשיות ונהיות. עדין אם מעמיק
התלמיד חכם עיניו יחזו נפלאות פהנה וכהנה
וספרין פתיחו שאחרוני אחרונים עוד יוסיפו
לפלפל להעמיק ולחדש.

והטעם פי בכל התלמיד חכם הלומד לשמה,
אור נוצץ בו ניצוץ משה רבנו ע"ה,
ובכחו התלמיד חכם האחרון יוסיף לחדש,
וכל הקרב יותר למסר נפשו ולשים כל מעניו
בתורה נפתח לו פתחים רבים. וזהו שאמרו
משה שפיר קאמר פי התלמיד חכם יש בו ניצוץ
משה רבנו ע"ה כמו שאמרו גורי הארי זצ"ל.

ואפשר שנקמו זה פי אותיות לשמה הם
אותיות למשה, פי אשר ילמד לשמה
יזכה למשה ותנח עליו הרוח ניצוץ משה
רבנו. גם ידוע מה שאמרו ז"ל פרק קמא
דעבודה זרה דבתחלת למודו של אדם זאת
התורה נקראת תורת ה', כמו שנגאמר בתורת
ה' חפצו, ולכסוף כשנתגדל בתורה נקרא על
שמו, כדכתיב ובתורתו יהנה יומם ולילה.

ועם מה שהקדמנו יובן, דכיון דנתגדל בתורה
ודאי למד לשמה וזכה לניצוץ משה
רבנו עליו השלום, ולכן נקרא התורה על
שמו שהתורה נתנה למשה במתנה ונקראת
על שמו כמו שנגאמר זכרו תורת משה עבדי.
וזה החכם אשר בקרבו ישים אור בו ניצוץ

פתח האהל

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

ההכנה לקבלת התורה היא באמצעות

האבות המנחילים תורתם לבניהם

באר חפרוה שרים וכו', שהוא על הדר
הנזכר לעיל בתורת ה' תמימה וכו',
שקדם הר סיני היתה לפני המלאכים פי'דוע
מפרק רבי עקיבא (שבת פח:) חמדה גנוזה וכו',
שגם לרבות אחרי ברא אלהים אדם יציר
כפיו יתברך, הנה משתעשע בה, על פסוק
(בראשית ב טו) וינחחו בגן עדן לעבדה ולשמרה'
וכו', וכהיא נמי 'אז ראה ונספרה וכו',
ויאמר לאדם וכו' (איוב כח כז-כח). וכן האבות
עליהם השלום המה ובניהם שבטי יה להם
נתנה בסתר ולא בגלוי, קבלה כפה אל פה

וממתנה נחליאל ומנחליאל כמות: (כא, יט)

משנת רבי אהרן

רבי אהרן קוטלר ז"ע א

התורה היא של כלל ישראל ולכן על האדם להפקיר עצמו לכלל

אמרו ז"ל וממתנה נחליאל וגו', שהוא מפקר לכל תורה נתנה לו במתנה, בין שעושה אדם את עצמו כמדבר, שנאמר וממדבר מתנה, מלמד תורה בחנם לכל, וצריך באור מה דהמשילה התורה את ענין ללמדה לכל להפקר כמדבר שהוא מורה על ענין עגונה.

והנראה, דהנה יש ענין מיוחד בתורה דהיא שיכת בעצם להפלה כלו במציאות ממש, וכל מה שיוחד מישראל עמל ומיגע עצמו בתורה, הרי זה כמי שעובד ומשביח ומוציא פרות בשדה של נחלה משתפת שדינא הוא שהשביחו אחים השביחו לאמצע. (בבא בתרא קמג). ובהנה חלוקה התורה מכל עניני המצוות שהן במקומן ובזמנן והנן פרטיות, ואלו התורה היא כללית, ומשעם זה כשמנו חכמינו ז"ל המצוות שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה, והנינו המצוות שהם לבריות, אמרו (פאה א, א) שתלמוד תורה כנגד כלם, דנחשבת מצות תלמוד תורה בכלל המצוות שבין אדם לחברו, וישש בהן תועלת לעולם, דתלמוד תורה של יחיד מציאותו היא כללית לכל הפלל כלו.

ומכאן השיכות המיוחדת של שבט לוי הכהנים והלוויים לתורה, וכאמור (דברים לג, י) יורו משפטיו ליעקב ותורתך לישראל, וכן כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו וגו' (מלאכי ב, ז), כי הלוויים והכהנים נועדו לעבודת כלל ישראל, כי העבודה המסורה להם היא עבור הפלל כלו לעמד לפני העדה לשרתם, וכל עבודתם ומציאותם היא לצורך הפלל כלו, ולכן גם התורה, אף דשונה היא בכלל, יש לה שיכות מיוחדת לשבט לוי מצד דעבודתם היא לצורך הפלל, והתורה שיכת

עד משה ואהרן בהר סיני וכו', והינו לומר שכל הנזכר לעיל 'תפורה' והכיריה והכיניה, בכדי שתהיה נוחה לכבש לכללות כל ישראל, איש איש ככרכתו קבלתו על פי אור נשמתו, כהיא שעל פסוק (דברים כט יד) 'פי את אשר ישנו פה עמנו וכו', שאם לא כן לא יוכלון שאת, 'עמק עמק מי 'מציאנו' (קהלת ז כד), 'ארכה מארץ מדה' וכו' (איוב יא ט). וזהו 'באר', תורת ה' כנזכר לעיל וכו', 'תפורה שרים' מלאכי מרום, על דרך 'וכאחד השרים' וכו' (תהלים פב ז), 'משתי עליון, לרבות גם כן אדם ומה וביניהם, על דרך 'אדם אשר' וכו' (קהלת ז כט), 'ישר פעלו' (משלי כא ח), 'ציר פפיו ותברך, שגם כן פשרים וכמלאכים היו קדם החטא פידוע וכו', וזהו 'באר תפורה שרים' תחלה קדם הר סיני וכו':

והו 'פרוה נדיבי העם' הן המה כאבות עליהם השלום, על דרך 'נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם' וכו' (תהלים מז י), והינו לומר תפירה וקרה הנודעת לחופריה ולכוריה וכו'. שגם בכלל רפ"ח הנזכר לעיל ורל"ב' 'כרמוז נמי בתבת 'פרוה' עם הפולל גימטריא וכו'. 'במחקק במשענתם', משה ואהרן שבכללם כל השבטים, כמו שפרש רש"י זכרונו לברכה, עין שם וכו'. ואזי אחרי כן 'וממדבר מתנה' נתונה לכל ישראל, שייכלון שאת מהר סיני מכח כל הקודם כנזכר לעיל הפל וכו'. שגם לרבות בא גדל ענותנותם כמדבר פידוע וכו', שמכחה זוכים לאמתה של תורה, פידוע מבית הלל ובית שמאי וכו'. וזהו נמי 'עלי באר ענו לה', דהינו 'עלי באר' תורת ה', להתראות ולהתגלות לעמת בעלי הענוה שהם ישראל, פידוע על פסוק (דברים ז ט) 'כי אתם המעט' וכו', וזהו 'ענו לה', אתם ישראל בעלי מדה טובה זאת, שגם כן צרוף 'ענו לה' הוא תבת 'לענוה', על דרך 'וענוים יירשו ארץ' וכו' (תהלים לו יא). לפיכך זכה משה לכתר תורה מכל ישראל וכו', מכח רב ענותנותו מכלם, כמו שנאמר (על יב א) 'והאיש משה ענו מאד' וכו':

ועוד נראה לי, שיציר בנפשו שכפות מאזנים
עומדות לנגדו, ובכף אחת כתוב ההפסד
שיגיע לו על ידי קיום המצוה, ובכף שפגגדה
כתוב השכר, ותראה, כי כף השכר מכריע
הרבה והרבה יותר, עד שכמעט אין נראית
כלל הכף שפגגדה, ועל ידי זה ינגף היצר.
וכן להפך בעברה, יצר שבצד אחד של הכף
עומד התענוג של העברה, ובכף שפגגדה רואה
את המשחיתים עומדים ומחשבים עליו לנסרו
ביסורים קשים ומרים.

תבונה ותכונן - תבונה בעולם הזה ותכונן
לעולם הבא. עד כאן לשון הגמרא
שם. והנה כאשר נתבונן מאי סמך רב שמואל
בר נחמני המוסר לפסוק הזה, מאי שייכא הכא.
ונראה לכאר על פי מה שאמרנו חז"ל בתגינה
(טו, א), צדיק נוטל חלקו וחלק חברו
בגן עדן, רשע נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנום.
והנה לכאורה יקשה, הלא אלקים אמת הוא
ושופט צדק, וגם לאיזה צדיק נותנים זה.
אכן באור הדבר הוא, כגון ששניהם דרים
בעיר אחת, והרשע מתלווץ תמיד על הנהגתו
של הצדיק, על תורתו ועל עבודתו ומטיל
דפי עליו בעיני הבריות, והצדיק מתחזק וסובל
עלבונו ואינו בא בריב עמו והולך בדרך ה'
לתורתו ועבודתו, אז כשיבוא לדין לעתיד
לבוא, הרשע מאבד חלקו בזכותו, כי מלבד
שהוא לא רצה לעבד לה', עוד היה מתלווץ
ממי שהוא עובד ה', וגם קרר על ידי זה
עבודת ה' בעיני הבריות. ולמי שייכות כל
זכיותיו - לצדיק שכנו, שהיה מתלווץ עליו,
וגם לו בזיון וקלמה, וגם היה צריך להתחזק
תמיד ולא להתרפות מעבודתו, וזהו שאמרנו,
נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן.

ועתה נבוא לענייננו. הנה ידוע שמתחלה היו
העצרות שיכות למואב, ואמרו המושלים
לסיחון וחיליו, בואו לעיר חשבון, והיא תהיה
נחשבת עתה לעיר סיחון. והנמשל בענייננו,
חלקי התקון שנעשו בגן עדן על ידי מעשה
הרשעים, יהיו שיכים לצדיקים, המושלים

לכלל. וכל זה אפלו אם לומד לעצמו,
דמציאות תלמודו שייכא לבריאה כלה בכלל
ולכנסת ישראל בפרט, וכל שפן הוא אם
מלמדה לאחרים.

ומעתה נראה דכיון דנתבאר דלמוד התורה
שיך לכלל האמה, מעתה עבודה
שהיא לצורך ולתועלת הכלל, צריכה להעשות
אף ורק לכבוד השם ולטובת הכלל, ואז היא
פועלת בכלל, ועל כן אם מלמדה לכל מתוך
מתשבה טהורה עבור הכלל, והוא הפקר בעיני
עצמו, אזי נתנת לו התורה במתנה, שהרי
אין לו מציאות בפני עצמה, והוא שיך לכלל,
ונמצא שנתנה זו עצמה היא צרף כלל ישראל,
וזהו פונת מאמרם ו"ל כיון שעושה אדם
עצמו כמדבר שהוא הפקר לכל, הינו שאם
מפקיר מציאותו ומוסר עצמו להכלל תורה
נתנה לו במתנה, שהרי מציאותו היא כלל
ישראל.

על כן יאמרו המושלים באו חשבון תבנה ותכונן
עיר סיחון: (כא, כז)

חפץ חיים

רבי ישראל מאיר הכהן זיע"א

המושלים ביצרים זוכים לבנינים העתיד

לקבל גם חלק הרשעים

גריסין (ככב בתרא עח, ב), אמר רב שמואל
בר נחמני, אמר ר' יונתן, מאי דכתיב
'על כן יאמרו המושלים באו חשבון', המושלים
- אלו המושלים ביצרון. באו חשבון - בואו
ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה פגגד
שכרה ושכר עברה פגגד הפסדה. הפשט
הפשוט ידוע, שזה לעולם וזה לזמן, וגם
שזה תענוג קלוש מאד וזה תענוג נורא,
ששעה אחת של קורת רוח בעולם הבא היא
יפה מכל חלקי התענוג של עולם הזה, וכן
להפך לענין עברה.

דהיננו שיתנו שכר על עשייתה, כיון שנתקדש מזה שם שמים והוא גרם לכך שהוא כעין גלגול זכות. ואף שעל פונתו חייב לענש, מכל מקום, על הטוב שיצא מזה יש שכר, וצריך לדון על זה, ואף שידוע שהדין יצא לטוב מצד הבטחת הקדוש ברוך הוא, רצה משה שיהיה הדבר באהבה לא בדין.

וזהו מה שצריך לומר בקריעת ים סוף שעמדו בדין ויצאו זכאין, אבל רק מצד הבטחת השם והברכה, ועל כל פנים היו ישראל נדונים, ולכן התפלל משה בים שרצה שלא יהיו נדונים קלל באפן שמדת הדין יזכיר החטאים. וכן כתב הכא לא רצה משה שיהיה דין מפני תביעת המצוה של עוג, אף שיצא עוג חייב וישראל זכאין, מכל מקום מדת הדין יזכיר החטאים, והבטיחו הקדוש ב"ה אל תירא אתו שלא יהיה מזה שום דין.

ויש ללמד מזה שפמו כן מעשה חטא תובע ענש אף לאלו שרק נתגלגל על ידם, ונמצא כשיש המגלגלין לחובה שהם המדות והתאוות הרעות שמהן עלול לבוא לכל החטאים, שיש לענשם חס ושלום תכף, רק משום שהוא מחסדי השם והברכה שאינו מעניש אלא באשר הוא שם, כדפירוש רש"י בישמעאל (בראשית כא, י), אבל מכל מקום מלאכי השרת תבעו ענש עליו, ולכן צריך לזכירות גדולות להנצל מטענת המלאכים, שהעצה לזה הוא לעבד על עצמו לעקר ממנו הרצונות לזה ולעשות גדרים וסגים שלא יבוא חס ושלום לזה.

ביצרים, ועבדו לה' ולא הסתכלו על הרשעים, שבזו אותם ועבודתם. וזהו שאמרו, תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא, הינו שלעתיד לבוא יתכוננו הצדיקים בשלמות, כי לכד שיש להם חלקם מה שתקנו בעצמם, עוד יש להם חלק הרשעים.

ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון:

(כא, לה)

דרש משה

רבי משה פינשטיין זיע"א

ההשפעה שיש לכל מעשה טוב או רע ואף לגורם לעשיתו

אל תירא אתו. ופרש רש"י מפני שעשה דבר שהיה נחמא לאברהם. ולכאורה תמויה תדא, שהיה שלא לשמה ולרצה כדפירוש רש"י בפירוש לך (יד, יג), ובעבוד כוכבים אף שהוא דבר טוב, אם הוא שלא לשמה אינו נחשב מצוה פדאיתא בבבא בתרא (י, ב), ולדבר רע כמו לקנטר אף בישראל אינו מצוה. ועוד הא השם והברכה הבטיח להניסם לארץ ישראל ואיך שיש שעוג יעבב.

ונראה שודאי ידע משה שלא יוכל לעבב, אבל כל מצוה שנעשית תובעת שכרה,

מעשי רבותינו

רבי יונתן ואמר לו: "ידע נא כבוד הרב, כי אני לא עושה את הדברים להכעיס. אני דוקא יהודי טוב. אני מקים את כל המצוות המוסריות, את אלו שבכחי להשיגן לפי השכל שלי. אבל חקים סתם שאין

"זאת חמת תפורת..." (יש, ב)

פעם ראה הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצוק"ל אדם אפיקורוס, כשהוא יושב ואוכל מאכלות אסורות. הלה שראה את הרב למולו הרגיש שלא בנוח. בשל כך פנה אל

חיי רוחה ועשירות גדולים. הגאון בעל 'שאגת אריה' נכנס לביתו, פנה לרבנית שעמדה במטבח, ונתן לה את הקדרה ומעט גריסים, וכמנהגו בכל מקום בקש ממנה כי תבשל לו בקדרה שלו מעט גריסים למאכל.

הרבנית הביטה באיש ובקדרה שהושיט לה והחלה לתמוה. בבית זה לא היו רגילים לדבר שפזזה. ולא עוד, רבי אריה לייב לא היה נראה אדם מקבד מאד, שפן היה צעיר לימים, כמעט ללא חתימת זקן, וכל לבושו אומר דרשני. ולא עוד, כל סגנון דבורו והנהגתו עשו על הרבנית רשם מאד משנה ותמוה. משפך, נכנסה הרבנית לחדרו של בעלה הרב ישעיהו פיק, וספרה לו כי הנה הגיע לביתם הלך עני, אדם מוזר מאד, כשנה במראהו ומשנה בלבבושו, והוא מבקש לבשל עבורו בקדרה פרטית שלו מעט גריסים למאכל. כפי הנראה השתבשה דעתו של העני הזה, כך אמרה לבעלה.

אלא, שרבי ישעיהו, מששמע את הדברים הללו, הבין כי לא מדובר בעני רגיל. לפי התאור שתארה לו הרבנית הבין כי מדובר באן במקרה מיוחד. בשל כך צוה על הרבנית למלאות את בקשתו של ההלך, לבשל לו בקדרה שלו מעט גריסים, והוא עצמו יצא לקראתו, הושיט לו להלך העני את ידיו לשלום, והחל להובילו לעבר חדרו הפרטי.

עודם עוברים בבית, חלף הגאון השאגת אריה על פני טרקלינים שונים, חדרי משפית, מבואות יוקרה יפים ביותר, חדרים כאלו אשר מעולם לא ראה כמותם ליפי בכל העולם שלו, ועל פלנה, הגיע לחדרו הפרטי של רבי ישעיהו ששהיה נראה יפה מכלם.

רבי ישעיהו הושיב את האורח לידו, והחל לשאלו: "רבי יהודי. מנזן הוא בא? ולאן הוא הולך?" נענה רבי אריה לייב בשפה רפה, אבל במקום להשיב לו על שאלתו, החל השאגת אריה לפתח בדברי תורה. הוא הקשה קשיא חמורה, כדרכו, ורבי ישעיהו עזן בה

לי כל הבנה בהם וכל ידיעה במשמעותם, אינני מקיים".

נענה לו רבי יונתן ואמר לו מתוך פסוק בתהלים: "ולרשע אמר אלקים מזה לך לספר חקי". רשע שפכוף. מזה אתה בא אלי ומספר לי ספורים, כאלו שרק את המצוות שהן חקים אתה לא מקיים, ואלו את כל המצוות האחרות, המוסריות, אתה שונא גם הרי "אותה שנאת מוסר" הרי אתה שונא גם את המצוות הללו שהן מוסריות.

ולא עוד, אלא "ותשלך דברי אחרך", אתה משליך אחרי גוף גם את כל המצוות האחרות, גם את כל דבורי התורה, ואת כל העברות אתה עושה אם להקעים ואם לתאבון. ועל פלנה, "אם ראית גנב ותרחץ עמו", אתה מסגל לעבר על כל העברות פלן, ולעשות ככל שלבך חפץ, ולי אתה מספר כאלו אתה יהודי טוב?!"

(אריזי הלבנון)

"זאת התורה אדם פי גמות באהל..." (וי. יז)

הגאון רבי אריה לייב זצוק"ל מומין, בעל "שאגת אריה" ערך פדוע גלות ימים רבים. הוא היה הולך מעיר לעיר ומעירה לעירה, ממדינה למדינה וממחוז למחוז כהלך עני, לבוש מעיל ארוך, אזור חבל קשור למתניו, ואל החבל היו קשורים קדרה, כף, ותרמיל מלא בגריסים. לכל מקום אליו הגיע, היה מבקש כי יבשלו לו בקדרה שלו גריסים, שפן הוא היה נוהר מאד בדין "החדש", ומחמיר על עצמו ביותר את כל החמורות התלויות בדין 'חדש'.

באחד הימים לימי גלותו הגיע השאגת אריה לעיר ברסלאוו (וורוצלב בפולין), בה ישב על כס הרבנית הגאון רבי ישעיהו פיק ברליון זצוק"ל, בעל ההגהות הנודעות על הש"ס. רבי ישעיהו נודע היה בעשירותו הגדולה והוא חי

כֹּאשֶׁר ס״ם ללמוד בגמרא הראשונה ונדע אותה על ברִיָּה, השאיר אצל האשה את השעון, ונטל בעבורו גמרא אחרת, עד... שלאחר תקופה, בה נשאר בעירה זו, לקח מהאשה בעלת הש״ס בזו אחר זו את כל המסכתות בלִוּוּ. וְכֵן יכל לקנות את קניני התורה בכל הש״ס בלִוּוּ, אודות למסירות נפש שהיתה לו.

(חכמי ישראל)

לארְכָה ולְרַחֲבָה, ומצא לה תרוץ. ואכן, התרוץ נתקבל על דעתו של השאגת אריה!

נפנה השאגת אריה לרבי ישעיהו ואמר לו: "פליאה בעיני הדבר הזה. אתה חי ברוחה שכזאת, לא חיי צער, ולא בבחינת אדם פי מות באהל, ואפלו הכי אתה יודע תורה?!" (מזויר לדור)

סבל רב היה מנת חלקם של יהודי פּרַנְקְפּוּרְט ד'מיון שבגּרַמְנֵיָה. סוחרים רבים מבני העירה היו מאשמים לפעמים בגין עברות שלא היו ולא נבראו, ובשל כך היו מכנסים לפלא, או נצרכים לשלם קנסות עצומים. מאחורי כל ההתנפלויות הללו עמד 'ענקל', המוסר' של העיר, המלשין הגדול אשר עמל בעקר בשעות הלילה המאחרות, בנסעו לאחוזתו של אחד משופטי המחוז, שם התה מלשין על הסוחרים של העיר, וכך הביא למאסרם של יהודים, ולצרות רבות על ראשי עם קדש.

יום רדף יום, הגיעו מים עד נפש, ויהודי פּרַנְקְפּוּרְט לא יכלו להשית עצות בנפשם פדת מה לעשות. נתכנסו ראשי הקהל לאספה לדון במצב החמור שנתהוה בעיר, עד שהחליטו לתנות את מור צערהם בפני רבה של העיר, הגה"ק רבי פּינְחָס הוּרְוִיץ זי"ע בעל 'הפלאה'. משלחת מכבדת של תושבים נכנסה לבית הרב כדי לספר לו דברים פהוּתוּ, ולבקש ממנו שיתפלל עליהם שינצלו במהרה מצרתו של המוסר'. ולא נתישבה דעתם, עד שבקשו מכבוד הרב שיקלל את המוסר' הזה שמוות.

מששמע רבי פנחס את בקשתם, השיב ליהודים בעז: "וכי מה אתם מבקשים? להתפלל על יהודי שימוות? לזאת אינני מסגל מעולם לא נהגתי פן... יכול אני להתפלל עבורכם כי תנצלו מהצרה האיומה הזאת. הכיצד? אתפלל מעמק לבי על 'ענקל המוסר שיחור בתשובה

נודע למשגב היה הגאון רבי אריה לייב אבד"ק מיץ וצ"ל, בעל השאגת אריה" במסירות נפשו לתורה ולקניני תורה, בבחינת 'אדם פי מות באהל', וכדברי חז"ל "אין דברי תורה מתקמין אלא במי שמוית עצמו עליה".

קדם שנתפרסם בגאון גדול, כמעט ולא הפירוהו, ואז סבב הלך בעירות פדי לקנות קניני תורה. מסירות נפש רבה לתורה היתה לו, אבל מנגד, בימים ההם קשה היה לו להתנגע בתורה ולעמל בה פחפפו. שפן, כמעט ולא היה בנמצא גמרות פדי ללמד בהן.

פעם שמע השאגת אריה' כי בעירה פלונית מתגוררת אשה אלמנה ולה יש בביתה ש"ס בבלי שלם. הוא שמח מאד, על שמעתה יכול להרוות את צמאונו בלמוד התורה, וחישי מהר שם את פעמיו ונסע לביתה, בתקוה כי היא תספיק לתת לו את הגמרות ללמד. ואולם, כאשר הגיע לביתה גדלה אכזבתו עד מאד. האשה לא הסכימה לתן לו גמרות ללמד, בטענה כי הגמרות עלולות להתקלקל, פיון שזה הש"ס היחיד שמצוי בסביבה, והיא צריכה לשמור על הש"ס מכל משמר.

צער רב נצטער בתחלה הגאון השאגת אריה', על שברגע אחד נמנע ממנו מלעסוק בתורה. הרי הוא קרוב כל כך אל הגמרות והוא לא יכול לקבל אותם? הוא חכם בדעתו פדת מה לעשות, עד שלבסוף, משום המסירות נפש הגדולה שלו ללמוד התורה, החליט לתת לאשה במשכון את שעון הזהב שלו, המורת גמרא אחת.

למחרת עם שחר, כששמעו בני פְּרַנְקֶפּוּרְט, אודות פְּטִירַתוֹ של יַעֲנֹקֵל, נִשְׁמָו לְרוּחָהּ. הם אָמְנָם לא יָדְעוּ מֵאוּמָה מִכָּל אֲשֶׁר אָרַע בְּיוֹם הָאֶתְמוּל לְמֹן תַּפְלַת הַמִּנְחָה, אֲבָל שָׁמְחוּ כִּי ה'מוֹסֵר' שָׁגַרְם לָהֶם צְרוֹת רַבּוֹת וְיִסּוּרֵין שֶׁבַק חַיִּים לְכָל חַי, וְאִם כֵּן מֵעַתָּה וְאֵילָף הַגִּיעָה פְּדוּת נַפְשָׁם. לְאַחַר יָמִים מוֹסֵר נוֹדַע דְּבַר הַמַּעֲשֶׂה, מִפִּי אוֹתוֹ הַיְהוּדִי שֶׁנִּצַּל עַל יְדֵי יַעֲנֹקֵל בְּיַעַר, בְּסִפְרוֹ לְרַבִּי פְּנַחֵס רַבָּה שֶׁל הָעִיר, כִּי יַעֲנֹקֵל הִצִּיל אוֹתוֹ, וְהוּא עֲצָמוּ נוֹתַר רַק עִם כְּתֻנַּת לְגוֹפוֹ, וְכֵן נִתְיָשֵׁב לְלַמֵּד גְּמָרָא, וְלְאַחַר מִכּוֹן קִפְא לְמִנּוֹת מְרַב הַכְּפּוֹר שֶׁהָיָה.

רבי פְּנַחֵס נִדְהַם מִבְּלִי לְהַבִּיּוֹן, בְּמָה זָכָה יַעֲנֹקֵל לְקַיָּם מִצְוָה כַּה גְּדוּלָה שֶׁל הַצִּלַּת נַפְשׁוֹת, וְאֵף לְלַמֵּד לְאַחַר מִכּוֹן דַּף גְּמָרָא קִדְּם שֶׁהַחַזִּיר אֵת נַשְׁמָתוֹ לְיוֹצְרָהּ? הוּא עָשָׂה שְׂאֵלַת חִלּוּם, וּמִן הַשְּׂמַיִם הִשְׁבִּיבוּהוּ: "הֲרִי אֵתָה בַּעֲצֻמְךָ הַתַּפְלֵלָת עֲלֵיו שֶׁיַּחֲזֹר בְּתִשׁוּבָה, וְאִמְנָם נִתְקַבְּלָה תַּפְלֵתְךָ. בְּיוֹמוֹ הָאֲחֵרֹון, בְּתַפְלַת מִנְחָה, שֶׁב יַעֲנֹקֵל הַהַשְׁיִי"ת, וְהַחֲלִיט שֶׁלֹּא לְהַלְשִׁין יוֹתַר עַל אֵף אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל. לָכֵן, זָמְנוּ לוֹ מֵהַשְּׂמַיִם קִדְּם מִיִּתְתּוֹ מִצְוָה שֶׁל הַצִּלַּת נַפְשׁוֹת, כְּדִי שֶׁיִּתְקַיָּם בּוֹ 'וְשׁוּב יוֹם אַחַד לְפָנָי מִיִּתְתֶּךָ' לְמוֹת כִּיְהוּדִי כְּשֶׁר."

אז אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס: "אִכּוֹן מִן הַשְּׂמַיִם זָכוּ אוֹתוֹ לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה קִדְּם שֶׁנִּכְּסֵר, וְאֵף זָכָה לְלַמֵּד קִדְּם פְּטִירַתוֹ, וְנִתְקַיָּם בּוֹ 'זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהֶל'. וְהָרִי עַל כֵּן אָמְרוּ חַז"ל מַתּוּף מִתּוּף דְּבַר מִצְוָה, אוֹ מִתּוּף דְּבַר תּוֹרָה, סִימָן יִפָּה לוֹ".

(עטרת קדושים)

"אדם כי ימות באהל..." (שם)

בעיר בְּרֵאדִי הוֹקְמָה רַפְת גְּמַ"ח עֲבוּר חוֹלִים וְנִזְקָקִים. רַבִּים מוֹתוֹשְׁבֵי הָעִיר הָיוּ בְּבַחֲבִית 'יִשְׂרָאֵל נִתְבַּעֵין וְנִתְנַיֵן'. הם פָּתְחוּ אֵת יְדֵיהֶם בְּרַחֲב לֵב וְהֶעֱנִיקוּ מִכֶּסֶף עֲבוּר אוֹתָהּ רַפְת

שֶׁלְמָה, וּמֵעַתָּה וְאֵילָף לֹא יַעֲשֶׂה לָכֶם צְרוֹת. אֲבָל לְהַתְּפַלֵּל עֲלֵיו שְׂמִימָת, מֵאֵן דְּכַר שְׂמִיָּה?"

ואמנם, לֹא חָלְפוּ יָמִים מְרַבִּים וְתַפְלַתוֹ שֶׁל רַבִּי פְּנַחֵס פְּעֵלָה לְטוֹבָה... בְּאַחַד הַיָּמִים יָצָא יַעֲנֹקֵל לְבֵית הַשׁוֹפֵט כְּדִי לְהַלְשִׁין כְּדָרְכּוֹ עַל הַיְהוּדִים. הָיָה זֶה כְּכַר לַעֲת עָרַב, אֲבָל בְּאֲמֻצֵּי הַנְּסִיעָה הִבְחִין כִּי הֵנָּה הַמְּקוּה עוֹמְקֵת לְשִׁקֵּעַ וְהוּא עֲדָין לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה. אִמְנָם הוּא הָיָה מוֹסֵר, אֲבָל עַל תַּפְלָה לֹא וְתַר... הוּא עָצַר אֵת עֲגֻלְתּוֹ וְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה, וְכִי אָז, לְפָתַע, בַּעֲמִידוֹ בְּתַפְלַת שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה, בְּהִגְעָיו לְבִרְכַּת "סִלַּח לָנוּ מוֹסֵר, כִּי חֲטָאנוּ, מִחַל לָנוּ מִלְּכָנוּ כִּי פִשְׁעָנוּ", נִזְכַּר בְּכָל הַחֲטָאִים שֶׁלוֹ, כִּי־צַד הוּא נוֹסֵעַ גַּם עִתָּה לְמוֹסֵר בְּיוֹדְעֵין יְהוּדִים אֶל הַעַכְפּוֹ"ם כְּדִי שֶׁיִּשְׁפְּטוּ אוֹתָם וְיַעֲשׂוּ לָהֶם צְרוֹת. כֵּן חָשַׁב וְחָשַׁב, עַד שֶׁלְּפָתַע הִרְטָה עֲצוּמָה מוֹלָאָה אֵת לְבוֹ, וְהוּא הַחֲלִיט בְּאוֹתוֹ רָגַע לְעוֹב אֵת דְּרָכּוֹ הִרְעָה, וְלַחֲסִיק עִם כָּל דְּבָרֵי הַמְּסִירוֹת וְהַמְּלַשְׁינּוֹת הַלְלוּ! וְאִם כֵּן, יְכוּל הוּא לְסַב עַל עַקְבוֹתָיו וְלַחֲזֹר לְבֵיתוֹ.

לאחר הַתַּפְלָה, נִתְיָשֵׁב שׁוּב עַל עֲגֻלְתּוֹ וַיִּסַּע בַּחֲרָה לְעֵבֶר בֵּיתוֹ. בְּדָרְכּוֹ חָלַף בְּתוֹךְ יַעַר עֲבוֹת, וְאָז שָׁמַע לְפָתַע צַעֲקוֹת "הַצִּילוּ!" הוּא נִגַּשׁ לְרֵאוֹת בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, וְאָז הִבְחִין בַּיהוּדִי מִסְכָּן עוֹמֵד בּוֹדֵד בֵּינוֹת לְעַצֵּי הַיַּעַר כְּשֶׁרַק כְּתֻנַּתוֹ הַדְּקָה לְגוֹפוֹ, וְקוֹרָא לְעוֹזְרָה. לְשֵׁאלָתוֹ שֶׁל יַעֲנֹקֵל מָה אָרַע, סִפֵּר הֵלָה כִּי שׁוֹדְדִים הִתְנַפְּלוּ עֲלָיו, גָּזְלוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְכֵן הִשְׁאִירוּ אוֹתוֹ.

חיש מְהֵר הוֹרִיד יַעֲנֹקֵל מְגוּפוֹ אֵת מַעִילוֹ הָעֵבֶר, וְכִסָּה בּוֹ אֵת גּוּפוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי, כְּשֶׁהוּא גַּם מוֹשְׁקָה אוֹתוֹ בַּמַּעַט יֵין שֶׁרַף כְּדִי לְהַחֵם אֵת עֲצוּמוֹתָיו הַקְּפוּאוֹת. אִט אִט הִתְחַמָּם גּוּפוֹ שֶׁל הָאִישׁ, וְאָז נִפְרַד מִמֶּנּוּ יַעֲנֹקֵל לְשִׁלּוּם, כְּשֶׁהוּא מְלוּזָה אוֹתוֹ כְּבִרַת דְּרָךְ. לְאַחַר מִכּוֹן, הִתְיָשֵׁב יַעֲנֹקֵל, כְּשֶׁהוּא לֹא מַעִיל מִחֲמָם, וְהַחֵל לְלַמֵּד לְעֲצָמוֹ דַּף גְּמָרָא... וְעַד מִהֲרָה שָׁקַע בְּלַמּוּד. בְּאֲמֻצֵּי הַלַּמּוּד הַכְּפּוֹר הִכְרִיעַ אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי הוּא הַעֲנִיק אֵת מַעִילוֹ לַיהוּדִי וְהוּא נוֹתַר עִם בְּגַד דֵּק, וְכַעֲבַר זָמַן מַעַט פְּרָחָה מִמֶּנּוּ נַשְׁכּוֹת.

נקרא חסד של אמת, ועבור גמילות חסדים זו מוכנים כלם לתת.

(תולדות שלמה)

"זאת התורה אדם כי ימות באהל..." "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה" (שבת מ, ב).

בטרם הקים הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל מלובלין את ישיבתו המפרסקית, ישיבת חכמי לובלין בפולין, נסע הגר"מ שפירא על פני ארץ מוקומם למקום, כדי להתרים את הנדיבים שבעם למען רעיון הישיבה, כדי שיוכל להקים בגן מופארת לתלמידים, בו יוכלו להגות בתורה בהשקט ובמנוחה.

באחד ממוסעיו הגיע רבי מאיר שפירא לביתו של עשיר נדיב לב. הלה שמע את הרעיון מרבה של לובלין, אבל תכף ומיד שאלו לאמר: "כבוד הרב. הרי על הפסוק 'אדם כי ימות באהל', אומרים חז"ל "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה", מכך שאדם צריך להמית את עצמו באהלה של תורה, מתוך מסירות נפש, מתוך הדחק, ואלו כבודו מקים לבחורים בגן מה מופארת? תדרים נאים, מטבח מרוח מטות נוחות, האמנם?"

נענה רבי מאיר שפירא ואמר לו: "אמנם פן. דוקא מפני כך אני מקים לבחורים פנה בגן מופארת, ומתקין להם בתוכו את כל הצרכים הטובים עבורם. שפן, אלו לא יהיו להם את כל התנאים המתאימים ללמוד התורה, הם פשוט ימיתו את עצמם על ארוחה טובה, על פריית נוחה, על משה מצעת, או על דבר חמרי אחר, פון שהם לא יוכלו לסבל את הדחק הגדול. משום פן אני מתקין להם את כל הנוחות הכי טובה שיכולה להיות, ואני הוא זה אשר דואג להם לכל צרכיהם הגשמיים, כדי שבאמת הם ימיתו את עצמם רק על התורה, רק באהלה של תורה..."

(רבי מאיר שפירא)

גמילות חסדים, כדי שיוכלו לעזור ולסייע, אם לחולים שהיו צריכים לתרופות שונות, ואם לעניים ונזקקים שהיו צריכים לסייע כספי לכלכל את עצמם ואת בני ביתם להם לפי הטף.

ואולם, לעמת רבם של תושבי בראדי שידם היתה פתוחה בהרחבה, היו מספר תושבים שקפצו את ידיהם מלתן עבור אותה קפת גמ"ח. כאשר היו באים אליהם לבקשם לתרם מממונם עבור זה, היו מרבים בשאלות ומקיפין בתלי תלים של קשיות פתנור של עכנאי; האם פלוני זקוק באמת לאותה עזרה? ומאן יימר כי באמת אותו איש הוא חולה, ואולי אינו חולה כלל? ובכלל, האם לא יכולים לקח תרופות מאנשים אחרים? ועוד כהנה וכהנה שאלות משאלות שונות ומשונות.

נכנסו ויבאו עסקני הקפה למעונו של הגאון רבי שלמה קלוגר זצוק"ל, רבה של העיר וספרו לו דברים פהויתו, הכיצד אותם אנשים קופצים ידיהם מלתן עבור אותה קפת גמ"ח של חולים ונזקקים, משום שעל כל צעד ושעל הם שואלים ומקבירים האם באמת צריכים לתן עבור אותה מטרה, ועוד כהנה וכהנה שאלות.

נענה רבי שלמה קלוגר ואמר: "עכשו נתחננו לי דברי חז"ל על ברכים. על הפסוק 'את הדרך אשר ילכו בה דורשים חז"ל אודות גמילות חסדים בכל מיני מצבים, עבור עניים, עבור חולים וכדומה. ואולם, אודות גמילות חסדים עם המתים אומרים חז"ל כי גמילות חסדים זו נקראת "חסד של אמת", שפן הגומל חסדים אינו מצפה לתשלום גמול.

דהינו, בכל גמילות חסדים מגיע אדם לידי ספקות ושאלות משאלות שונות ומשונות; האם באמת צריכים לעזר עתה? והאם באמת האיש הזה הוא חולה? ואולי איננו חולה אלא רק מתחזה? אבל לגבי מת, אף אדם אינו מסתפק. זהו בודאי אמת. שהרי האיש מת ללא כל ספק... ולכן חסד פנה עם המתים

ספיר ויהלום

הארה חסידיית לפרשת השבוע

חל נא את פני ה'

וקשה להבין קללת הנחש, הלא בטח נתן השי"ת טבע לנחש שיהיה יכול לחיות מעתה בטבע לאכול עפר, וזאת ברכה היא, שימצא מחסורו בכל מקום בואו.

ואמר הוא ז"ל, כי זאת הוא הקללה, כי לאדם אמר 'בזעת אפך תאכל לחם', ואם יהיה מחוסר פרנסה אז יבקש מהשי"ת על זה. ולאשה אמר 'בעצב תלדי בנים', ואם תבא עת ללדת, תבקש רחמים מהשי"ת. ויש להם עוד שייכות והתקשרות עם השי"ת לבא לפניו בתפלה ותחנונים. רק הנחש הוא מקור הטומאה, נתן לו השי"ת כל מחסורו, שיהיה מאכלו עפר אשר יש לו תמיד, כדי שלא יהיה לו עוד שום התקשרות עמו לבקש ממנו איזה דבר. כמו כן נותן השי"ת פעמים לרשע גדול בריאות ועשירות, הכל כדי שלא יבוא עוד בתפלתו לפני השי"ת בשום פנים, ועמוק הוא. (מצמ"ח ישועות', קראקא תר"ע, עמוד כז)

דיברו פעם נכבדות לאחד מצאצאי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א לבוא בקשרי שידוכים עם משפחת אחד מצדיקי הדור מגדולי בעלי היחס שזכה ותורה וגדולה עלו והתאחדו על שולחנו. כששמע המהר"ד סירב לאותה הצעה ואמר: רוצה אני שבקומו בבוקר ישא נכדי עיניו למרום בתפילה לבווא כל העולמים ויעתיר עבור פרנסתו ועבור פרנסת אנשי ביתו, ואילו יהיה סמוך לשולחן חותן עשיר חוששני שישכח שהוא זקוק לעזרת השי"ת (מפי ספרים וסופרים', פרשת בראשית).

ובשמו של רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א הביא הרה"ק רבי יעקב יוסף מאוסטרהא זיע"א (תהלים ג): שמעתי בשם ריב"ש, שיש זכיה לעני שבכל יום יש לו רשות לדבר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, כי העשיר נותן לו השי"ת מזונות בפעם אחת עשירות הרבה שיהיה די כל ימי חייו, ואינו צריך לגשת לבקש בכל יום מזונות מאת השי"ת, רק אם הוא צדיק הרבה ויש לו שכל שגם כשיש לו מזונות אם ח"ו לא יתן השי"ת חיות בתוך מזונות לפרנסו לא יועיל כלום, והראיה חולה שיש לו מזונות ואינו יכול לפרנס את עצמו באותן מזונות. אבל העני מחמת דוחקו שאין לו מה לאכול, צריך בכל יום לגשת ולבקש מאת השי"ת מזונות, נמצא שזוכה העני שמדבר לפני השם יברך בכל יום.

ואלו הם דברי הרה"ק מברדיטשוב בספר 'קדושת לוי' (ראש השנה): והנה להבין מהות הענין מהו שהשפע תנתן בכל יום,

בעת שבתו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זיע"א בליזענסק, היו ישיבותיו שם מתארכות חודשים מספר כל אחת, היתה ארוחתו ארוחת תמיד ניתנת לו מאת המלך דבר יום ביומו, כי כן צויה לו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א לסעוד מדי יום ביומו על שולחנו. לימים עלה בלבבו של רבי מענדל, כי הואיל וכך, הרי שבעת שבתו בליזענסק אין לו להתפלל על פרנסת עצמו, באשר היא מזונתו לו בקביעות מבית הרבי וכמעט שאין זו אלא תפילת שוא. באותו היום כאשר הסב הרבי רבי אלימלך לסעודה עם כמה ממקורביו, ורבי מענדל בתוכם, שכח המשמש המופקד על הגשת הסעודה להניח כף לפני רבי מענדל. מאימת רבו לא ההין רבי מענדל לפצות את פיו ולבקש כף מן המשמש, וכך נבצר ממנו מלאכול את המרק שהוגש לשולחן. 'מענדל מדוע אינך אוכל', נשמעה לפתע שאלתו של הרבי. 'לא הוגשה לי כף' מלמל רבי מענדל נבוך. הרי לך, אם כן, נענה הרבי רבי אלימלך מיניה וביה, כי לא רק על המזון עצמו, אלא אפילו על הכף, גם כן יש צורך להתפלל ולבקש מאת השם יתברך ('צנתרות הזהב', ח"ב עמוד קיב)

כשבאו אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, חבורת תלמידי סטריסק לקבל מרותו עליהם, כתבו לו את בקשותיהם רק בענייני רוחניות, כמנהגם מאז. קרא הצדיק מרוזין את הפתקאות וסירב לקבלן. הוא צויה עליהם לכתוב מחדש ולבקש גם על פרנסה ברווח. וכך אמר להם: שני פסוקים יש בכל סדר התפילה שאם לא כיוון בהם המתפלל בכל לבו לא יצא ידי חובתו וצריך הוא לחזור עליהם בכוונה. הפסוקים הם 'שמע ישראל' ו'פותח את ידך'. המשמעות שלהם היא: קבלת עול מלכות שמים ובקשת פרנסה. בשניהם רוצה אני שתעבדו את השם יתברך (בית רוזין' עמוד קלד).

פעם אחת שאל אותי איש אחד... מדוע יש בפה איש אחד אשר אינו מניח תפלין ומחלל שבת ואינו מתנהג בשום דבר כמו יהודי, והוא איש מצליח ויש לו עשירות. והשבתי לו מה שהשיב הרב הקדוש הרבי רבי בונם זיע"א מפרשיסחא לאיש אחד אשר שאל גם כן הקושיא הג"ל, דהנה בעת שאכל אדם הראשון מעץ הדעת והשי"ת שאל אותו (בראשית י ג) 'המון העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת', והשיב אדם הראשון: 'היא נתנה לי מן העץ ואוכל'. שאל הקב"ה לאשה, ואמרה 'הנחש השיאני ואוכל'. וקילל השי"ת את אדם הראשון 'בזעת אפך תאכל לחם'. ולאשה אמר 'בעצב תלדי בנים'. ולנחש אמר 'ועפר תאכל כל ימי חיך'.

לזכר עולם יהיה צדיק

לזכר נשמת עמוד צלותהון דישראל כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי יוחנן סופר זצ"ל בן מורינו רבי משה גאב"ד ערלוי נלב"ע י"ג אדר א' תשע"ו

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

ולמה לא נתנת בפעם אחת. להבין, נקדים מאמר חז"ל (יומא עו.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בר יוחאי מפני מה ירד המן בכל יום, [ואמר להם] משל לאב שרוצה לבנו שיבוא אצלו תמיד, הוא נותן לו מתנה בכל יום ואינו נותן לו מתנה כוללת, כי לא יבוא אליו, לכן נותן לו מתנה בכל יום, שיהיה נצרך אליו בכל עת ויבוא אצלו תמיד, וגם ידע שהוא נצרך אליו ולית ליה מדיליה כלום.

וזהו ענין נמי שנותן השם יתברך שפע בכל יום, כדי שנדע שאנו צריכין אליו תמיד, וזהו בשביל האהבת הבורא ברוך הוא שרוצה להשתעשע עם ישראל בניו, ולקבל ממנו תענוג כאב מבנו, לכן ישלח לו השפע החיונית מידי יום ויום, כדי שנדע שאנו צריכין אליו בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

* * *

ומבוא עוד בספר 'אמרי פנחס' השלם (שער התפילה אות לו): בשם מורנו הרב רפאל [מבערשיד ז"ל שיהיה מזהיר מאוד להתפלל על פרנסה, כי 'פרנסה' בגימטריא 'נשמה'. גם היה אומר בשם הרב בשם הרמב"ם דתפלה הוא מדרבנו, רק תפלה מדאורייתא הוא שכל מה שיסרח לו לאדם יתפלל להשם יתברך, ואפילו בלשון לע"ז.

ויש לאדם להתפלל בכל יום על פרנסה, והראיה שבכל התפילה אם לא כיון אינו חוזר ובפתח את ירך צריך לאומרו בכונה וחוזר (ש"ע א"ח סימן נא ס"ז), והיא חיזוק אמונה (שם אות לו).

וכשמתפלל אדם על פרנסה ומאמין שהשם יתברך יעשה בקשתו, אז הוא מייחד הרבה מחשבות, דרך משל כשהוא מוכר משקים בביתו, נמצא שצריך שיפעל במחשבה של בני אדם שיכלו אצלו לקנות, והוא בחינת יסוד שמיידח כל המדרגות (שם אות לח).

* * *

וכך דיבר בקדשו רבינו האור החיים הקדוש זיע"א בפרשת השבוע, פרשת חוקת, בבואו לפרש טעם ענין זה שצוה ה' לעשות נחש ולהסתכל בו מה יועיל הסתכלות נחש לרפאות הנשיכה... ואם היתה הכוונה בזה להסתכל כלפי מעלה לבד יותר היה ראוי להסתכל בשמים ואז תהיה הכוונה ניכרת לעושה ביותר מהסתכלות נחש.

ועל כך כתב רבינו שהבטתם לנחש תרמוז לשבעה דברים. והרביעי הוא: "להעידם בתשובה מה שהתרעמו למה הביאם ה' דרך המדבר שאין שם סיפוק ולא הביאם דרך מקום אשר רגיל היות שם בר ולחם, כי ה' חפץ שעניניהם יהיו תלויות לאלהים יושב בשמים על מחיתם ועל כל צורכיהם באין מבטח זולתו, מהטעם עצמו שלא הסיח הנחשים והניחם לנושכם והיו מתרפאים כשיסתכלו כלפי מעלה לאביהם שבשמים, והוא

מאמרם ז"ל (ר"ה כט.) אלא שלא פירשו ההערה שבדבר שהיא תשובה לדברי לשון הרע שדברו למה הביאם אל המדבר, שה' חפץ בזה כדי שיהיה לבם תמיד באין הפסק קרוב לה' כבן המצפה לשלחן אביו ערב ובקר ובכל עת וזמן, ואם היה מביאם דרך ישוב לא היתה להם הדביקות בתמידות כשהיה מזומן לפניהם סיפוקם, ומה מאוד יסובב דבר זה הרחקת הלב מהכרת השגחת הבורא ויראת רוממותו."

וכיוצא בזה כתב רבינו האור החיים הקדוש עוד בפרשת בשלח (שמות יז ג): "כי ה' ניסה אותם להדריכם לשאת עיניהם ולהתפלל לפני ה', כי זה עיקר גדול באמונה ובהשלמת הנפש. ותמצא שנתחכם ה' על הדבר ולא נתן להם מן יום לחודש אלא דבר יום ביומו, ואשר על כן מנע מהם הנס עד שיתחננו למול קונם וישמע צעקתם."

ומבואר בזה הקדוש (בשלח כב.) על הפסוק 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', פתח רבי יוסי, 'פוחת את ירך ומשביע לכל חי רצון' (תהלים קמה טז), מה כתיב לפני כן 'עיני כל אליך ישרו', כל בני העולם מצפים וזוקפים עיניהם לקב"ה, מחמת כן כל אותם בני האמונה צריכים בכל יום ויום לבקש מזונותם מאת הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפילתם על זה, לפי שכל מי שמתפלל תפילתו אל הקדוש ברוך הוא על מזונו, גורם שיתברך כל יום על ידו האילן ההוא שמוזנות כל העולם תלויים בו. ואף על פי שנמצא אצלו מזון, צריך לבקש מלפני הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפילה על מזונות בכל יום, בשביל שיהיה נשפע על ידו ברכות בכל יום ויום למעלה, וזהו שנאמר (תהלים סח כ) 'ברוך ה' יום יום'.

* * *

הרה"ק ה'שפת אמת' זיע"א (מטות תרל"ט) הוסיף עוד, כי לפי אמיתות העניין צריך אדם להתפלל על מזונו בכל יום כדי לברר שמוזנו בו לו מאתו יתברך, וזה לשונו: הרצון שגם אותו החלק המוכן לאדם יחפץ לקבלו ע"י התורה. והוא עיקר עבודת האדם, כי הבורא יתברך ברא העולם בטבע ומוכן לכל אחד לפי מזלו. אבל בני ישראל צריכין להעלות הכל אליו יתברך למעלה מן המזל, וצריך שיהיה הרצון לקבל מתנת שמים ובכח התורה, ואז הוא דבר של קיימא. לכן איתא שצריכין להתפלל בכל יום על מזונות, אף מי שאינו מחוסר פרנסה, כי עיקר עבודה שבלב זו תפלה הוא שאין חסר לאדם. כי מה שחסר לו לגרמו הוא מבקש. רק חכמים קבעו י"ח ברכות על כל הצורך לאדם שיברר שהכל ממנו יתברך ויבקש שמאנו יתברך יבוא לו אלה הדברים שלא יהיו צרכיו נפרדין ח"ו מן שורש החיים. ואז כשהם מתנת שמים ובאים בכח התורה, ע"ז נאמר 'טוב אחרית דבר מראשיתו', כשדבוק בראשית שורשו והוא התורה שנקראת ראשית, על ידי שכל הדברים שרשם וראשיתם בתורה.

לזכר עולם יהיה צדיק

לזכר נשמת עמוד צלותהון דיראל כ"ק אדמו"ר הגה"ק רבי יחזקאל סופר זצ"ל בן מורינו רבי משה גאב"ד ערלוי נלב"ע י"ג אדר א' תשע"ו